

ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ

(ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸರಣಿ)

ಮೂರು ಮತ್ತು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಎಲ್‌ಎಲ್‌.ಬಿ.ಯ
ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ನ
ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

ಕುಲಪತಿಯವರು

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

KANUNU KANNADA : Text book for 3 and 5 years LL.B. IInd Semester Kannada, Published by Karnataka State Law University-Hubballi.

First Print : 2020

Copies : 10,000

Pages : 183+xii

Price: ₹ 125/-

© Reserved

Type Setting : **Jaikumara**, Bangaluru. M: 98865 33972

Printed at : Director Office,
Printing, Stationary and Publication,
Govt. of Karnataka, Bengaluru -560 059

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ

1. ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
2. ಡಾ. ಹಿ.ಬಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ	ಸದಸ್ಯರು
3. ಡಾ. ಜಿ.ಬಿ. ಪಾಟೀಲ್	ಸದಸ್ಯರು
4. ಡಾ. ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ	ಸದಸ್ಯರು
5. ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ	ಸದಸ್ಯರು
6. ಡಾ. ಕೆ. ಮುರಳೀಧರ್	ಸದಸ್ಯರು
7. ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್	ವಿಶೇಷ ಆಹ್ವಾನಿತ ಸದಸ್ಯರು
8. ಕುಲಸಚಿವರು	ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕಾನೂನು ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗ. ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಗಳಂತೆ ಜನಸಮುದಾಯದ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದ ಕಾನೂನು ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಭಾಷೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ತಿಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕಾನೂನನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅರಿಯುವ ಕಾರ್ಯ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಭಾರತೀಯ ವಕೀಲ ಅಧಿನಿಯಮ 1961 ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ವಕೀಲ ಮಂಡಳಿಯ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಯಮಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನೀತಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ವಕೀಲರ ಸೇವೆಯು ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಲಭ್ಯವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಭಾಷಾ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನಡವಳಿ ಮತ್ತು ತೀರ್ಪುಗಳ ಹಾಗೂ ಶಾಸನಗಳ ಅಧಿಕೃತ ರೂಪ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಕೀಲರುಗಳ ಸೇವೆಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು, ಪಂಡಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಕಾರ್ಪೊರೇಟು ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿವೆ. ಜಾಗತೀಕರಣ ಬಂದ ನಂತರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲ್ಮೈ ಕಾನೂನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಸಿರು ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ, ಭಾರತೀಯ ಸ್ಪರ್ಧಾ ಆಯೋಗ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪೆನಿ ಕಾನೂನು ಮಂಡಳಿ, ಅಂತರ ರಾಜ್ಯ ಜಲ ವಿವಾದಗಳ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ, ಕೇಂದ್ರದ ಕಾನೂನು ನಿಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಮೇಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಾಗುವ ವಕೀಲರ ಭಾಷಾ ನೈಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಅವರು ಸಾಧಿಸುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೌಢಮೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ವಕೀಲರ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಚಳುವಳಿ, ಭಾಷಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕುರಿತಾದ ಕಳಕಳಿ 1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಕಾನೂನು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೋರಿದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದವು.

ಮೊದಲು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಸಾಹಸಪಟ್ಟರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕುವೆಂಪು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಮಾಡತೊಡಗಿದವು. ದೇಶದ ಇತರಡೆ ಹಿಂದೀ ಭಾಷಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಬಂಗಾಳ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಅಸ್ಸಾಮು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇಂದಿಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವಕೀಲ ಮಂಡಳಿಯು ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಾಗ 1990ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಿಯಮವನ್ನು ತಂದಿತು. ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಈ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ "ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆಯತಕ್ಕದ್ದು."

ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಭಾಷಾ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ 2019ರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಚಿಂತನೆಯು ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಕಸ್ತೂರಿರಂಗನ್ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಿತಿಯು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕರಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದ್ವಿಭಾಷಾ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜನರ ಹತ್ತಿರ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಲ್ಲಿ, ಕೋರ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ವರದಿಗಳ ಭಾಷಾಂತರಿತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ದೊರಕಿಸುವಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ಜನ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯದ ಕೊಡುಗೆಯು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಕ್ಷಪ್ತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗದುದರಿಂದ ನ್ಯಾಯ ದಾನವು ವಿಳಂಬವಾದುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಭಾವೀ ವಕೀಲರುಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಕರಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ:

"ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭವಿಷ್ಯದ ವಕೀಲರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಭಾಷೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸುರಳಿತಗೊಳಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಹಲವಾರು: ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಯೆರಡರಲ್ಲೂ ಪ್ರೌಢಮೆದುರಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು; ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಓದುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಲಭ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು; ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡರಲ್ಲೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಬಿಡುವುದು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾಷೆಗೆ ಕಾನೂನಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು

ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಈ ಅನುವಾದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೀಯಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.”

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರಡು ನೀತಿಯ ಚಿಂತನೆಯು ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶಿತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದುವ ಕಾನೂನು ಪದವೀಧರರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯು ಸಫಲವಾಗಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮ ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಈ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಕಟಿಬದ್ಧರಾದ ಬಹಳ ಮುತುವರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಕೀಲರು, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅವಿರತ ಕೆಲಸದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಈಡೇರಬಲ್ಲದು. ಮತ್ತು ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವು ಕೂಡಾ ಆಗಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇವತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ 'ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ' ಪುಸ್ತಕವು ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಮೂಡಿಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನಿಸೋಣ. ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ನಂತರದ ಐದು ವರ್ಷದ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಚಳವಳಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇತರ ಪದವಿಗಳಲ್ಲಿ (ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ., ಬಿ.ಕಾಂ., ಇತ್ಯಾದಿ) ಇರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ವಕೀಲ ಮಂಡಳಿಯು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಇರುವಂತೆ ಬಿ.ಎ., ಎಲ್ ಎಲ್.ಬಿ. ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆಯು ಬಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತಿತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು 1997ರಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದವು. 2009ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಒಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡದ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಸೇರಿತು.

ನಾವು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಇತರ ಪದವಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೈತಿಕತೆ, ಕಾನೂನು, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಅಗಾಧ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿದೆಯಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ವ್ಯಾಕರಣ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾದರಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ತಯಾರಿಯ ಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಬಹುಭಾಷೆಯ ನಾಡಾದ ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಭಾಷಾಂತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಳನೋಟವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಮ್ಮ ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಈ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಇದರ ಅಭ್ಯಾಸವು ನೆರವು ಕೊಡಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಳವಾದ ಕಾನೂನಿನ ಜ್ಞಾನ, ಭಾಷಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆ, ಸಂವಹನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದುಡಿಮೆಯೇ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಮೂಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರದ ಪರಿಣತಿಯ ಅಂಶವು ಬಹಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನುವಾದ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೀತೆಂದು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 2019ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪದವಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸುವಿಕೆಯ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿತು. ಎರಡು ದಶಕಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಆಧಾರಿತ ಅಧಿಕೃತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವು ಈ ಮೂಲಕ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ತಜ್ಞ ಸದಸ್ಯರಾದ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಡಾ. ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಎಸ್. ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಜಿ.ಬಿ. ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಹಳೆಯ ಪಠ್ಯದಂತೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಿ ಪಠ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾನೂನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಮತ್ತು ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಾಧಿಪತಿಗಳೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರೂ ಆದ ಘನತೆವೆತ್ತ ಶ್ರೀ ವಜುಭಾಯಿ ವಾಲರವರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನೀಯುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ಸಚಿವರಾದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ. ಮಾಧು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹಾರ್ದಿಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಕಾನೂನು ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಬಿ. ವಸ್ತುಮಠರವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣರವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಕೆಲವು ಮಾದರಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿದ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕಿನ ವಕೀಲ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ.ರಾ.ಕಾವಿ.ಯ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಹಿಟ್ಟಣಗಿಯವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕುರಿತು ಡಾ ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಮತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿಯ ಹಿರಿಯ ವಕೀಲ ಶ್ರೀ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕಂಜರ್ಪಣೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವರ

ಸಲಹೆ ಪಡೆದಿರುತ್ತೇವೆ. ಅವರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ, ಪಠ್ಯದ ಅಳವಡಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೂಡಾ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡುವ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ 'ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ'ದ ಗಂಭೀರ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾ ವಿರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

ಕುಲಪತಿಯವರು

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

30-01-2020

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸೂಚನೆಗಳು

ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ, ಈಗ ಕಾನೂನು ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈಗಿನ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲು ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿ-ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಕೃತಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಒತ್ತು ನೀಡಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಈ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ (Practical) ಅಂಶಗಳಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳ ರಚನೆ, ಅನುವಾದ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಲೇಖನ, ಗಾದೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಬಂಧದ ಯೋಜನೆ (Project)ಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಲಾಭ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವಾಗ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಎರವಲು ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಾನೂನು ಪದಕೋಶದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವಂತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ.

ಪರಿವಿಡಿ

I ಚಿಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು	1-9
II ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು	10-73
ಕಾನೂನಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ - ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್	
1. ದುರ್ಜನರ ಸಂಗ ಬೇಡ - ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ	
2. ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ - ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ	
3. ಆಳಾಗಬಲ್ಲವನು ಆಳುವನು - ಸರ್ವಜ್ಞ	
4. ಪೆಣ್ಣು ಪೆತ್ತವರು ಪೆರ್ಚುವರು - ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ	
5. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನೋಡಣ್ಣ - ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ	
6. ಕುರುಡು ಕಾಂಚಾಣ - ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ	
7. ಕಷ್ಟ ನೀತಿ ನಿರ್ಣಯದ ಹೊರೆ - ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.	
8. ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು? - ಕುವೆಂಪು	
9. ಮೂರನೆಯ ಸಲಹೆ - ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ	
10. ವಿಚಾರಣೆ - ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ	
11. ಹಕ್ಕು - ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್	
12. ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು - ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ	
13. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ - ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರ್	
14. ಎರಡು ನೆನಪುಗಳು - ನವರತ್ನ ರಾಮರಾವ್	
15. ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿ ಕತೆ - 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'	
16. ಒಂದು ಉಪಾಯ! - ಕೋ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ	
III ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು	74-116
1. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ	
2. ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ	

3. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದುಬಂದ ದಾರಿ - ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್
4. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು - ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

IV ಕಾನೂನು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ

117-148

1. ಮಾಲೀಕ-ನೌಕರರ ಕರಾರು ಪತ್ರ
2. ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರು ಪತ್ರ
3. ಸಾಲದ ಕರಾರು ಪತ್ರ
4. ಕ್ರಯಪತ್ರ
5. ಪಾಲಿ ವಿಂಗಡಣೆ/ವಿಭಾಗ ಪತ್ರ
6. ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರ/ಮೊಕ್ತಾಯ ನಾಮೆ
7. ನೋಟೀಸು
8. ವಾದ ಪತ್ರ
9. ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರ
10. ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ
11. ಉಯಿಲು

V ರಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

149-171

1. ಗಾದೆ ವಿಸ್ತರಣೆ
2. ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ
3. ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನ
4. ಭಾಷಾಂತರ

ಅನುಬಂಧ

172-183

1. ಎರವಲು ಪದಗಳು
2. ಕಾನೂನು ಪದಕೋಶ

I ಚಿಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು

ಚಿಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು

ಕರ್ನಾಟಕವು ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು 1956ರ ನವೆಂಬರ್ 1ರಂದು ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯಿದೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ 'ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ'ವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು 1973ರಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ'ವೆಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬೆಂಗಳೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ ಮತ್ತು ಅತಿದೊಡ್ಡ ನಗರ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು 30 ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಆರು ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡವು ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ತುಳು, ಕೊಡವ, ಕೊಂಕಣಿ, ಬ್ಯಾರಿ ಮುಂತಾದ ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕವು 'ಕರಾವಳಿ' ಎಂಬ ಸಮುದ್ರ ತೀರ; ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 'ಮಲೆನಾಡು' ಮತ್ತು ಸಮತಟ್ಟಾದ 'ಬಯಲುಸೀಮೆ' ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ, ಭೀಮಾ, ಘಟಪ್ರಭಾ, ವೇದವತಿ, ಮಲಪ್ರಭ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಕಾವೇರಿ, ಹೇಮಾವತಿ, ಶರಾವತಿ, ಶಿಂಷಾ, ಅರ್ಕಾವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ, ಕಬಿನಿ ಮುಂತಾದ ನದಿಗಳು ನಾಡಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿವೆ. ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಎಣ್ಣೆಕಾಳುಗಳು, ಕಾಫಿ, ಹತ್ತಿ ಮುಂತಾದವು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳ ಬೇಸಾಯ ಪುಷ್ಪಕೃಷಿ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೃಷಿಸಂಬಂಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯವು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕವು ಜನವಸತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿನ ಬಹುಭಾಗ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನ ಹಲವು ಶಾಸನಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಂತರ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶಾತವಾಹನರು ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಆಳಿದರು.

ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕದಂಬರು ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡದ ದೊರೆಗಳು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಮಯೂರಶರ್ಮ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪಲ್ಲವ ದೊರೆಗಳಿಂದ ಅಪಮಾನಿತವಾದಾಗ ಕೆರಳಿ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಸರಿಸುಮಾರು ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಂಗರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕೋಲಾರವು ಇವರ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಅದು ತಲಕಾಡಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಯಿತು.

ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಈ ನಾಡನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಳಿದರು. ಈ ವಂಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾದ ಎರಡನೇ ಪುಲಕೇಶಿಯು 'ಉತ್ತರಾಪಥೇಶ್ವರ' ಎಂದು ಬಿರುದು ಪಡೆದಿದ್ದ ಹರ್ಷವರ್ಧನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಮಾಳವ, ಗುರ್ಜರ, ಕೋಸಲ, ಕಳಿಂಗ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಕಂಚಿಯ ಮಹೇಂದ್ರವರ್ಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿ ಮೆರೆದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕನ್ನಡಿಗ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಕೇಶಿ. ಚೀನಾದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿಯಾದ ಹ್ಯುಯೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು ಪುಲಕೇಶಿಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಬಲ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಬಲಂ ಅಜೀಯಂ' (ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಗೆಲ್ಲಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂಬ ಮಾತು ಒಂದು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಬಾದಾಮಿ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಐಹೊಳೆ, ಮಹಾಕೂಟ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಸುಂದರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ.

ಚಾಲುಕ್ಯರ ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ವಂಶದ ಒಂದನೇ ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲೋರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿರುವ ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ. ಮೂರನೇ ಗೋವಿಂದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. ಇವನ ಮಗನೇ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಕೃತಿಯಾದ 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ'ಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ. ಈ ರಾಜ್ಯ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಶವಾಯಿತು.

ಬೇಲೂರು, ಹಳೆಬೀಡು, ಸೋಮನಾಥಪುರಗಳಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಾಜವಂಶ ಹೊಯ್ಸಳರದ್ದು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಈ ವಂಶದ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದೊರೆ. ಈತನ ಪತ್ನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಲೆ. ಜೈನ, ವೈಷ್ಣವ, ಹಾಗೂ ಶೈವ ಮತಗಳ ನಡುವಣ ಸಾಮರಸ್ಯ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ವಿಶೇಷತೆ.

ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಿಂದ ಬಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿತು. ಪರಕೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಲೆಂದು ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕರೆಂಬ ಸೋದರರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗಕ್ಕೆ ಪಸರಿಸಿತು. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಿತು. ನಿಕೊಲೊ ಡಿ ಕೌಂಟಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್, ಇಬ್ನ್ ಬಬತ, ಲುಡ್ವಿಗೋ ಡಿ ವರ್ಟೆಮಾ, ದುಆರ್ತೆ ಬಾರ್ಬೋಸಾ, ಡೊಮಿಂಗೋ ಪಯಸ್, ನ್ಯೂನಿಜ್, ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದೇಶಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಹಸನ್‌ಗಂಗು ಎಂಬಾತ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬಹುಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಈತನ ರಾಜಧಾನಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗ. ಈ ಕಾಲದವನೇ ಆದ ಮಹಮದ್ ಗವಾನ್ ಎಂಬ ಚತುರ ಆಡಳಿತಗಾರನು ಬೀದರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮದ್ರಸಾ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೂ, ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ, ಬೀದರ್‌ನ ಇಮದ್‌ಶಾಹಿ, ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರದ ನಿಜಾಮ್‌ಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡದ ಕುತುಬ್‌ಶಾಹಿಗಳು 15 ಮತ್ತು 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಬಿಜಾಪುರದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜಾ, ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ಮುಂತಾದವು ಈ ಕಾಲದ ಸುಂದರ ರಚನೆಗಳು. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಐದೂ ಶಾಹಿ ಮನೆತನಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ರಕ್ಕಸಗಿ ತಂಗಡಗಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸನಾದ ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದವು, ವಿಜಯನಗರವು ಹಾಳು ಹಂಪಿಯಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳದಿ (ಇಕ್ಕೇರಿ) ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆಗಳು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕೆಳದಿಯ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಸಾಗರದಾಚೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿದ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರು ಹಿಂದೂ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ಯದುರಾಯ ಎಂಬುವವನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಮೈಸೂರಿನ 'ಒಡೆಯರ್' ವಂಶವು ನಾಡಿನ ಏಳಿಗೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ. ರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ಮುಮ್ಮಡಿ

ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಮಂದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸರನ್ನು ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲಕಾಲ ಮೈಸೂರಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರೂ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೂ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದವರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಯ್ಯ, ಸಿ.ರಂಗಾಚಾರ್ಯ, ಕೆ.ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್, ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಲಾಯಿಲ್ ಮುಂತಾದ ದಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಡು ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಾದರಿ ರಾಜ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಕಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ನರಗುಂದದ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ, ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ, ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರು, ರಾಜಾ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರು, ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು, ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಮೈಲಾರ ಮಹದೇವ ಮುಂತಾದ ಗಣ್ಯರು ಈ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಭಾರತ ಗಣರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಯಿತು.

ಹಣಕಾಸು, ಉದ್ಯಮ

ಕರ್ನಾಟಕವು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. 2013-14ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 1.8% ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇಕಡಾ 64ರಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. HAL, NAL, BHEL, BEL, HMT ಮುಂತಾದ ದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ISRO, CPRI, BEL, CFTRI, MRPL, BEML, DRDO ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ವಿಪ್ರೋ, ಇನ್ಫೋಸಿಸ್ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿವೆ. TCS, IBM, MICROSOFT, ORACLE, GE ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು 'ಭಾರತದ ಸಿಲಿಕಾನ್ ವ್ಯಾಲಿ' ಎನಿಸಿದೆ. ಜೀವತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಧನೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲ ಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಜೀವತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಅವು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೂ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಅಖಿಲ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನವ ವಿಕ್ರಮ ಸಾಧಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆ ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ. ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಾದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ವಿಜಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಅನೇಕ ಖನಿಜಗಳ ತವರಾಗಿದ್ದು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಚಿನ್ನ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಮತ್ತು ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಬಾಕ್ಸೈಟ್‌ಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿದ್ದ ಗುರುಕುಲಗಳು, ಕೂಲಿಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗದಗ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಲೋಟಗಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ 'ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ' ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಕೇವಲ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಮಿನಿರ್ಮಿಡಿ, ಜಕ್ಕಿ ಸುಂದರಿ, ಕೇತಲದೇವಿ, ರೆಬ್ಬಲದೇವಿ, ಚಂದಲದೇವಿ, ಮೇಚಲೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಲೆ, ಶಾಂತಲೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಿವರಗಳು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿವೆ.

19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳು ಆಂಗ್ಲ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಸಾರ ಹೆಚ್ಚಿತು. 1916ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ

ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಧಾರವಾಡ, ಮೈಸೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮಂಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಹಂಪಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ಕಾನೂನು, ಸಂಗೀತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ, ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆಂದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ, ದೂರಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಇವೆ. ಉಡುಪಿ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಗೋಕರ್ಣ, ಮೇಲುಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ, ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ರಾಮನ್ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಡ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವು ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದೆ. ಯು.ಆರ್.ರಾವ್, ರಾಜಾರಾಮಣ್ಣ, ಸಿಎನ್‌ಆರ್ ರಾವ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿರುವ ಹದಿನೈದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಖಾಸಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ರಾಜ್ಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

ಕ್ರೀಡೆ

ಕ್ರೀಡಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರವಾದ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದು ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಟೋಟಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಾಂಗಣ ಮತ್ತು ಒಳಾಂಗಣ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಗಳು, ಈಜುಕೊಳ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ರೀಡಾಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತರುಣ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರೀತ್ ಅಬ್ರಹಾಂ, ಕೆನೆತ್ ಪೋವೆಲ್, ವಂದನಾ ರಾವ್, ಅಶ್ವಿನಿ ನಾಚಪ್ಪ (ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್), ಇ.ಎ.ಎಸ್ ಪ್ರಸನ್ನ, ಜಿ.ಆರ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್, ಜಾವಗಲ್ ಶ್ರೀನಾಥ್, ಅನಿಲ್ ಕುಂಬ್ಳೆ, ರಾಹುಲ್ ದ್ರಾವಿಡ್, ವೆಂಕಟೇಶ್ ಪ್ರಸಾದ್

(ಕ್ರಿಕೆಟ್), ಪ್ರಕಾಶ್ ಪಡಕೋಣೆ (ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್), ಪಂಕಜ್ ಅಡ್ವಾನಿ (ಸ್ನೂಕರ್), ಎಂ.ಎನ್. ತ್ರಿವೇಣಿ (ಜೂಡೋ), ಪ್ರೇಮಲತಾ ಸುರೇಬಾನ್ (ಸೈಕ್ಲಿಂಗ್) ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು ಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಶ್ರೀಮಂತವೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಗ್ಧ ಜನರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಇದರ ಬೃಹತ್ ಭಂಡಾರವೇ ಜನಗಳ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಗಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಭೂತದ ಕೋಲಗಳು ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು. ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತ. ಜಗ್ಗಲಿಗೆ ಮೇಳ, ಕರಡಿ ಮಜಲು, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ, ಕೋಲಾಟ, ಸಲಾಕೆ ಮತ್ತು ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಾಟಗಳು, ಕರಗ, ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ, ವೀರಗಾಸೆ, ಸೋಮನ ಕುಣಿತ, ಹುತ್ತರಿ, ಬೋಲಕಾಟ್ ಮುಂತಾದ ಜಾನಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರು ನಾಡಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಸಂಗೀತದ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣಾದಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ'ವೆಂದೇ ಕರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಪಿತಾಮಹರೆಂದು ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣ, ಬಿಡಾರಂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಪಿಟೀಲು ಚೌಡಯ್ಯ, ವೀಣೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕದ್ರಿ ಗೋಪಾಲನಾಥ್, ಆರ್.ಕೆ. ಶ್ರೀಕಂಠನ್ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೂರಾರು ಜನ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕಲಾವಿದರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತದ ಅನೇಕ ದಿಗ್ಗಜರೂ ಕರ್ನಾಟಕದವರಾಗಿದ್ದು ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿ, ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್, ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರ್, ಮಾಧವ ಗುಡಿ, ಪುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿದ್ದು ಹಲವಾರು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿಲ್ಪಕಲಾಕೃತಿಗಳು ನೋಡುಗರ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳದ ಗೊಮ್ಮಟ ಶಿಲ್ಪ, ಬಾದಾಮಿ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೋರಗಳ ಗುಹಾಲಯಗಳು, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಹಂಪಿ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು, ಸೋಮನಾಥಪುರ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಬಿಜಾಪುರದ ಗೋಲಗುಮ್ಮಟ, ಮೈಸೂರಿನ ಸೈಂಟ್ ಫಿಲೋಮಿನಾ ಚರ್ಚ್- ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು

ಬೆಳಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಕೆ.ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ವೈ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರಾಜು, ಎಸ್.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿ, ಕೆ.ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ್, ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೇ, ಎಂ.ಪಿ. ಮಿಣಜಗಿ, ಡಿ.ವಿ. ಹಾಲಭಾವಿ ಮುಂತಾದವರು ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವರಾದರೆ ಜಟ್ಟಿತಾಯಮ್ಮ, ಕೆ. ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ, ಯು.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಮಾಯಾರಾವ್, ವಿ.ಎಸ್. ಕೌಶಿಕ್, ಉಷಾ ದಾತಾರ್ ಮೊದಲಾದವರು ನೃತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಾಸಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಕವಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ವರದಾಚಾರ್, ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ, ಮಹಮದ್ ಪೀರ್, ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎನ್. ಗಂಗಾಧರರಾವ್ ಮೊದಲಾದವರು ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರಾದರೆ ಕೈಲಾಸಂ, ಪರ್ವತವಾಣಿ, ಶ್ರೀರಂಗ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತ, ಸಿ.ಆರ್.ಸಿಂಹ, ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕವು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಟಿ. ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾಸರವಳ್ಳಿ, ಪಿ. ಶೇಷಾದ್ರಿ, ಎಂ.ಎಸ್. ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ನಿರ್ದೇಶನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ರಾಜಕುಮಾರ್, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್, ಅನಂತನಾಗ್, ಶಂಕರ್‌ನಾಗ್, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಅಂಬರೀಶ್, ಎಂ.ವಿ. ರಾಜಮ್ಮ, ಲೀಲಾವತಿ, ಪಂಡರಿಬಾಯಿ, ಬಿ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದ ಕಲಾವಿದರು ಬೆಳ್ಳಿತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮ

ಕರ್ನಾಟಕವು ಹಲವು ಮತ, ಧರ್ಮಗಳ ನೆಲೆ ಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕದ ಆರಂಭದ ವೇಳೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸನ್ನತಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನವಾಸಿ, ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಳಿಯ ಕದ್ರಿ ಮುಂತಾದವು ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬೌದ್ಧ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ನಂತರ ಜೈನಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ಮೂಡಬಿದರೆ, ಕೊಪ್ಪಳ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮವು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು, ಗಂಗ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ಕದಂಬ, ಹೊಯ್ಸಳ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರಾಜವಂಶಗಳು ಜೈನಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಏಳಿಗೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದವು. ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕವಲುಗಳಾದ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತ್ತು ದ್ವೈತಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ. ಆದಿಶಂಕರರು ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ತವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮಿಳುನಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಮೇಲುಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಲಕಾಲ ನೆಲೆಸಿದರು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೂ ಹುಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಶಿವಶರಣರು ಸಮಾಜದ ಮೇಲುಕೀಳು ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಡೆ, ನುಡಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದಿದರು. ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ, ಪುರಂದರ ದಾಸ, ಕನಕದಾಸ ಮುಂತಾದ ಹರಿದಾಸರು ಈ ಉದಾತ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಬಹುಮನೀ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿತಾದರೆ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮವು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು.

ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯ ಧರ್ಮ ಯಾವುದಾದರೂ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯತೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷ ಗುಣ, ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಗಳೆರಡರ ಸಂಗಮವಾದ 'ಸೂಫಿ ಪಂಥ'ವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಜಾತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಜನರು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕವು ಸರ್ವಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟವೂ ಹಿಂದು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಜೈನ ಪಾರಸಿಕರ ಉದ್ಯಾನವೂ ಆಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

II ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು

ಕಾನೂನಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

– ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

ಕಾನೂನಿನ ಜಗತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಜಗತ್ತು. ಅದು ಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಜಗತ್ತು, ಮೌನಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಕಟ್ಟುವ ಜಗತ್ತು. ಅದು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕುದುರಿಸುವ, ಬೆಳೆಸುವ ಮತ್ತು ಮುರಿಯುವ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಅನುವುಗೊಳಿಸುವ ಜಗತ್ತು. ಸಂವಹನದ ಮೂಲ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆ. ಭಾಷೆ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ. ನಾವು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ, ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ, ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶಬ್ದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಭಾಷೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ. ಶಬ್ದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನಿನ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಘಟನೆಯ ಅಥವಾ ಆಗುಹೋಗುವಿಕೆಯ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ. ಅಂತಹ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳ ಕಥನವಾಗುವುದು ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ. ಸಂತ್ರಸ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಹವಾಲನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ, ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಾಗ, ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ವಾದಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಾಗ, ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಶಬ್ದರೂಪದ ಕಾನೂನನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ, ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ವಾದಗಳನ್ನು ಆಲಿಸುವಾಗ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಲೀ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲೀ ಯುಕ್ತನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವಾಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲೂ ಸಂವಹನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವೇ.

ಕಾನೂನಿನ ಉಗಮ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕೂಡ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರಿವು ಇದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿನ್ಯಾಸದ ಸ್ಪಂದನವಿದೆ, ವಿವಿಧ ಭಾವನೆಗಳ ಮೇಳವಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಆಗರವಿದೆ, ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ವಿವೇಕವನ್ನೂ ದಾಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಬಳಕೆಯ

ಮೂಲಕವೇ ಭಾಷೆ ದೃಢಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಚಲಿತತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣವೇ ಅದರ ಶಕ್ತಿ. ಅದು ಇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಂತೆ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನಶಿಸುವ ಸೊತ್ತಲ್ಲ. ಬಳಸಿದಷ್ಟೂ ಅದರ ಶಕ್ತಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಬಳಸದಿದ್ದರೆ ಶಕ್ತಿಹೀನವಾಗಿ ನಶಿಸಲೂಬಹುದು. ಭಾಷೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ, ಜೀವಂತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನು, ನೀತಿ, ನಿಯಮ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕತೆಯ ಸಂದೇಶವಾಹಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಭಾಷೆ ಜನರ ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಭಾಷೆ ಹೇಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವೋ ಕಾನೂನು, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವೇ. ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲ ಗುರಿಗಳಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಾಧನೆ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಣೆ, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಣೆ, ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆ, ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ, ಜನಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಾನೂನಿನ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಸಹಕಾರವೂ ಬೇಕು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬೆಂಬಲವಿರಬೇಕು. ಭಾಷೆಗೆ ಅಂತಹ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಲವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾನೂನಿಗೂ ಭಾಷೆಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಬಲಿಷ್ಠಗೊಳಿಸುವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಕಾನೂನು ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಎಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಕಾನೂನಿನ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಭಾಷಾಕೌಶಲ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಚಯಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕಾನೂನು ಬಳಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗವು ಜಾಗರೂಕವೂ ಸಮರ್ಪಕವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಭಾಷೆಯ ಅಚಾತುರ್ಯ ಬಳಕೆಯು ತರುವ ಅನಾಹುತವು ಕೆಲವುಸಲ ಗಂಭೀರವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಿಮೆ ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಸಂಬಂಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಂತೆ, “ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಉದಯವಾದೊಡನೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ, ಭಾಷೆಯ ಉದಯವೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದಯವೇ ಸರಿ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ರಸಾನುಭವದ ಸುಂದರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಮೂಲಸತ್ಯವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ”. ಈ ರೀತಿಯ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಪೂರಕವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಆಸಕ್ತರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿ

ಬೆಳೆದ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆದ ಸಂತೋಷ, ದುಃಖ ಮತ್ತಿತರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಬುದ್ಧಿಯು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹೊಸವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಗತ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಅಭಿಷ್ಠೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ವರ್ಗದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ತೋರುವ ಉತ್ಸುಕತೆ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಾತಾವರಣವು ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜವು ಎದುರಿಸುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಘಟನೆಗಳು, ಹೊಸತತ್ವಗಳು, ನೂತನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ವರ್ಗ ಕ್ಲೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಸಾರವು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾದ ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕೂಡಾ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಟಾಲೆಂಟ್ ಪಾರ್ಸನ್ಸ್ ಎಂಬ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ನಾಲ್ಕು ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ (ಸ್ವೀಕರಣೆ, ಗುರಿಸಾಧನೆ, ಏಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಾಪನೆ) ಸಮಾಜವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನಿನ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಏಕೀಕರಣದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಗಾಢವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟು ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾನೂನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಿರುವ ಕಾನೂನು ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೀಡುವ ಅಂಶಗಳು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಕಾನೂನಿನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾಯಕ ಗಮನೀಯವಾಗಿವೆ. ಕಾನೂನಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಂಟು ಅವುಗಳೆರಡರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಸಿಮಡಿಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಬುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದರೆ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಹೊರಡಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಆವಾಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಶಬ್ದಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯವು

ಭಾಷೆಗೆ ಜನನಕೊಡುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಗೆ ಕಸುವು ಬರುತ್ತದೆ. ಭಾವನೆಗಳ ವಾಹಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವನ್ನೂ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಎರಡು ಕೂಡಾ ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. 'ಕಾನೂನಿನ ಜೀವಾಳ ಅನುಭವವೇ ಹೊರತು ತಾರ್ಕಿಕತೆಯಲ್ಲ' ಎಂಬುದು ಅಮೇರಿಕಾದ ನ್ಯಾಯತತ್ವಜ್ಞನೂ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನೂ ಆದ ಒಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಹೋಮ್ಸ್‌ನ ವಿಚಾರ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮೂಡಿಬರುವುದು ಸಹ ಜೀವನಾನುಭವದ ಮೂಸೆಯಿಂದ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧದ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ಔಪಚಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಗಂಭೀರವಾದ ಭಾಷೆ. ಹಕ್ಕು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿಸುವಾಗ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿರಬೇಕೆಂದು, ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಭೌಮಾಧಿಕಾರದ ಸಂದೇಶ ರವಾನೆಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ 'ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯ'ವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಭಾಷೆ ಕಾನೂನಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಕಾನೂನನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಕ್ಲಿಷ್ಟಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪರದೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥರಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂವಹನಶೀಲತೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕ ಗುಣಗಳಾಗಿರುವಾಗ ಕಾನೂನಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಲಾಲಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಧಟ್ಟನೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಪರೂಪವಾದರೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪರಂಪರೆ, ಅಸಡ್ಡೆ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ಭಾಷೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆ ಸರಳ, ಸುಗಮ ಮತ್ತು ಲಾಲಿತ್ಯಪೂರ್ಣ. ಭಾವನೆಗಳ ಇಂಪನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನವರಸಗಳನ್ನು ಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ನೀರಸ ಮತ್ತು ಅದರ ಸೀಮಿತ ಉದ್ದೇಶ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ನಿರ್ಭಾವಕ ಸಂದೇಶ ರವಾನೆ. ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಜನರಂಜನೆಯಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರಿಚಾರ್ಡ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : “ಕಾನೂನು ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನು (ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ) ಆಕರ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಪದ್ಧರಿತ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಕಾನೂನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಬಹುದೆಂದು ನಂಬುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳನ್ನು, ವಕೀಲರನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.” ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಪಂಚಗಳೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂದು ಕೆಲವು ದಶಕಗಳ ಮೊದಲು ದಶಕಗಳ ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾನೂನಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಆಯಾಮಗಳತ್ತ ನ್ಯಾಯತಜ್ಞರು ಗಮನ ಹರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ‘ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ’ ಎಂಬ ಯೋಚನಾ ಪಂಥವೇ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದನ್ನು 1970ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನೋಡಬಹುದು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕಾನೂನು ಅಧ್ಯಯನದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಲೇಖನ, ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅಮೇರಿಕದ ಕಾರ್ಡೋಜೋ ಕಾನೂನು ಶಾಲೆಯು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿತು. ರಿಚಾರ್ಡ್ ಪಾಸ್ಟರ್, ಥಾಮಸ್ ಮೊರಾವೆಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಎಡ್ವೈನ್ ಲಂಡನ್ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಕರು ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು. (1) ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು, ಅಂದರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶ; (2) ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಕಾನೂನು, ಅಂದರೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ವಕೀಲರು, ಕಕ್ಷಿದಾರರು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಕಾನೂನು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯವು ಬಂದಿದೆಯೆ ಎಂಬ ಅಂಶ; (3) ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಕಾನೂನು, ಅಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ದುರುಪಯೋಗವಾಗದಂತೆ (ಅಂದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ, ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಐಕ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಅಶ್ಲೀಲತೆ, ಮಾನಹಾನಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗನಿಂದನೆ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಾಗದಂತೆ) ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಂಜಸವಾದ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಹೇರುವ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು

ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಮ್ಯದ ಕಾನೂನು; (4) ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕಾನೂನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ.

(1) ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು

ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ- ಪುರಾಣ, ಜಾನಪದ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ವಚನ, ಕೀರ್ತನೆ, ಪ್ರಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿ- ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ, ಆಳುವ ವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕು, ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜನೀತಿಯ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜೀವನದ ಜಂಜಾಟಗಳ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳ ಚಿತ್ರಣದ ನಡುವೆ ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಬಿಂಬಗಳು ಹೊಳಪುಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ನ್ಯಾಯದಾನದ ವಿಧಾನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಾನೂನಿನ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಕಥೆಯ ಓಟದ ಮಧ್ಯೆ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನ್ಯಾಯನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಹಾಗೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿದುರ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಗೊಳ್ಳುವ ರಾಜನೀತಿಯ ತತ್ವಗಳು ಕಥೆಯ ಹಂದರದ ಮೂಲಕ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತವೆ. ಮಹಾಭಾರತದೊಳಗಿನ ಭಾಗವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಗಮನಸೆಳೆಯುವ ನ್ಯಾಯಿಕ, ನೈತಿಕ, ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಚಿಂತನೆಗಳಿವೆ. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ 40 ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆದರ್ಶ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಯಭಾರೀ ಸಂಬಂಧಗಳ ತತ್ವಗಳು, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಕಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. 'ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ' ಮತ್ತು 'ಶಾಕುಂತಲಾ' ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ದೃಶ್ಯಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಧರ್ಮಾಮೃತ ಮತ್ತಿತರ ಕೃತಿಗಳು, ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನ, ರಾಘವಾಂಕ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಶಿವಶರಣರ ಅಸಂಖ್ಯ ಬೋಧಪ್ರದ ವಚನಗಳು, ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಗಾಧವಾದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ನ್ಯಾಯ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ತತ್ವವು ನಯಸೇನನ 'ಧರ್ಮಾಮೃತ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

“ಧರೆಯಂ ರಕ್ಷಿಸಿ ದುಷ್ಟರಂ ಜಡಿದು ಸದ್ಧರ್ಮಗಳಂ ಕಾಯ್ದುತ
 ಸ್ವರಂ ಬಾರಿಸಿ ಕಷ್ಟರಂ ಕೆಡಿಸಿ ದಂಡಗೊಂಡು ಮಿಂಡರ್ಕಳಂ
 ಭರದಿಂ ಬಂಧಿಸಿ ಶಿಷ್ಟರಿಷ್ಟಫಲಮುಂ ಸಂತೋಷದಿಂದಿತ್ತು ದೂ
 ತಕರ ಬೇರಂ ನೆರಕಿತ್ತು ಪಾಲಿಸುದು ಧಾತ್ರೀ ಚಕ್ರಮಂ ಕ್ಷಿತಿಯಂ”

ಸ್ಮೃತಿ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕಾನೂನಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಥನದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವ ಕಾನೂನಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತವೆ. ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಸ ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾದ ಮತ್ತು ಭಾವ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯ, ಕಾನೂನುಗಳ ತಿರುಳು ಮತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಕಾನೂನಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಒಳನೋಟವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಹುಡುಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಳ್ಳನ ಪರಾಕ್ರಮದ ವೈಭವೀಕರಿಸುವಿಕೆಯು ಕಾನೂನಿನ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟಸಮಾಜದ ಒಳದನಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗದು.

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕೃತಿಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹೋಮರನ ಇಲಿಯಡ್, ಗ್ರೀಕ್ ದೇಶದ ಸೊಫೊಕ್ಲೆಸ್‌ನ 'ಅಂತಿಗೊನೆ', ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕನ್ಸ್‌ನ 'ಪಿಕ್‌ವಿಕ್ ಪೇಪರ್ಸ್' ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ 'ಮರ್ಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೆನಿಸ್', 'ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್', 'ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್', 'ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್', 'ಒಥೆಲೋ', 'ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್' ನಾಟಕಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಕಾನೂನಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಮತ್ತು ವೈರುಧ್ಯಗಳ - ಅಂದರೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯರಹಿತ ಕಾನೂನು, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ, ಪ್ರತೀಕಾರ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ, ನಿಯಮ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ, ರೂಢಿಗತ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಸನ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದರ್ಶಿ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾದ ಗಹನವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮೊನಚಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ವಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಬಡತನ, ವರ್ಗಕಲಹ, ವರ್ಣಭೇದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೋಮುಸಾಮರಸ್ಯದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಾನೂನಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಜನರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಡ್ಡುತ್ತವೆ. ಕಾನೂನು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಜರುಗುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಕುರಿತು ದನಿಯೆತ್ತುವುದು, ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು

ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅವುಗಳ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುವುದು, ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಮರಣದಂಡನೆ, ದಯಾಮರಣ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಪಾತಗಳ ಕುರಿತು ವಾದ ಪ್ರತಿವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾ ಕಥಾನಕದ ಮೂಲಕ ವಿಷಯದ ಗಂಭೀರತೆಯ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ರೂಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೂಡಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಾಫ್ಯಾನ 'ದಿ ಟ್ರಯಲ್', ದಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ 'ಕ್ರೈಮ್ ಅಂಡ್ ಪನಿಶ್‌ಮೆಂಟ್', ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಕಾಮೂವಿನ 'ದಿ ಸ್ಟ್ರೇಂಜರ್', ಆಂಟನ್ ಚೆಕಾಫನ 'ಇನ್ ದಿ ಕೋರ್ಟ್' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ಚೋಮನ ದುಡಿ' ಮತ್ತು 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು; ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರ 'ನಾಯಿನೆರಳು', 'ದಾಟು', 'ಗೃಹಭಂಗ' 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಲೋಪಗಳ ಕುರಿತು ದನಿಯೆತ್ತುತ್ತವೆ. ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರ 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕವು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸಾದನೆಂಬ ನಕಲಿ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಂಚನೆಯಿಂದ ಭೂ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಸುಲ್ತಾನನ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಲೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಸಮಾಜದರ್ಶನದ ಪಾಠಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದಿಡುತ್ತವೆ. ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳೊಳಗಿನ ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಂವಾದವನ್ನು ಜನರ ಮುಂದಿಡಲು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಜೀವನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಕ್ರಮವು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪತಕ್ಕಂತಹ ತತ್ವಗಳ ಶೋಧನೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

(2) ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಕಾನೂನು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾನೂನಿನ ತಾಂತ್ರಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಲಿತ್ಯದ ಕೊರತೆಯಿದೆ. ನಿರ್ಭಾವುಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶವಾಹಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಾನೂನು ಮಾಡುವಾಗ ನೀರಸತೆ

ಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಕಾನೂನಿನ ಕಸಬುದಾರರು, ಎಂದರೆ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ವಕೀಲರು, ವಾದಿಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು, ನ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರು, ಶಾಸಕರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧಕರು ಭಾವೋಚಿತವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಥನಗೊಳಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಯುಕ್ತವಾದ ಭಾವಮಿಶ್ರಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೀರ್ಘ ಕಾಲ ನೆನಪಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದಾದ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯವು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಬರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ವೃತ್ತೀಯ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಕ್ಷಪ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಬೇಕಾದ ಧಾವಂತಗಳು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಭಾರತ, ಅಮೇರಿಕ ಮತ್ತಿತರ ದೇಶಗಳ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹಲವಾರು ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಜನರ ಆಪ್ತ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುವ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇರುವುದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿರುವುದು ಮತ್ತು ಜನಮಾನಸವನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕುರುಹು ಇರುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಕಾನೂನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಗಮನೀಯವಾದ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ಕಥನಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯವು. ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಫ್ರಾಂಕ್‌ಫರ್ಟ್‌ರು 'ಸಾಕ್ಸೊ ಮತ್ತು ವಾನ್‌ಜೆಟ್ಟಿ' ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ರಸ್ಕಿನ್ ಪ್ರಕರಣದ ವಿವಿಧ ವರ್ಣನೆಗಳು, ಎಮಿಲಿ ಜೋಲಾರವರು 'ಡೇಫಸ್' ಪ್ರಕರಣದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಬಹಿರಂಗ ಪತ್ರ, ಕೊಹೆನ್ ವರ್ಣಿಸಿದ 'ಬರ್ಟ್ರಾಂಡ್ ರಸೆಲ್' ಪ್ರಕರಣ, 'ನ್ಯೂರೆಂಬರ್ಗ್ ವಿಚಾರಣೆ' ಬಗ್ಗೆ ರೆಬೆಕ್ಕಾ ವೆಸ್ಟ್ ಬರೆದ ವಿವರಗಳು ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಲಿಖಿತವಾದಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿ. ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕುರಿತು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾ ಅನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆಳುವ ವಾದ ವೈಖರಿ ಈ ವರ್ಗದ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಜೋನ್ ಆಫ್ ಆರ್ಕ್, ಆಸ್ಕರ್ ವೈಲ್ಡ್, ಪ್ಲೇಟೋ, ವೆಬ್‌ಸ್ಟರ್, ಎಮಿಲಿ ಜೋಲಾ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ರಾಬರ್ಟ್ ಜಾಕ್ಸನ್‌ರವರುಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಲಿಖಿತವಾದಗಳು ಮತ್ತು ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಸಭೆಯ ನಡವಳಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನೇತಾರರೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೂ ಆದ ಸದಸ್ಯರ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ವಾದಸರಣಿಗಳ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸದೃಶ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಜಾನ್ ಮಿಲ್ಟನ್ 1644ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಶಿಪ್ ಅನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ 'ಏರೋಪೇಚೆಟಿಕಾ' ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1922ರ ಮಾರ್ಚ್ 23ರಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಲಾದ ರಾಜದ್ರೋಹದ (ಕಲಂ 124 ಎ ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ) ಅಪರಾಧದ ಕುರಿತು ನಡೆದ ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ದೀರ್ಘ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು:

“ಜನರ ಎಲ್ಲ ನೈಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಸಿಯಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ರೌಲೆಟ್ ಶಾಸನವು ಪ್ರಥಮ ಆಘಾತದ ರೂಪವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ನಾನು ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದೆ. ನಂತರ ಬಂದದ್ದು ಜಾಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ನರಮೇಧದಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ತೆವಳಲು ಬಲವಂತಗೊಳಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚಾಟಿಯೇಟು ಮತ್ತಿತರ ವರ್ಣನಾತೀತ ಅವಮಾನಕಾರೀ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿದ ಪಂಜಾಬ್ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ವಿದೇಶಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಪಂಜಾಬ್ ಮಾರ್ಷಲ್ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕುರಿತು ಪೂರ್ವಾನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ತೊಂಬತ್ತೈದು ಪ್ರತಿಶತ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾದ ಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಜನರು ಅಮಾಯಕರು. ಅವರ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು. ನಾನು ಭಂಗಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಸೆಕ್ಷನ್ 124ಎ ಯು ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ದಮನಗೊಳಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ದಂಡನೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಸೆಕ್ಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕುಟಮಣಿಯ ರೀತಿಯದು. ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ (ದೇಶ) ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದಾಗಲೀ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದಾಗಲೀ ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಾಗಲೀ ಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಮಾಡಿದ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ

ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ನನ್ನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಇರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅಸಹಕಾರ ತೋರುವ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಿಗೆ ನೈಜವಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಕೆಡುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಅಸಹಕರಿಸುವುದು, ಒಳಿತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವಷ್ಟೇ ಉನ್ನತ ರೀತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.....”

ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ವಿಟ್ನಿ ವಿ. ಕ್ಯಾಲಿಪೋರ್ನಿಯಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಲೂಯಿ ಬ್ರಾಂಡೆರವರು ತನ್ನ ಭಿನ್ನಮತ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

“ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಟ್ಟವರು ರಾಜ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಉದ್ದೇಶವು ಜನರು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ಬಲವು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ಮೇಲೆ ಗೆಲುವು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದೂ ನಂಬಿದ್ದರು. ಗುರಿಯಾಗಿಯೂ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಬಹು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಧೈರ್ಯವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಗುಟ್ಟೆಂದೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸಂತೋಷದ ಗುಟ್ಟೆಂದೂ ಅರಿತಿದ್ದರು. ಬೇಕಾದಂತೆ ಯೋಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ರಾಜಕೀಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಮುಕ್ತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರುಹದ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಕೂಟಗಳಿಲ್ಲದ ಚರ್ಚೆಯು ವಿಫಲವೆಂದು, ಕೆಡುಕು ಧೋರಣೆಯ ಪ್ರಕರಣದ ವಿರುದ್ಧ ಚರ್ಚೆಯು ರಕ್ಷಣೆಯೊದಗಿಸುತ್ತದೆಂದು, ನಿಷ್ಠೆಯ ಜನರೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಿಡುಗೊಂದೂ, ಮುಕ್ತ ಚರ್ಚೆಯು ಅಮೇರಿಕಾ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವವೆಂದೂ ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಮಾನವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೋಪದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯವೊಂದರಿಂದಲೇ ಕಾಪಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಯೋಚನೆ, ಅಭಿಲಾಷೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಎದೆಗುಂದಿಸುವುದು ಹಾನಿಕಾರಕವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ದವನ ಗೊಳಿಸುವುದು ದ್ವೇಷವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆಯೆಂದೂ, ದ್ವೇಷವು ಸುಭದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಘಾತಕವೆಂದು, ಊಹಿತ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂಚಿತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಕ್ಷಿತ ದಾರಿಯಿದೆಯೆಂದೂ, ಕೆಟ್ಟ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಒಳಿತಾದ ಸಲಹೆಗಳೇ ಯೋಗ್ಯ ಪರಿಹಾರವೆಂದೂ ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವೇಕದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಕೆಟ್ಟದಾದ

ಬಲಪ್ರಯೋಗದ ವಾದವೆನಿಸುವ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಮೌನವನ್ನು ಹೇರುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು.....”

ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತು ಕೆ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ವಿ ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2017) ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಧನಂಜಯ ಚಂದ್ರಚೂಡರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು:

“ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕು ಮಾನವ ಘನತೆಯ ಒಂದು ಮೂಲವಸ್ತು. ಖಾಸಗಿತನದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯು ಘನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅನಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಂದ ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗದ ಬಿಡುವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಘನತೆಯು ಜೀವನವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಸಲು ಖಾಸಗಿತನವು ಇಂಬುಕೊಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕು ಮನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ಘನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವುದು ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಪಾಯವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಖಾಸಗಿತನವು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ.”

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನಾಶೀಲವಾದ ಹಲವಾರು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಂಶವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

3. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಕಾನೂನು

ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ನಾಗರಿಕರೂ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಅನುಚ್ಛೇದದ 19(2)ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಸಮಂಜಸ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಈ ಕುರಿತು ಮಾಡಬಹುದು. ನಿಯಂತ್ರಣದ ಉದ್ದೇಶವು ಸೂಚಿಸಲಾದ ಎಂಟು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ- ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ, ದೇಶದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ ಮತ್ತು ಏಕತೆ, ವಿದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ, ಸೌಶೀಲ್ಯ ಅಥವಾ ನೈತಿಕತೆ, ಮಾನಹಾನಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕು. ಸಮಂಜಸ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಸಮಾನಪಾತ್ರತೆಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಿಯಂತ್ರಣದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮುಚಿತವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಸಂದರ್ಭದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ಹೇರಿರಬೇಕು.

ಸಮಷ್ಟಿ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ, ನೈತಿಕತೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಧೋರಣೆಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಮ್ಯದ ಕಾನೂನು ಕೂಡಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕಾನೂನಿಗಾಗುವ ಲಾಭಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಜೀವನದರ್ಶನವು ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾದುದು. ರಾಬಿನ್ ವೆಸ್ಟ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, “ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇತರರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅವರ ನೋವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತೈಸಲು ನಮಗೆ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವರ ದುಃಖವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅದು ನೀತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಜನರನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.” ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಭಾವಸಾಂದ್ರತೆಯುಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಹ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ನೈತಿಕಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳಿತಿನಂತೆ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟಕ್ರಿಯೆಗಳ (ಕೊಲೆ, ಬಲಿ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಹಾದರ, ಗುಲಾಮಗಿರಿ, ಶೋಷಣೆ, ಸೇಡು, ಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ಬಡವರ ದೀನರ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾದರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅತೀ ವರ್ಣನೆಗಳು ಕೂಡಾ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವು ನೀಡುವ ನೀತಿ ಪಾಠಗಳೇನು? ರಿಚರ್ಡ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಅಂದಂತೆ, “ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ನೈತಿಕ ಅರಾಜಕತೆಯ ಜಗತ್ತು; ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದು ಏನನ್ನಾದರೂ ಬೋಧಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ನೈತಿಕತೆಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ”. ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ರಿಚರ್ಡ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲಾಭಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

- i. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದುವಿಕೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಚ್ಚರಿಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರ ಮಾನವ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಯೋಚನಾಲಹರಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲಿಕ ಉತ್ತರಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸಂಭವನೀಯ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಅಪಾಯದ ಬಾಡಿಗೆ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ (ಡೆಟನ್) ನಾವೇ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡದೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತು ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. (ಡೇನಿಯಲ್ ನೋಲನ್)

- ii. ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾದವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾ ತಾವು ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟಕರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಎದುರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ನಿಭಾಯಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (ಪೋಸ್ಟರ್), ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕದ ಲಿಯರ್ ರಾಜನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಿಸಲು ಅತಿಯಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ನೆಚ್ಚಿರುವುದು, ರಾಜಕುಮಾರ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನ ವೈಫಲ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕ್ಲಪ್ತ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾನಸಿಕ ಬಿಂಬಗಳು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.
- iii. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದುವಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಲೇಖನ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಸರಾಂತ ಕಾನೂನು ಲೇಖಕರು-ಒಲಿವರ್ ವೆಂಡಲ್ ಹೋಮ್ಸ್, ಬೆಂಜಮಿನ್ ಕಾರ್ಡೋಚೊ, ಲರ್ನೆಡ್ ಹ್ಯಾಂಡ್, ವಿ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್, ಹೆಚ್. ಎಮ್. ಸೀವಾರ್ಥಿ, ಎನ್. ಎ. ಪಾಲ್ವೀವಾಲಾ, ಉಪೇಂದ್ರ ಬಕ್ಷಿ-ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಬಲವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾವಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡುವುದು ಕಾನೂನಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- iv. 'ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಭಾವನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ದಿಗಂತವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮೂರ್ತರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಕುಂದಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ತರಬೇತು ನೀಡುತ್ತದೆ. ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಅದರ ಕಾರಣ, ಉದ್ಭವ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. (ಪೋಸ್ಟರ್) ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭಾವತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಓದುಗ ಮತ್ತು ಕೇಳುಗರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಬರೆದ 'ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್' ನಾಟಕದ ಮಾರ್ಕ್ ಅಂಟೋನಿ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.
- v. ನೀತಿ ಉಪದೇಶವೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬದಲೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. 'ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಸದ್ವಿಚಾರಗಳು ಬರಲಿ' ಎಂಬ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನ ಧೋರಣೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದುವಿಕೆಯು ಇಂಬುಕೊಡುತ್ತದೆ.

- vi. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜೀವನವನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣ್ಮೆ ನಮಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಪುಸ್ತಕ ಜ್ಞಾನವು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉದ್ದೀಪನ ಮಾಡದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.
- vii. 'ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಮಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾನವೀಯ ಚಹರೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಗಾಢವೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕೃತಿಕಾರನ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವೀಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.' (ಪೋಸ್ಟರ್) ಸಾಹಿತ್ಯೋಕ್ತ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾನೂನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯಗೊಳಿಸುವ ಹಂಬಲವು ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಮುಕ್ತ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- viii. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕಾರಕ ಗುಣವಿದೆ. ಅದು ಮಾನಸಿಕ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಸವಾಧಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಅದು ನೋವನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಅದರ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬಹುದು. 'ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ' ಎನ್ನುವ ಹ್ಯಾಂಪ್ಟೆಟ್‌ನ ಮಾತು ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ix. ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆ ಎಂಬ ನಿಲುವು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದು ನೀಡುವ ಮುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದು ನೀಡುವ ನೆಮ್ಮದಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ದರ್ಶನ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಹಿತಕಾರಿ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾನವೀಯಗೊಳಿಸುವ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನ ಮಹತ್ತರ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ:

1. ಎಫ್‌ಪಿಎಂ ಲಂಡನ್ (ಸಂ), ದಿ ವರ್ಲ್ಡ್ ಓಫ್ ಲಾ : ದಿ ಲಾ ಇನ್ ಲಿಟರೇಚರ್ I, ಸಂಪುಟ-I & II (1960, ಸೈಮನ್ & ಶ್ವೆಪ್ಪರ್).
2. ರಿಚಾರ್ಡ್ ಎ. ಪೋಸ್ಟರ್, ಲಾ ಎಂಡ್ ಲಿಟರೇಚರ್ (3ನೇ ಆವೃತ್ತಿ 2009, ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್).
3. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ (16ನೇ ಸಂಸ್ಕರಣ, 2009, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು).
4. ಡಾ. ಎಚ್. ಎಂ. ಚನ್ನಪ್ಪಗೋಳ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೋಕ್ತ ಅಪರಾಧ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಳು (ಚೇತನ ಬುಕ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2009). □

1. ದುರ್ಜನರ ಸಂಗ ಬೇಡ

– ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ

[ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವೂ ಅಯಸ್ಕಾಂತವಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತಮರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯನೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ದೇಶ, ಸಮಾಜಗಳ ಏಳಿಗೆಗಳೆರಡೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.]

1. ಸಾರ ! ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವ ಮಾಡುವುದು

ದೂರ ! ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವದು

ಬೇಡವಯ್ಯಾ ! ಅವ ಹಾವಾದರೇನು ?

ವಿಷವೊಂದೆ. ಅಂತವರ ಸಂಗವದು ಬೇಡವಯ್ಯಾ.

ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಸಂಗ ಸಿಂಗಿ ಕಾಳಕೂಟ

ವಿಷವೊ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !

2. ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದ ಕೇಡ ನೋಡಯ್ಯಾ ;

ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಲದಿಂದ ತಮಂಧವ ಕೇಳ ನೋಡಯ್ಯಾ ;

ಸತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಅಸತ್ಯದ ಕೇಡ ನೋಡಯ್ಯಾ ;

ಪರುಷದ ಬಲದಿಂದ ಅವಲೋಹದ ಕೇಡ ನೋಡಯ್ಯಾ

ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ಅನುಭಾವದಿಂದ

ಎನ್ನ ಮನದ ಕೇಡ ನೋಡಯ್ಯಾ!

– ಬಸವಣ್ಣ

3. ಅರಿಯದವರೊಡನೆ ಸಂಗವ ಮಾಡಿದರೆ
 ಕಲ್ಲು ಹೊಯ್ದು ಕಿಡಿಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಬಂತೆ.
 ಬಲ್ಲವರೊಡನೆ ಸಂಗವ ಮಾಡಿದರೆ
 ಹೊಸೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಬಂತೆ.
 ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸಂಗ
 ಕರ್ಪುರ ಗಿರಿಯ ಉರಿ ಕೊಂಡಂತೆ.

4. ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟದು.
 ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆ ದೋರದು.
 ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ದೇಹವಾಗದು.
 ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಮುಖ ದೋರದು.
 ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ
 ಸಂಗದಿಂದಾನು ಪರಮಸುಖಿಯಾದೆನು.

– ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

5. ಕರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ಸಿರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ
 ಹಿರಿದಪ್ಪ ರಾಜ್ಯವನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ |
 ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸೊಳ್ಳುಡಿಯನೊಂದರೆಗಳಿಗೆಯಿತ್ತಡೆ
 ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ತೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ |

6. ಎಳ್ಳು ಇಲ್ಲದ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯುಂಟೇ ?
 ಜೊಳ್ಳು ತೂರಿದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಉಂಟೇ ?
 ಕಳ್ಳಹಾದರಿಗರ ಸಂಪಾದನೆ ಹೊಳ್ಳ ಕುಟ್ಟ ಕೈ
 ಹೊಟ್ಟಾದಂತೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ |

– ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

2. ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ

- ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ

[ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಳಂಕಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಹುಟ್ಟಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆ-ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರೂ ದನಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣಶೀಲಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಮಾನದಂಡಗಳಾಗ ಬೇಕೇ ವಿನಃ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಹರಿದಾಸರಿಬ್ಬರ ರಚನೆಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ.]

1

ಆವ ಕುಲವಾದರೇನು ಆವನಾದರೇನು ಆತ್ಮ

ಭಾವವರಿತ ಮೇಲೆ

ಹಸಿ ಕಬ್ಬು ಡೊಂಕಿರಲು ಅದರ

ರಸ ತಾನು ಡೊಂಕೇನೋ

ವಿಷಯಾಸೆಗಳ ಬಿಟ್ಟು

ಹಸನಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಮಾಡೋ

ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಆಕಳು ಅದು

ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಕ್ಷೀರವೇನೋ

ಹೀನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಗ್ಗಿ

ಜ್ಞಾನ ಒಲಿಸಿರೋ

ಕುಲದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಡ ಮನುಜಾ

ಕುಲವಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ

ವರದ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಪಾದವ

ಸೇರಿ ಮುಕ್ತನಾಗೋ

ಪುರಂದರ ದಾಸ

2

ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ ನಿಮ್ಮ
ಕುಲದ ನೆಲೆಯನೇನಾದರೂ ಬಲ್ಲಿರಾ
ಹುಟ್ಟಿದ ಯೋನಿಗಳಿಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿಗಳಿಲ್ಲ
ಅಟ್ಟು ಉಣ್ಣಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲವೋ
ಗುಟ್ಟುಕಾಣಿಸೆ ಬಂತು ಹಿರಿದೇನು ಕಿರಿದೇನು
ನೆಟ್ಟನೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೆನೆಕಂಡ್ಯ ಮನುಜ
ಜಲವೆ ಸಕಲ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಲ್ಲವೆ ಆ
ಜಲದ ಕುಲವನೇನಾದರೂ ಬಲ್ಲಿರಾ
ಜಲದ ಬೊಬ್ಬುಳಿಯಂತೆ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಈ ದೇಹ
ನೆಲೆಯನರಿತು ನೀ ಹರಿಯ ನೆನೆ ಮನುಜ
ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರ
ಹರಿಮಯವೆಲ್ಲವೆನುತ ತಿಳಿದು
ಸಿರಿಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯನ
ಚರಣಕಮಲವನು ಕೀರ್ತಿಸುವನೆ ಕುಲಜ

ಕನಕದಾಸ

3. ಆಳಾಗಬಲ್ಲವನು ಆಳುವನು

– ಸರ್ವಜ್ಞ

['ಕಾಯಕ'ದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ವಚನ ಚಳುವಳಿಯು ನಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ. ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯಾದರೂ ಅದು ಗೌರವಾರ್ಹ. ಇತರರ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೀನ ನಡವಳಿಕೆ. ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಯಕವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಹಿತ-ಸಮಾಜದ ಹಿತಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.]

ಕಾಯಕವು ಉಳ್ಳನಕ | ನಾಯಕನು ಎನಿಸಿಪ್ಪ |
ಕಾಯಕವು ತೀರ್ಧ ಮರುದಿನವೆ ಸುಡುಗಾಡ
ನಾಯಕನು ಎನಿಪ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಆಳಾಗ ಬಲ್ಲವನು | ಆಳುವನು ಅರಸಾಗಿ
ಆಳಾಗಿ ಬಾಳಲರಿಯದವನು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ
ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಅಲಸಿಕೆಯಲಿರುವಂಗೆ | ಕಲಸಲಂಬಲಿಯಿಲ್ಲ
ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಲಸದಿರುವಂಗೆ ಬೇರಿಂದ
ಹಲಸು ಕಾತಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಉದ್ಯೋಗವುಳ್ಳವನು | ಹೊದ್ದುವುದು ಸಿರಿಬಂದು
ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವವನು ಕರದೊಳಗೆ |
ಇದ್ದುದೂ ಪೋಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಉದ್ಯೋಗವಿರುವವನು | ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರನು |
ಹದ್ದು ನೆವನವನು ಈಡಾಡಿ ಹಾವ ಕೊಂ
ದೆದ್ದು ಹೋದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ | ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯವೆ ಮೇಲು |
ಮೇಟಿಯಿಂ ರಾಟಿ ನಡೆದುದಲ್ಲದೆ ದೇಶ
ದಾಟವೆ ಕೆಡುಗು ಸರ್ವಜ್ಞ ||

4. ಪೆಣ್ಣು ಪೆತ್ತವರು ಪೆರ್ಚುವರು

– ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ

[ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ನೋಡುವ, ಅಬಲೆಯೆಂದು ಹೀನೈಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಪದ್ಧತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಿಡುಗಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಅಬಲೆಯಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ, ಸೇರಿದ ಮನೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಚೈತನ್ಯರೂಪಿ. ಗಂಡಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅವಳು ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರದ ಮಂಡನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.]

ಪೆಣ್ಣು ಪೆತ್ತವರ ಬಳಗ ಬೆಳೆವುದು ಬೇಗ

ಪೆಣ್ಣು ಪೆತ್ತವರು ಪೆರ್ಚುವರು

ಪೆಣ್ಣು ಪೆತ್ತದರಿಂದೆ ಪೆಸರೆನಿಸಿತು ಮಿಗೆ

ಬಣ್ಣವೇರಿತು ಪಾಲ್ಗಡಲು

ಪೆಣ್ಣಿಂದ ಪೆರ್ಮೆಗೊಂಡನು ಹಿಮವಂತನು

ಪೆಣ್ಣಿಂದ ಭೃಗು ಪೆರ್ಚಿದನು

ಪೆಣ್ಣಿಂದ ಜನಕರಾಯನು ಜಸವಡೆದನು

ಪೆಣ್ಣು ನಿಂದಿಸಲೇಕ ಪೆರರು

ಸಿರಿರಾಣಿಯ ಸೀತೆಯ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಶ್ರೀ

ಹರಿಯೊಡನೊಂದೆ ಹಂತಿಯೊಳು

ಇರಿಸಿ ಪೂಜೆಯನೊಡರಿಸುವರು ಪಿರಿಯರು

ಪರಿಕಿಪೊಡವರು ಪೆಣ್ಣೈಸೆ

ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ

ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದವಳು

ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು

ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು.

ಕುವರನಾದೊಡೆ ಬಂದ ಗುಣವೇನದರಿಂದ

ಕುವರಿಯಾದೊಡೆ ಕುಂದೇನು

ಇವರಿರ್ವರೊಳೊಳ್ಳೆವಡೆದವರಿಂದ

ಸವನಿಪುದಿಹಪರ ಸೌಖ್ಯ.

ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನಿಬರೊಡವುಟ್ಟಿದ

ಪೆಣ್ಣನು ಪೆರ್ಮೆಗೊಳಿಸಿ

ಬಣ್ಣ ಬಂಗಾರವ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದಿತ್ತು

ತಣ್ಣನೆ ತಣಿಸಿ ಬಾಳುವುದು.

5. ದುಡ್ಡು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ನೋಡಣ್ಣ

– ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ

[ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅತಿಯಾಸೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾನವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವವರು ಕಡೆಗೆ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಿತರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.]

ದುಡ್ಡು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ನೋಡಣ್ಣ – ದುಗ್ಗಾಣಿಗೆ
ಹೆಡ್ಡನಾಗಬೇಡೋ ತಿಂದಿ ನೀ ಮಣ್ಣ !

ದುಡ್ಡು ಕೆಟ್ಟದ್ದೋ ಹೆಡ್ಡ ಮೂಢಾತ್ಮ
ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವರನ್ನೆ ಹೆಗ್ಗಾಲು ಇಡಿಸಿತು
ದುಡ್ಡು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ನೋಡಣ್ಣ

ಹೆಣ್ಣಿನ ಪೂಜೆಗೆ ಇಳಿಸಿ – ಮಣ್ಣಿನ
ಸಂತೇಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡಿಸಿ
ಮಿಣ್ಣನೆ ತಿಂದೀತು ಒಳಗ – ಮೆಲ್ಲನೆ
ಥಣ್ಣಗ ಮಾಡೀತು ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಯ

ರೊಕ್ಕ ಮುಕ್ಕಿಸೀತು ಮಣ್ಣು – ಅದ
ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಲು ತೆರೆಸೀತು ಕಣ್ಣು
ಮುಕ್ಕುವ ಚಪಲ ಏಕಿನ್ನು – ಮುಕ್ಕಿ
ಬಿಕ್ಕಳಿಸಲು ಕುಡಿಸೀತು ನೀರು

ಆಸೆ ಬಿದ್ದು ಮನದ ಮಾರಿ
ಹೊಂಟ್ಯಾಳೊ ಹುಡುಕುತ್ತ ನೂರೆಂಟು ಕೇರಿ
ಕಾಸು ಕಾಸನ್ನೂ ಹೆಕ್ಕಿ – ಮೂಳಿ
ಶಿಶುನಾಳಧೀಶನ ಮರೆತಾಳು ಸೊಕ್ಕಿ

6. ಕುರುಡು ಕಾಂಚಣ

– ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ

[ಹಣದ ಮದ ಮಾನವರನ್ನು ದಾನವರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ದಯೆ, ಅನುಕಂಪ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಮರೆಯಾಗಿ ದರ್ಪ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ದುರ್ಬಲರು, ಬಡವರ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹವರ ಆಟ ಬಹುಕಾಲ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಹಮ್ಮುಬಿಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವರು ನಶಿಸುತ್ತಾರೆ.]

ಕುರುಡು ಕಾಂಚಾಣ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು |
ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದವರ ತುಳಿಯುತ್ತಲಿತ್ತೋ ||
ಕುರುಡು ಕಾಂಚಾಣ ||

ಬಾಣಂತಿಯೆಲುಬ ಸಾ-
ಬಾಣದ ಬಿಳುಪಿನಾ
ಕಾಣದ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲಾಗ ಇತ್ತೋ ;

ಸಣ್ಣ ಕಂದಮ್ಮಗಳ
ಕಣ್ಣಿನ ಕವಡೀಯ
ತಣ್ಣಿನ್ನ ಜೋಮಾಲಿ ಕೊರಳೊಳಗಿತ್ತೋ ;

ಬಡವರ ಒಡಲಿನ
ಬಡಬಾಸನಲದಲ್ಲಿ
ಸುಡುಸುಡು ಪಂಜು ಕೈಯೊಳಗಿತ್ತೋ ;

ಕಂಬನಿ ಕುಡಿಯುವ
ಹುಂಬ ಬಾಯಿಲೆ ಮೈ-
ದುಂಬಿದಂತುಧೋ ಉಧೋ ಎನ್ನುತ್ತಲಿತ್ತೋ ;

ಕೂಲಿ ಕಂಬಳಿಯವರ
ಪಾಲಿನ ಮೈದೊಗಲ
ಧೂಳಿಯ ಭಂಡಾರ ಹಣೆಯೊಳಗಿತ್ತೋ ;

ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಗಣಣ, ಮಾ-
ಹಡಿಯೊಳಗೆ ತನನ, ಅಂ-
ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಝಣಣಣ ನುಡಿಯೊಳಗಿತ್ತೋ ;

ಹ್ಯಾಂಗಾರೆ ಕುಣಿಕುಣಿದು
ಮಂಗಾಟ ನಡೆದಾಗ
ಅಂಗಾತ ಬಿತ್ತೋ, ಹೆಗೆಲಲಿ ಎತ್ತೋ

7. ಕಷ್ಟ ನೀತಿ ನಿರ್ಣಯದ ಹೊರೆ

– ಡಿವಿಜಿ

[ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕು, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯಗಳ ತೀರ್ಮಾನ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 'ದೋಷಿ' ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆತ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಿದನೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳೇನಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತಾಗ ಮಾತ್ರ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.]

ದೋಷಿಯವನಿವನು ಪಾಪಿಯೆನುತ್ತ ಗಳಹದಿರು |
ಆಶೆಯೆನಿತವನು ಸಹಿಸಿದನೊ ! ದಹಿಸಿದನೊ ! ||
ವಾಸನೆಗಳವನನೇನೆಳೆದವೋ ಬಲವೇನೊ ! |
ಪಾಶಬದ್ಧನು ನರನು - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ||

ಪಾತಕಿಯೊಳಾಗ್ರಹವ ತೋರೆ ನಿರ್ಮಲನಾರು ? |
ಆತುಮದ ಪರಿಕಥೆಯನರಿತವರೆ ನಾವು ? ||
ಸೋತ ದುರ್ಬಲಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು ನಮ್ಮನುಕಂಪೆ |
ನೀತಿ ನಿಂದೆಯೊಳಿರದು - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ||

ಪಾಪವೆಂಬುದದೇನು ಸುಲಭಸಾಧನೆಯಲ್ಲ |
ತಾಪದಿಂ ಬೇಯದವನ್ ಅದನೆಸಪನಲ್ಲ ||
ವಾಪಿಯಾಳವ ದಡದಿ ನಿಂತಾತನರಿವನೇಂ ? |
ಪಾಪಿಯೆದೆಯೊಳಕಿಳಿಯೊ - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ||

ಆಳನೀಳಗಳ ಕಾಣಲ್ಕಾಗಿಸದೆ ಮೊರೆವ |
ಬಾಳ ಕಡಲೊಳು ಮುಳುಗಿ ತಳದಿಂದಲೆದ್ದು ||
ಪೇಳುವರದಾರು ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯ ವಿವರಗಳ |
ಗಾಳಿಗಾಬರಿಯೆಲ್ಲ - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ||

ಜೀವಯುಣಗಳ ಲೆಕ್ಕದಾದಿಯರಿಯದ ನಾವು |
ಆವುದನು ಸರಿಯೆನುವ ? ತಪ್ಪಾವುದೆನುವ ? ||
ಓವೊ ಬಿಡು ಕಡುಕಷ್ಟ ನೀತಿನಿರ್ಣಯದ ಹೊರೆ |
ದೈವವದ ಹೊರಲಿ ಬಿಡು - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ||

8. ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು ?

– ಕುವೆಂಪು

[ಸಮಾಜದ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯಲೆಂದು ಕೆಲವು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದಿರಬಹುದು. ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತೋರುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಲಕ್ಷಣ.]

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು ?
ಎದೆಯ ದನಿಗೂ ಮಿಗಿಲು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹುದೇನು ?
ಎಂದೋ ಮನು ಬರೆದಿಟ್ಟುದಿಂದೆಮಗೆ ಕಟ್ಟೇನು ?
ನಿನ್ನೆದೆಯ ದನಿಯೆ ಖುಷಿ ! ಮನು ನಿನಗೆ ನೀನು !

ನೀರಡಸಿ ಬಂದ ಸೋದರಗೆ ನೀರನು ಕೊಡಲು
ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೆನಗೊರೆಯಬೇಕೇನು ?
ನೊಂದವರ ಕಂಬನಿಯನೊರಸಿ ಸಂತೈಸುವೊಡೆ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವದಕಿರಲೆ ಬೇಕೇನು ?

ಪಂಚಮರ ಶಿಶುವೊಂದು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರೆ
ದಡದಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು
ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಕೆಟ್ಟಹೋಗುವುದೆಂದು
ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವದೇನು ?

ಅಂತು ಮನು ತಾನು ಹೇಳಿರಲಾರನಯ್ಯಯ್ಯೆ !
ಹೇಳಿದ್ದರವನನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳೆ ಸುತ್ತಿ,
ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ನರಕ ಬಂದರು ಬರಲಿ,
ಎದೆಯ ಧೈರ್ಯವ ಮಾಡಿ ಬಿಸುಡಾಚೆಗೆತ್ತಿ !

ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ , ನರಕ ಬರುವುದು ಇಲ್ಲ ;
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳೇನು ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥವಲ್ಲ.
ಎದೆಯ ದನಿ ಧರ್ಮನಿಧಿ ! ಕರ್ತವ್ಯವದುವೆ ವಿಧಿ !
ನಂಬದನು ; ಅದನುಳಿದು ಋಷಿಯು ಬೇರಿಲ್ಲ !

ಹಿಂದಿನಾ ಋಷಿಗಳು ಮಾನವರೆ ನಮ್ಮಂತೆ,
ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ;
ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ,
ನಮ್ಮ ಹೃದಯವೆ ನಮಗೆ ಶ್ರೀಧರ್ಮಸೂತ್ರ !

9. ಮೂರನೆಯ ಸಲಹೆ

– ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

['ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯ ತೀರ್ಪು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದಂತೆ' ಎಂಬುದು ಸಾಧಾರಣವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ತೀರಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಖಕರವಾಗಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲೂಬಹುದು.]

ಕೋರ್ಟು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿಹೋದ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯಾಜ್ಯ
ಇತ್ಯರ್ಥವಾದಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ನನಗೆ
ಹಳೆಯೂರ ಮನೆಯ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ.

ನನಗೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದರೂ,
ಸೋದರಮಾವನಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಾವನಾಗಿ
ಗೆದ್ದ ಲಾಯರಿಗಿದರ ಕೀರ್ತಿ ಸಲ್ಲಲಿ ಪೂರ್ತಿ !

ಎದ್ದೆ ಹಾಸಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೆಂಡತಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ,
ಬೇಗ ಸಿಕ್ಕಿತು ಬಸ್ಸು, ತಳ್ಳಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ
ಹಗಲ ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕೆ ಹಳೆಯೂರಿನಲ್ಲಿಳಿದೆ.

ಪತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಣನೆಯಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದದ್ದು, ನನ್ನ ಕಣ್ಣೇ ಹಾಗೂ !
ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕನ್ನಡಕ ಬೆವರಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಯ ಕಂದಾಯಕ್ಕೆ
ಕಡೆಗೊಬ್ಬ ತಲೆಮಾಸಿದವನು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು
ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದೆಂದು ಕೊರಗುತ್ತ,

ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು, 'ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು' ಹೇಳಿ,
ಕಾದೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ ; ಲಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ! -
ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವ, ಮಾರುವ, ನಾನೆ ಅಲ್ಲಿರುವ

ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ
ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಲಗಿದರೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ
ರಿಪೇರಿಯಾಲೋಚನೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಆಗಲೂ

ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವೂ ಇತ್ತೆಂದು
ಕೆಲವರುಪದೇಶ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೊಂದೆ !
ಇಲ್ಲದ್ದು ಎರಡು : ಕಾಂಚಣ ಮತ್ತು ಅನುಭವ.

ರೊಕ್ಕಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ ? ಹುಟ್ಟಿದು ಸಾಲ,
ಕೋಟು ವೆಚ್ಚದ ಹಳೆಯ ಸಾಲವೇ ಇರುವಾಗ,
ಲಾಟರಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಲಕ್ಷವೋ, ತದರ್ಥವೋ

ಬಂದಾಗ ನೋಡೋಣ. ಇನ್ನು ನೇರ ಬರೋಣ
ಅನುಭವದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ. ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ
ಬೀದಿಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ! ಏಕಮತವಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಹಳೆಯ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿಗಿಂತ ಹೊಸ ಮನೆ ಅಗ್ಗ'
ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ ; 'ಹೊಸಮನೆ ಹಳೆಯದರ ಒಂದು
ಕಂಬಕ್ಕೆ ಸಮನಲ್ಲ' ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ ;

ಹಳೆಯ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿಯೂ ಬೇಡ, ಹೊಸಮನೆಯ
ಕಟ್ಟಿಸುವುದೂ ಬೇಡ; ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ
ಮುಂಬರಿಯಬಹುದೆಂದು ಮೂರನೆಯ ಸಲಹೆ.

10. ವಿಚಾರಣೆ

– ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

[ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲೋಪಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪಾರಾಗಿರಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. 'ಕಡೆಯ ದಿನದ ವಿಚಾರಣೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂಜಲವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮನವನ್ನು ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮರ ಲಕ್ಷಣ.]

ಬಾ, ಪಾಪೀ ಬಾ ; ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೋ

ಈ ಕಟಕಟಿಯೊಳಗೆ –

ಬೊಗಳು ಇದುವರೆಗು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ;

ಇಲ್ಲಿ ಗೆಲುವುದು ದಿಟವೆ, ಸಟೆ ಅಲ್ಲ,

ನೆನಪಿರಲಿ ನಿನಗೆ.

ಎದುರಿಗಿದೆ ವೇದ ಪುರಾಣ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಬೈಬಲ್ಲು –

ಯಾವುದರ ಮೇಲಾದರೂ ಸರಿ, ಆಣೆಯಿಡು, ಹೇಳು.

ಶೋಧಿಸು, ನರನರದ ಒಳಪದರದಲ್ಲೂ ಹುದುಗಿ–

ದಿಶಿಹಾಸಗಳ ಹಳೆಯ ಸರುಕ.

ನೆನಪಿಲ್ಲವೇ ನಿನಗೆ ? ಬರೆದಿಟ್ಟಿದಾನೆ

ಎಲ್ಲವನು ಈ ಗೂಢಚಾರ ;

ಬೇರಿಂದ ತುದಿಯೆಲೆತನಕ ಗೊತ್ತಿದೆ ನಮಗೆ

ನಿನ್ನ ಅವತಾರ !

ಸಾಕು, ಇದುವರೆಗು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು –

ಒಳಗು ಹೊರಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮಿಡುಕಾಡಿದ್ದು,

ಮುಖವಾಡದೊಳಗೆ ನಿಜದ ಮುಖವನು ಕಂಡು

ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿದ್ದು,

ಅವರಿವರು ಬಯಲಿಗಳೆದಾರೆಂದು ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿದ್ದು,

ಕಣಿವೆ ಕಗ್ಗಾಡಿನಲಿ ಗುಹೆಗುಹೆಯ ಕತ್ತಲಲಿ
ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡದ್ದು,
ಸಾಕೋ ಸಾಕು, ಆ ಎಲ್ಲ ವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಈಗಿಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ.
ಹೇಳಿಬಿಡು, ಇನ್ನು ಏನೇನಿದೆಯೋ ಹೇಳಿಬಿಡು ಸುಮ್ಮನೆ ;
ಹಗುರ ಮಾಡಿಕೊ ಎದೆಯ, ಹೊಸಹುಟ್ಟು ಇನ್ನುಮೇಲೆ.

ಅಳಬೇಡ, ಅಳಬೇಡವೋ ತಮ್ಮ ,
ಅಳಬೇಡವೋ -
ಇಷ್ಟುದಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗುತ್ತರಕೊಡದೆ
ಉಪವಾಸ ಸಾಯಿಸಿದೆ,
ಈಗಲೋ ಹಸಿದ ತೋಳಗಳಾಗಿ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಲಿವೆ ಉತ್ತರವ;
ಚಾವಟಿಯೆಸೆದು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆ
ಮುಚ್ಚಮರೆಯೆಲ್ಲವನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎಸೆದು.

ಕಡೆಗೆ ಬಲು ದಿನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ನಿನಗೆ,
ನೀನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ಶುಭಘಳಿಗೆ.
ಹೇಳಿಬಿಡು ಎಲ್ಲವನು, ಹೇಳಿಬಿಡು ಮಗೂ,
'ಶುಭಮಸ್ತು' ನಿನಗೆ.

11. ಹಕ್ಕು

– ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

[ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆದರೆ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟು? ನಮ್ಮದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮದೇ ? ಹಕ್ಕಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಾಗ ಜೀವನ ಸುಗಮ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕ ಕ್ಲೇಶ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ.]

ನನ್ನ ಕಾಂಪೌಂಡಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಳೆಸಿದ ತೆಂಗು
ನೋಡುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದದ್ದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ
ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ
ರಸ್ತೆಗೂ ಅದು ನೆರಳೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಅರಿವಾದದ್ದು
ಆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಯಾರದೋ ಕಾರು ಕಂಡಾಗಲೇ.

ಅರೆ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟೆ,
ಆಲೋಚಿಸಿದೆ :
ನೆರಳು ನನ್ನ ಮರದ್ದು, ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡಯ್ಯೆ ಕಾರು
ಅಂದರೆ ತಪ್ಪೆ ?
ಅದರ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾರು
ನನ್ನದೆಂದರೆ ತಪ್ಪೆ ?

ದಬಾಯಿಸಿದರೆ ಅವ ಹೀಗೆ : ಬೆಪ್ಪೆ,
ತೆಂಗು ನಿನ್ನದಿರಬಹುದು, ಅದರ ನೆರಳು ನಿನ್ನದ ?
ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಹಕ್ಕಿ ನಿನ್ನದ ?
ಅದರ ಕಿಚಪಿಚ, ಅಲೆಯುವ ಹವೆ, ಹೊಳೆಯುವ ಕಿರಣ,
ತೂಗುವ ಚಂದ್ರ – ನಿನ್ನದ ?

ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆ – ನಿಲ್ಲಿಸಲು,
ಅಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ ನೆರಳೂ ನನ್ನದೆನ್ನಲು ಹಕ್ಕುಂಟು.
ಅಲ್ಲದೆ, ನೆರಳೆ ನೆಪದಿಂದ ವಾಹನ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ,
ಹಾಗಾಗಿ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ, ಕತ್ತರಿಸು
ಮರವನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜವಾಬು ?

ಕ್ಷಣ, ದಿಗಿಲಾಗಿ
ಕಾರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ಖುಷಿಯಾಗಿ
ನೆರಳೆ ನೋಡದೆ
ಬರೀ ಕಾರಿನಂದವ ಮೆಚ್ಚುತ್ತ ಸರಸರ ಒಳಗೆ ನಡೆದೆ.

12. ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು

– ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

[ಜಾತಿ, ವರ್ಗಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ ಕಾರ್ಯ ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದುರ್ಬಲರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಸಮುದಾಯ ಇಂದು ಜಾಗೃತಗೊಂಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಅರಿವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದನಿಯೆತ್ತುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಜನಶಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿದೆ.]

ನೆನ್ನೆ ದಿನ
ನನ್ನ ಜನ
ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬಂದರು

ಕಪ್ಪುಮುಖ ಬೆಳ್ಳಿಗಡ್ಡೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು
ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳನು ಸೀಳಿ ನಿರ್ದಯನ್ನು ಒದ್ದರು
ಕಂಬಳಿಗಳು ಕೊರಗಿದವು ಎದ್ದೇಳುವ ರೊಚ್ಚಿಗೆ
ಭೂಕಂಪನವಾಯಿತು ಅವರು ಕುಣಿದ ಹುಚ್ಚಿಗೆ
ಇರುವೆಯಂತೆ ಹರಿದಸಾಲು ಹುಲಿಸಿಂಹದ ದನಿಗಳು

ಧಿಕ್ಕಾರ ಧಿಕ್ಕಾರ ಅಸಮಾನತೆಗೆ
ಎಂದೆಂದಿಗು ಧಿಕ್ಕಾರ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ
ಲಕ್ಷಾಂತರ ನಾಗರಗಳು ಹುತ್ತಬಿಟ್ಟು ಬಂದಂತೆ
ಊರತುಂಬ ಹರಿದರು
ಪಾತಾಳಕೆ ಇಳಿದರು
ಆಕಾಶಕೆ ನೆಗೆದರು

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ
ಬೇಲಿಮೆಳೆಯ ಮರೆಗಳಲ್ಲಿ
ಯಜಮಾನರ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಧಣಿಕೂರುವ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಜನ ನೀರಿನಂತೆ ನಿಂತರು

ಇವರು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟೊಡನೆ
 ಅವರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿತು
 ಇವರ ಕಂಠ ಕೇಳಿದೊಡನೆ
 ಅವರ ದನಿ ಇಂಗಿತು
 ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಬೀಸಿದ ನನ್ನ ಜನ
 ಭಡಿಯ ಏಟು ಹೊಡೆದವರ
 ಕುತ್ತಿಗೆಗಳ ಹಿಡಿದರು

ಪೋಲಿಸರ ದೊಣ್ಣೆಗಳು ಏಜೆಂಟರ ಕತ್ತಿಗಳು
 ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ಬಂದೂಕದ ಗುಡಾಣ
 ತರಗಲೆಕಸಕಡ್ಡಿಯಾಗಿ
 ತೇಲಿತೇಲಿ ಹರಿದವು
 ಹೋರಾಟದ ಸಾಗರಕ್ಕೆ
 ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು

13. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ*

ಮೂಲ: ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ್

ಅನು: ಅಹೋಬಲ ಶಂಕರ

1

ಪ್ರಾಯದ ಕೊನೆಯ ಸೀಮೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು ಕ್ಷೀರದಾ- ಎಷ್ಟೋ ಅವಸ್ಥೆಪಟ್ಟು ಕಡೆಗೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅವನೂ ಕೂಡ ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಸೆದ ಹಾಗೆ ತೊರೆದು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ.

ಈಗ ಅವಳೇನು ಮಾಡುವುದು? ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಎಂಥ ಹೇಸಿಗೆಯ ಕೆಲಸ?

ಕ್ಷೀರದಾ ತನ್ನ ಯೌವನದ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ಗೆಣೆಯನು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಡವೆ, ಹಣ ಎಲ್ಲವನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ವರುಷದ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲು ತಂದು ಕುಡಿಸಲು, ಯಾರನ್ನು ಬೇಡುವುದು? ಸುಮ್ಮನೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಯೋಚಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಮೂವತ್ತೆಂಟು ವರುಷಗಳಾದುವು. ಒಬ್ಬ ನರಪಿಳ್ಳೆಯನ್ನೂ ತನ್ನವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಇರುವುದಕ್ಕೆ ನೆರಳು ಬೇಡ, ಕಡೆಗೆ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಮನೆಯ ಆಸರೆ ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ- ಈಗೇನು ಮಾಡುವುದು ಅವಳು? ಅವಳಿಗೆನ್ನಿಸಿತು- ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತುಟಿಗಳಿಗೆ, ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಅಸಾಧಾರಣ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಗುಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಗೆಣೆಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೊಸ ಮಾಯಾಪಾಶ ಎಸೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮ ರಾಮ, ಏನು ಅವಸ್ಥೆ! ಆಗವಳು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ತಲೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇಡೀ ದಿನ

* ಕಥೆಯ ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆ: 'ಬಿಚಾರಕ್'

ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಣದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ದೀಪವಿಲ್ಲ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿದೆ. ಆಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹಳೆಯ ವಿಟನೊಬ್ಬ ಬಂದು “ಕ್ಷೀರೋ, ಕ್ಷೀರೋ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದ. ಕ್ಷೀರದಾ ತಕ್ಷಣ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೈಲೊಂದು ಕಸಬರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಹುಲಿಯಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಓಡಿ ಬಂದಳು. ಪ್ರಣಯಾಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಯುವಕ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ.

ಮಗು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಗಲಾಟೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೆದರಿ “ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಒಡಕು ದನಿಯಲ್ಲಿ ರೋದಿಸತೊಡಗಿತ್ತು.

ಆಗವಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಗಿ ತಕ್ಷಣ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಎದೆಗವಿಚಿಕೊಂಡು ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಮನೆಯ ಹಿಂದುಗಡೆ ಇದ್ದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಬಿದ್ದಳು.

ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಲಾಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಕ್ಷೀರದಾ ಮತ್ತು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿದರು. ಕ್ಷೀರದಾ ಮೈಮರೆತಿದ್ದಳು. ಮಗು ಸತ್ತುಹೋಗಿತ್ತು.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ಷೀರದಾ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದಳು. ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಆಪಾದನೆಯ ಮೇಲೆ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಅವಳನ್ನು ಸೆಷನ್ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದರು.

2

ಸೆಷನ್ ಜಡ್ಜ್ ಮೋಹಿತ ಮೋಹನನು ಐ.ಸಿ.ಎಸ್. ಹುದ್ದೆಯವನು. ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಿ ಆತನ ಕಠಿಣ ತೀರ್ಮಾನ ಫಲವಾಗಿ ಕ್ಷೀರದಾಳಿಗೆ ಫಾಸೀ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಬಡಪಾಯಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಕೆಲವರು ವಕೀಲರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಜಡ್ಜ್ ಸಾಹೇಬರು ಅವಳು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ತೊಟ್ಟರು.

ಅವರ ಹಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿತ್ತು.... ಒಮ್ಮೆ ಆತ ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ದೇವಿಯರೆಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಚೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಕುಲಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತವಕಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾನೂನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲ ಬಿಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಸಾಕು, ಸಮಾಜದ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಕುಲನಾರಿಯೊಬ್ಬಳೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿತ್ತು.

ಅವರ ಈ ಬಗೆಯ ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣವನ್ನು

ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮೋಹಿತ ಬಾಬುಗಳ ಯೌವನದ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಮೋಹಿತನು ಆಗ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸೆಕೆಂಡ್ ಬಿ.ಎ. ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಆತನ ಆಕಾರದಲ್ಲೂ, ಆಚಾರದಲ್ಲೂ ಈಗಿನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧವಿತ್ತು. ಈಗಂತೂ ಮೋಹಿತಬಾಬುಗಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತೆ, ತಲೆಯ ಹಿಂದೆ ಶಿಖೆ. ಮುಖ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ಆತನ ವೇಷಭೂಷಣಗಳೇ ಬೇರೆ. ಚಿನ್ನದ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದ ಕನ್ನಡಕ...ಸೊಗಸಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಮೀಸೆ, ದಾಡಿಗಳು...ಮತ್ತು ಸಾಹೇಬರ ಶೈಲಿಯಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಪ್. ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ, ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕರಣ ಹೊಂದಿದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ. ಆಹಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವನದು ಆಧುನಿಕತೆ, ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸಗಳ ಕಡೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬಂಧು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಅಭ್ಯಾಸಗಳೂ ಇದ್ದುವು.

ಅವನ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಡ ಕುಟುಂಬ ಇತ್ತು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಶಶಿ ಎಂಬ ಬಾಲ ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳು ಇದ್ದಳು. ವಯಸ್ಸು ಹದಿನಾರ್ನೋ, ಹದಿನೈದೋ ಇದ್ದಿತು. ವೈದ್ಯವ್ಯದ ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೇಮಶಶಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳೋ ಅವಳಿಂದ ದೂರವಾದ ಆ ಸಂಸಾರವೆನ್ನುವುದು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೂ ಆಚೆಯ ದಡದ ರಮಣೀಯವಾದ, ಪರಮ ರಹಸ್ಯಮಯವಾದ ಪ್ರಮೋದವನದಂತೆ ಕೋರೈಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಪ. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬುದು, ಸುಖದುಃಖ, ಸಂಪತ್ತು, ವಿಪತ್ತು, ಸಂಶಯ ಸಂಕಟ ನೈರಾಶ್ಯ ಪರಿತಾಪಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ, ಉಕ್ಕಿನಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ, ಜಟಿಲವಾಗಿರುವ ಯಂತ್ರವೆಂದು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಯಾತ್ರೆಯೆಂಬುದು ಕಲನಾದ ಮಾಡುತ್ತ ಹರಿಯುವ ಸಣ್ಣ ತೊರೆಯ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಮಯ. ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸುಂದರ ಭೂಮಿಯ ಪಥಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಶಸ್ತ ಮತ್ತು ಸರಳ; ಸುಖವೆನ್ನುವುದು ಅವಳ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆಯೇ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಕಾದಿದೆ...ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿಯಿರಿಯದ ಅವಳ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಕೇವಲ ಅವಳ ಎದೆಯ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಬೇಯುತ್ತ, ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಬಂಧಿತವಾಗಿವೆ!

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೇ ಎದ್ದು ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಾಮ ಪಡೆದು ಹೇಮಳು ತನ್ನ ನಿರ್ಜನವಾದ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುವ

ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಕರುಣಾಮಯವಾಗಿ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡುವಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನೂ, ಅವನಂತೆಯೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವರೆಲ್ಲಾ ಎಷ್ಟೋ ಸುಖಿಗಳು, ಭಿಕ್ಷುಕರೂ ಸುಖಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಮತ್ತು ಈ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುವ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಕಷ್ಟವಾದ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸುಳ್ಳು;- ಅವರು ಈ ಲೋಕದ ಸುಖದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಭಿನೇತರು!...

ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೂ ಸಂಜೆಯೂ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ, ಗರ್ವೋದ್ಧತನಾಗಿ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮೋಹಿತ ಮೋಹನನು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಸರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುವ ಈ ಸುಂದರ ಯುವಕನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ; ಇಂತಹವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು, ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುವಂತೆ, ಈ ವಿಧವೆಯು ಮೋಹಿತನನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಾನಾ ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ದೇವತೆಯಂತೆ ಉಚ್ಚಾಸನದಲ್ಲೆತ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನ ಮನೆ ಕೋರೈಸುವ ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನರ್ತಕಿಯರ ನೂಪುರ ಮತ್ತು ಹೆಂಗೊರಳಿನ ಸಂಗೀತಧ್ವನಿ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದವಳು ದೂರದಿಂದ ಆ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಣಿಂದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ನೆರಳುಗಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ ದಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಸಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಜಾಗರಣೆಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಗಾಢವಾದ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಜಾಗರಣೆಮಾಡುತ್ತ ಕೂತು ಎದುರುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಿಟಕಿಯ ಬೆಳಕು ನೆರಳುಗಳನ್ನೂ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಣ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಹಂಬಲುಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಆದೊಂದು ಮಾಯಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಆ ಮಾಯಾನಗರಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಕೂಡಿಸಿ, ವಿಸ್ಮಿತ, ವಿಮುಗ್ಧ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹರೆಯದ ಜೀವ, ಸುಖದುಃಖ, ಇಹ-ಪರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಾಸನೆಗಳ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಧೂಪದಂತೆ ಉರಿಸಿ ಆ ನಿರ್ಜನ, ನಿಸ್ಸಬ್ದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಾಪ. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಎದುರು ಬದಿಯ ಕಟ್ಟಡದ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಡೆಯಿಂದ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮೋದ ಪ್ರವಾಹದ ಮಧ್ಯೆ ತುಚ್ಛವಾದ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಕ್ರಾಂತಿ, ಗ್ಲಾನಿ, ಕೆಸರು, ಭೀಭತ್ಯವಾದ ಹಸಿವು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ದಾಹ-ಇವಿಷ್ಟು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ್ದುವು ಎಂದು. ಈ ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟ ನಿಶಾಚರವಾದ

ಬೆಳಕಿನ ಮಧ್ಯ ಹೃದಯಹೀನವಾದೊಂದು ನಿಷ್ಕರತೆಯ ಕುಟಿಲ ಹಾಸ್ಯವು ಪ್ರಳಯಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆ ಬಾಲವಿಧವೆ ದೂರದಿಂದ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಮಳು ತನ್ನ ನಿರ್ಜನವಾದ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕೂತು ಅವಳ ಈ ಮಾಯಾಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಿತ ದೇವತೆಯನ್ನೂ ಒಡಗೊಂಡು ಬದುಕನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಪ್ನಾವೇಶದಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಬಿಡಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಳು, ಆದರೆ ಅವಳ ಆ ದೇವತೆಯೇ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕೆ! ಸ್ವರ್ಗವೇ ತಾನಾಗಿ ಅವಳ ಬಳಿ ಇಳಿದು ಬರಬೇಕೆ! ಹೀಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದುಬಂದು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದ ತಕ್ಷಣ, ಆ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಮುರಿದುಹೋಯಿತು! ಮತ್ತು ಒಬ್ಬಳೇ ಕೂತು ಇದುವರೆಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳು ಕೂಡ ಮುದುರಿ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತು!

ಈ ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲೆಯ ಕಡೆ ಮೋಹಿತನ ಕಾಮಾತುರ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ, ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ವಿನೋದಚಂದ್ರನೆಂಬ ಸುಳ್ಳು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಗದವಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದ. ಕಡೆಗೊಂದು ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಪಡೆದ. ಅದೇನು ಉತ್ತರ! ನಡುಗುವ ಹೃದಯದಿಂದ ಬಂದ ನಡುಗುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಡುಗುವ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆದ ವ್ಯಾಕರಣ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದ, ಆಡಂಬರದ ಹೃದಯಾವೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬರೆದ ಕಾಗದ! ಸರಿ, ಇನ್ನು ಮೊದಲಾಯಿತು!

ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ತಮ್ಮಂದಿರು ಮತ್ತು ಮನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಹೇಮಶಶಿ ವಿನೋದಚಂದ್ರನೆಂದು ಸುಳ್ಳುಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೋಹಿತನೊಂದಿಗೆ ಗಾಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೂತಳು. ಅವಳ ಆ ದೇವ ಪ್ರತಿಮೆ ತನ್ನ ಮಣ್ಣು, ಹುಲ್ಲು, ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಂದು ಮಂಡಿಸಿದಾಗ, ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಗಳಿದು ಹೋದಳು. ಗಾಡಿಯೋಡಲು ತೊಡಗಿತು. ಅವಳಿಗೇನು ತೋಚಿತೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಮೋಹಿತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ನಿಮಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತೆ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು. ಮೋಹಿತನಾಗ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಕೈಯಿಂದ ಅವಳ ಬಾಯನ್ನು ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಗಾಡಿ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಹೇಮಳು ಎದೆಯೊಡೆಯುವಂತೆ ಅತ್ತಳು. ಅತ್ಯಂತ ದೈನ್ಯದಿಂದ, ಅನುನಯದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅಂಗಲಾಚಿದಳು- “ಇನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಾಯಿ, ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡಿಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬನ್ನಿ, ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ”. ಆದರೆ, ಅವಳ ಆ ಕಲ್ಲುದೇವತೆಯ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಆ

ಬೇಡಿಕೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯ, ಚಕ್ರದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕಿವುಡು ಮಾಡುತ್ತ ಓಡುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಸಿ, ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟ.

ಇದಾದ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರವೇ ಆ ದೇವತೆ, ಆ ಸ್ವರ್ಗ, ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯ ಜೀರ್ಣರಥದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿದುವು. ಹೆಂಗಸು ಮಾತ್ರ ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೂ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಸಾಯದೆಯೋ ಬದುಕದೆಯೋ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

3

ಜಡ್ಡ್ ಮೋಹಿತ ಮೋಹನರ ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಈ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕೆಟ್ಟೀತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆ 'ವಿನೋದಚಂದ್ರ' ನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಸಂದೇಹ.

ಈಗಂತೂ ಮೋಹಿತ ಮೋಹನರು ಶ್ರದ್ಧಾಶೀಲರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾತ ಕ್ರಮ ತಪ್ಪದೇ ಆಹ್ನಿಕ, ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಂತ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಮರುದ್ಗುಣಗಳ ದುಷ್ಟವೇಶವಿಲ್ಲದಿರುವ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಶಾಸನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ಇಂದು ಹೆಂಗಸರು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ಷೀರದಾಳಿಗೆ ಫಾಸೀ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ನಂತರ ಭೋಜನ ಪ್ರಿಯರಾದ ಮೋಹಿತ ಬಾಬುಗಳು ಜೈಲುಖಾನೆಯ ತೋಟದಿಂದ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಕ್ಷೀರದಾ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿತ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು ಆತನಿಗೆ. ಬಂಧೀಖಾನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು.

ದೂರದಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾದೊಂದು ಜಗಳದ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬಂತು. ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರು. ಕ್ಷೀರದಾ ಕಾವಲುಗಾರನೊಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಜಡ್ಡ್ ಸಾಹೇಬರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಕ್ಕರು. 'ಏನು

ಹೆಂಗಸರಪ್ಪಾ! ಸಾವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಜಗಳವಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡರು. ಇವರು ಬಹುಶಃ ಯಮನೂರಿಗೆ ಹೋದರೂ ಯಮದೂತರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳವಾಡದೆ ಬಿಡರು' ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲ, ಈಗಲಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಛೇಮಾರಿ ಮಾಡಿ ಇವಳಿಗೆ ಯಥೋಚಿತ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಇವಳ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದರು ಜಡ್ಡ್ ಸಾಹೇಬರು. ಈ ಪುಣ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಆತ ಕ್ಷೀರದಾಳ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಲೂ ಆಕೆ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು "ದೇವರು, ತಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆನು, ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಉಂಗುರ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡು ಎಂತ ಹೇಳಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ್ದರ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು, ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲ ಮಧ್ಯೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಉಂಗುರವನ್ನು ಬೈತಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಮೋಹಿತಬಾಬುಗಳು ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಕ್ಕರು. ಇವತ್ತಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯೇ ಗಲ್ಲಿಗೇರಬೇಕು ಇವಳು. ಮಹಾರಾಯಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಡವೆಯ ಆಸೆ. ಆಹಾ.... ಹೆಂಗಸರೆ! ಎಂದುಕೊಂಡರು.

ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡು "ಎಲ್ಲಿ, ಉಂಗುರ ನೋಡೋಣ" ಎಂದರು. ಪ್ರಹರಿ ಉಂಗುರವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟ.

ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದ ತಕ್ಷಣ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಂಡವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಥರ ಥರ ನಡುಗಿದರು. ಉಂಗುರದ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ದಂತದ ಮೇಲೆ ಮೀಸೆ, ಗಡ್ಡಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತನಾದ ಯುವಕನೊಬ್ಬನ ಮುಖದ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ತೈಲ ಚಿತ್ರವೊಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರೊಂದು ಕೆತ್ತಿದೆ- ವಿನೋದ ಚಂದ್ರ ಎಂದು!

ಆಗ ಮೋಹಿತಬಾಬುಗಳು ಉಂಗುರದಿಂದ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಕ್ಷೀರದಾಳ ಮುಖದ ಕಡೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದ, ಪ್ರೀತಿಸುಕೋಮಲವಾದ, ಲಜ್ಜೆ ಭಯಗಳಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವೊಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಆ ಮುಖದೊಂದಿಗೆ ಈ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ!

ಮೋಹಿತಬಾಬುಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಚಿನ್ನದ ಉಂಗುರದ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಳಂಕಿನಿಯಾದ, ಪತಿತಳಾದ ಹೆಂಗಸು ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸುವರ್ಣದ ಉಂಗುರದ ಉಜ್ವಲ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯಿಯಾದ ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡರು.

14. ಎರಡು ನೆನಪುಗಳು

– ನವರತ್ನ ರಾಮರಾವ್

ಅಮಲ್ದಾರರು 'ತಳದ ತಾಯಿ'ಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಜಗಳಗಳು ಫೈಸಲಾತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಲ ಮೇಲೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅನುಕೂಲಸ್ಥ ರೈತ ಅವನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಭೇರೈದಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ ಮಾಡಿದ್ದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಳಿಯನ ಮೇಲೆ ಫಿರ್ಯಾದು ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಜತೆಗೆ ಅವಳ ತಾಯಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದಳು. 'ಅಳಿಯ ಬಹಳ ವರಟು ಮನುಷ್ಯ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿಸದೇ ದನವನ್ನು ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಕೋಪದವನು. ಅವನಿಂದ ಅವಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ-ಇದೋ ನೋಡಿ, ಅವನು ಹೊಡೆದಿರೋ ಬರೇ- ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಬೆನ್ನು ತೋಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪನೆ ಊದಿ ಎದ್ದಿದ್ದ ಬಾಸುಂಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಕಷ್ಟದ ಕಥೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಆ ಹುಡುಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನನಗೂ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದಿತು. ಹೊಡೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಹುಡುಗಿ ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದವಳು; ಗಂಡ ಬಡವ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಬಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂಬ ಭಾವನೆ, ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಆ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ತಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನನಗೂ ಅದು ನಿಜವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವಳು ಹಸು ಮಗುವಿನಂಥ ಎಳೆಯ ಮುಖದ ಮುಗ್ಧೆ. ನಾನು ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದೆ. ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷದ ಸೊಗಸಾದ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯಾದ ಯುವಕ. ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಮೇಲೆ ಅತ್ತೆ ಮಾವ ಹೆಂಡತಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಅಮಲ್ದಾರರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಫಿರ್ಯಾದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬೆರಕೆಯಾದ ಭೀತಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕೆಟ್ಟತನವಾಗಲಿ ದುಷ್ಟತನವಾಗಲಿ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

'ನೀನು ಮನುಷ್ಯನೋ ದನವೋ, ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೊಡೆಯೋದೆ? ನೀನು ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲವೇನೋ?'

ಹೀಗೆ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಘರ್ಜಿಸಿ ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹೆಣ್ಣು ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಕೈ ಮೇಲಿನ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಬಾಸುಂಡೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

‘ಉಂಟು ಬುದ್ಧಿ, ನನಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡ್ತೀರೋ ಮಾಡಿ, ಕ್ಲಾಪದ ಹೊತ್ತು, ಹೊಡೆದು ಬಿಟ್ಟಿ. ಯಾಕೇ ಬಿಸಿ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡ್ತಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆ ನೀರು ತರನಿಲ್ಲ ! ಅಂದರೆ ನೀನಿಟ್ಟ ಆಳಾ? ನೀ ದೊರೆ ಮಗನಾ- ಹಿಂಗಲ್ಲ ಅಂಬೋದ? ಅವರಷ್ಟ ಸಾವಕಾರ, ಅವರ ಹಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದು, ನಾನು ಗೋರ ಗರೀಬ, ನನ್ನ ಮನೆ ಸಣ್ಣದು, ಔದೇಳಿ. ಅಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದಿತ್ತೇಳಿ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡಿರಾಗಿರಬೇಕೋ ಇಲ್ಲೋ, ಸಂಪನ್ನೇ? ಮೊದಲು ಸರಿಯಾಗೇ ಇದ್ದಳು. ಈಚೆಗೆ ಅವರ ತಾಯಿ ಏಳಿ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು. ನಾನು ಶಾಲೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ ಉಡೋಲ್ಲ, ನಾನು ನೆಂಟ್ರ ಮನೆಗೆ ಕರೆದರೆ- ಊಹು- ಮಾನಕ್ಕಡಮೆ ನನ್ನ ಜತೆಗೆ ಬರೋಕೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ತಲೆ ಬಿರೀ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಅಳೋದು- ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಾಳು ಬ್ಯಾಡೇಳಿ.’

ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.

‘ಅವಳು ವಡೀಬೇಕೊಂತ ವಡದವನಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದುಡಿದು, ಬೆಂಡಾಗಿ, ನೀರು ಕಂಡೇನೆ ಅಂತ ಬಂದರೆ ಒಂದು ವಳೇ ಮಾತು ಬ್ಯಾಡವಾ? ಕ್ಲಾಪ ಬರಿಸಿ ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಸೋದೆ, ಈ ಮೂದೇವಿ, ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ- ನಾನು ಕೇಳೊಂಡು ಬಂದದ್ದಾಗಲಿ.’

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಒಬ್ಬರ ಕಡೆ ಒಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಮೊದಲು ಕೋಪ, ಆಮೇಲೆ ಕನಿಕರ, ಆಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಬೆರಕೆಯಾದ ಪ್ರೇಮ.

‘ಸರಿ, ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದನವನ್ನು ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಹೊಡೆದೇನೆಂದು ನೀನೇ ಒಪ್ಪಿದ್ದಿ. ನಿನಗೆ ಸಜ್ಜ ಹಾಕಿ, ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ತವರು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ! ಅವನ್ನ ಲಾಕಪ್ಪಿಗೆ ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು, ಗೌಡ’ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದೆ.

ಗೌಡ, ‘ಬಾರವ್ವ’ ಎಂದು ಮಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕರೆದ. ಅವಳು ಕೈ ವದರಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು-

‘ಬೇಡಿ ನನ್ನೊಡೆಯ, ಅವರು ಏಳಿದ್ದು ಸತ್ಯ ಏಳಿ. ಅವರಿಗೆ ನಾನೇ ಕ್ಲಾಪ ಬರೆಸಿದಿ. ಅವರು ಇವರು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ; ಜೀವಕ್ಕೂ ಚಂದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ- ಏನೋ ಅಂದುಬಿಟ್ಟಿ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಕ್ಲಾಪ ಬರೋಲ್ಲಾ, ಏಳಿ? ಏಳು ಬಾಳ ಪಿರೀತಿ ಇದ್ದರೂ ಗಂಡ ಯಂಡರಿಗೆ ವಡೀದೇಲೆ ಇರೋಕಾಗ್ತದಾ, ನೀವೇ ಮನೇಲಿ ಒಂದೇಟೂ ವಡದಿಲ್ಲವಾ?’

ನಾನು ನಗುವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು-

‘ಇಲ್ಲಾ, ಕಾಣಮ್ಮ, ಸತ್ಯವಾಗೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂತಿಯೋ, ನನ್ನ ಯಜಮಾನಗಿತ್ತಿ ನಾನು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ ನೆರಳು ಕಂಡೇನೆ ಅಂತ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮುಖ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ಎದುರು ಮಾತಾಡೋಲ್ಲ. ನಾನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕೆಂದೇ ತಲೇ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹೂ ಮುಡಿದು, ನಗುನಗುತ್ತಾ, ಪ್ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಿ ನನಗೆ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡ್ತಾರೆ; ಸಾಹುಕಾರರ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ಆ ಜಂಭದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸೋದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮಾತು ಹೆರರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡೋಲ್ಲ- ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸೋದು ಹಾಗಿರಲಿ, ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನ ತನ್ನ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೇ ಉಸರೋದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಆಕೆಗೆ ಒಂದೇಟೂ ಹೋಡೀಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನ್ನ ಈಗಂತೂ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನಲ್ಲ, ಅವ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನೋಡು, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋ ಅವನ್ನ ಲಾಕಪ್ಪಗೆ!’ ಎಂದೆ.

‘ಅಯ್ಯೋ, ಬೇಡ ಬುದ್ಧಿ ನನ್ನ ಬಾಳು ಮುರೀಬೇಡಿ’ ಅಂತ ಗೋಗರೆದಳು.

‘ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿಯೋ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿಸುವುದಾದರೆ, ಈ ಸಲಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇವತ್ತು ಲಾಕಪ್ಪು, ನಾಳೆ ಜೈಲು!’

ಅವನು ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅಳುತ್ತ, ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು, ಕೋಪದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದೆ, ಈ ದಫಕ್ಕೆ ಮಾಫ್ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಪ್ಪಿದರೆ ನನ್ನ ಬದುಕೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಹುದು- ಎಂದು ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿ, ಅವನ ರುಜು ಹಾಕಿಸಿ ಅವನ ಮಾವನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಾಕ್ಷಿ ಹಾಕಿಸಿ, ಗಂಭೀರವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆಫೀಸು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ,

‘ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನಗಿತ್ತಿನ ನಾನು ಹೊಡೆಯದೇ ಇರುವುದು ಯಾಕೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ ತಾಯಿ, ನೀನೂ ಹಂಗೇ ನಡಕೋಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಉಪಚಾರ, ಊಟ, ಎಲೆಅಡಿಕೆ, ನಗಸಾರ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಋಷಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಎಂಥ ಹೆಣ್ಣಮ್ಮಿ, ನೀನು? ನೋಡು, ಇವತ್ತು ಅವನ್ನ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಅವನ ಪಾಲಿನ ನಾರಿಯೋ ಹೆಮ್ಮಾರಿಯೋ? ಇನ್ನು ಹೋಗಿ; ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿ ತಿರಗಾ ನನ್ನ ತಾವ ಬರಬೇಡಿ’ ಎಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನಾನು ಪುನಃ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವರೇ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸಂಗಡ, ತಾಯಿಯ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಗುವೂ ಇತ್ತು. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಆನಂದ ದೇವರಿಗೇ ಪ್ರೀತಿ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ, ಮಗುವಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಆ ಹುಡುಗನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವನ ಎದುರಿಗೇ ಹರಿದು ಹಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆ: ಒಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನು ಟೌನ್ ಅಜಮಾಯಿಷಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅಯ್ಯೋ ಬುದ್ಧಿ, ನನ್ನ ಮನೆ ಉಳಿಸಿ- ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಾ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ನನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೆ ಕೈ ಚಾಚಿ ಶರಣುಬಿದ್ದ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಏಳಿಸಿ ಅವನ ಕಷ್ಟವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ.

‘ಬುದ್ಧಿ, ನನ್ನ ಮನೆ ಮುರಿಯಿತು. ಸಾಲಾ ಮಾಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿ ವಡಿವೆ ವಸ್ತು, ಶಾಲೇ, ಬಟ್ಟೆಬರೆ, ನಾನು ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ ಕೊಡೋಣೆಂದು ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ದುಡ್ಡು ಕಾಸು, ಎಲ್ಲ ಸೂರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿದಾಳೆ ನನ್ನ ಒಡೆಯ. ನೀವು ಬದುಕಿಸಿದರೆ ಉಂಟು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀನಿ’ ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ.

ಅವನು ಎತ್ತರವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ. ಗೋಳಾಟ, ದಾರಿ ನಡೆದ ಆಯಾಸಗಳಿಂದ ಮುಖ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಚೆನ್ನಾದ ರೂಪವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ನನಗೆ ಅವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗಂಟಲು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತದ್ದು- ಕನಿಕರವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

‘ಕೇಳಿ ವ್ಯಸನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಪೊಲೀಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಫಿರ್ಯಾದನ್ನು ಬರೆಸು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿಸೋಣ’ ಎಂದೆ.

‘ಬುದ್ಧಿ, ಅವರನ್ನು ನಾನೇ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದೇನೆ. ಅವರು ಊರು ಈಚೆಗೆ ಹೊಳೆಕೆರೆಯಲ್ಲಿನ ಗೋಸಾಯಿ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನಾನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ಹಿಡತರಿಸಿ ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಉಳಿಸಬೇಕು’ ಅಂದ.

‘ಎಲ! ಅವರು ಅಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀನೇ ಯಾಕೆ ಹಿಡತರಲಿಲ್ಲಯ್ಯ?’

ನಾನು- (ಪಲಾನೆ) ಹಳ್ಳಿಯವನು (ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದ ತಾವದ ಯಾವುದೋ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ.) ಸಂತೆಗೆ ಹೋದೋಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ ಪೆದ್ದ ಮುಂಡೇದೆ, ನಿನಗೆ ದಕ್ಕಿಯಾಳೇನೋ, ಅಂಥ ಅರಗಿಳಿ? ಚಿನ್ನದ ಕರಡಿಗೆ ಮರಿಶೆಟ್ಟಿ (ನನ್ನ ನೋಟು- ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆ) ಅವಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹ್ವಾದ ಅಂದರು. ಬೆಟ್ಟದಪುರದ ಕಡೆಗೆ ಹ್ವಾದರು; ಈಗ್ಗೆ ಬೆನ್ನತ್ತಿದರೆ ಸಿಕ್ಕಬೌದು- ಅಂದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು

ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಬೆಟ್ಟದಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸೂರಿಗೆ ಹ್ವಾದರು ಅಂದರು. ಕೊನೆಗೆ ಗೋಸಾಯಿ ಗಟ್ಟದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದವು. ನಾನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೊಂದೇ ಏಟಿಗೆ ತರಿದು ಆಕೆ ಬಿಡೋಣವೇ- ಅಂತ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನನ್ನ ತಡೆದು, ಹಂಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಬಾಳು ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತಾ? ನಿನ್ನೂ ಗಲ್ಲಿಗೆತ್ತಿಬಿಡ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದೋರು. ಒಂದು ಉಪಾಯ ಏಳ್ತೀನಿ ಕೇಳು ಅಂದವನೇ ನನ್ನ ಅಲ್ಲೇ ಕಾವಲಿಟ್ಟು, ಚಂದಗಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಟೀಲನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ದಣಿ ಹತ್ರ ಆವಾಲು ಏಳಿಕೊ ಅಂತ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಭಲೇ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಮಗನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿಲ್ಲೇ ಬಾಳೂ ಮುರಿದು, ಫಾಶಿಯೂ ಆಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ, ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವನ ಸಂಗಡ (ಅವನ ಹೆಸರು ಮಾದಯ್ಯನೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ) ಇಬ್ಬರು ಪೊಲೀಸಿನವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಅವನು ತೋರಿಸುವ ಜನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಕಛೇರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ, ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ.

ನಾನು ಊರ ಗಸ್ತು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಮೂರನೆಯವನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಜರಿದ್ದರು.

ಆ ಪರಾರೆ ಹೆಣ್ಣು-ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಅಂದವಾದ ಮೈ ಕಟ್ಟಿನ ತರುಣಿ. ಎಣ್ಣೆಗಪ್ಪು ವರ್ಣ, ಸುಂದರವಾದ ಮುಖ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನೆಯಲ್ಲೂ ಭಾವದಲ್ಲೂ ಯೌವನ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಯ ದಾಷ್ಟ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಜೀವನದ ನಿರ್ಲಜ್ಜೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡಬಾರದ, ಕ್ಷಮೆ ಇಲ್ಲದ, ಪಾತಕ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಫಲ ಉಣ್ಣಲೇಬೇಕು. ಗೋಗರೆದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಆದದ್ದಾಗಲಿ ನನ್ನ ಹಣೇಲಿ ಬರೆದದ್ದು- ಎಂಬ ನಿರಾಶಾಭಾವ ಆ ಧೀರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ಅರಿಯದ ಮಗು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವರಿಲ್ಲದೆ, ದುಷ್ಟರ ಮಾಯೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬಿದ್ದರೆ, ಅವಳ ಜೀವನವೇ ಹಾಳಾಗಬೇಕೆ ಎಂದು ಬಹಳ ಮರುಕಗೊಂಡೆ. One more unfortunate (ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ದುರ್ದೈವಿ) ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹುಡ್ ಕವಿಯ ಪದಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು.

ಕನಕ ಕರಡಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ಮರಿಶೆಟ್ಟಿಯೋ ಅವನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಹತ್ತು ತಲೆಗಳ ಧೀರ ರಾವಣನಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾದ್ದೋ, ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಜೀವನದಿಂದ ಶಿಥಿಲವಾದ್ದೋ ಕೋಲು ನೀಳಾದ ಶರೀರದ ಕುಣಿಗಣ್ಣಿನ, ಬತ್ತಿದ ಕೆನ್ನೆಗಳ, ಷೋಕಿ ಭಾವದ, ಮನುಷ್ಯ. ಈಗ ಬಹಳ ಬೆದರಿ, ಚಂಚಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತ್ತ ಅತ್ತ

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಆದರೂ ಅವಕಾಶ ಕುದುರಿದರೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಿಯಾಗಿ ಎದುರು ಬೀಳುವ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂದು ತೋರಿತು.

ಸರಿ; ವಿಚಾರಣೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದೆ. ಮಾದಯ್ಯ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಫಿರ್ಯಾದನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅವನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಕಳುವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸ್ವತ್ತುಗಳು ಎರಡನೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿರಿಯದಾಗಿದ್ದವು. ವಡವೆಗಳ ವೈಖರಿಯನ್ನೂ ಶೀರೆಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು ಅವನು ವರ್ಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಅದುವರೆಗೂ ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ಮೊದಲು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಆಮೇಲೆ ಆ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ತಡೆಯಲಾಗದ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದಲೂ, ಅವನ ಕಡೆಯೇ ರೆಪ್ಪೆ ಹಾಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕತೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು, ಕೇಳಿದಲ್ಲ, ಅಮ್ಮಿ, ನೀನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀ? ಎಂದು.

‘ಬುದ್ಧಿ, ನಮ್ಮಪ್ಪ- ನಿಮ್ಮ ಪಾದದಾಣೆ ಆ ವಸ್ತಾನ, ಆ ವಡಿವೇನ, ಆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ಪಟ್ಟಿ ಶಾಲೇನ, ಕಾಣೋ ಪುಣ್ಯ ಕೇಣಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವನ, ನಾನು?’ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಇಟ್ಟು, ಮೈತುಂಬ ಬಟ್ಟೆ ಪಾಡೆ?’ ಎಂದು ಅಳೋಕಿಟ್ಟಳು.

ನಾನು,

‘ಅಳಬೇಡ ಮಗು; ಹೋಗಲಿ, ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಅನ್ನೋಣ; ಆದರೆ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡ ಬಡವ ಅಂತ ಮನೆ ಮುರಿದು ಓಡಿ ಹೋಗೋದು ಸರಿಯೇನಮ್ಮ?’

‘ಅಯ್ಯೋ ಏನು ಗಂಡ ಏಳಿ! ಎರಡೂತ್ತೂ ಕಂಡವರ ಮನೆ ಜೀತಕ್ಕೆ ದುಡಿಯೋದು, ಮಾತಿಲ್ಲ ಕತೆ ಇಲ್ಲ- ಮನ್ಯಾಗ ಏನು ಸುಕ ಜೀವಕ್ಕೆ?’ ಎಂದು ಪುನಃ ಅಳು.

ನಾನು ಕೋಪ ಬಂದವನಂತೆ-

‘ಅವನು ನಿನಗೆ ಲಾಯಃಖಾದ ಗಂಡನಲ್ಲ ಅಂತೀಯಲ್ಲ, ಈ ಮುದಿ ಗೂಬೇನ ಮೆಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ, ಅವನು ಭಲೇ ಶೂರ ಹಮ್ಮೀರನೋ? ಅವನು ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ? ನಿನ್ನನ್ನ ಸಾಯೋವರಿಗೂ ಕಾಪಾಡ್ಯಾದರೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ?’

ಅವಳು, ‘ಅವನೂ ಅಷ್ಟೇ ಏಳಿ; ಹ್ಯಂಗೋ, ಹಿಂಗೂ ಕೆಟ್ಟೆ ಹಂಗೂ ಕೆಟ್ಟೆ’- ಎಂದು ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು.

ನಾನು ಮರಿಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಅವನು,

‘ಸ್ತರಿ (ಸ್ತ್ರೀ)ಯರ ಶೋಬಾವ (ಸ್ವಭಾವ) ತಮ್ಮಂತ ಶಕಲವನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ನಮ್ಮಂತವರು ಏಳಬೇಕೆ? ಈ ಎಣ್ಣು ಸಂತೆಸಂತೆಗೂ ಬಂದು ಬಂದು, ವಿಲಾಶ

ಮಾಡಿ, ಸಂಸಾರಿಯಾದ ನನ್ನ ಮರುಲು ಮಾಡಿ, ಮಂಕುಬೂದಿ ಚೆಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ವೋಗು- ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಪರಾಣ- ಹೀಗೆ ಬೇಜಾರು ಬರಸೋಳು. ನಾನು- ಬ್ಯಾಡಮ್ಮ, ನೀ ಬದುಕೋಳು, ಬಾಳೋಳು, ಆತವ ಅಲ್ಲ, ಹಂಗೇನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ, ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿಕೋವ್ವ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಎರಡೊತ್ತು ಇದ್ದಾನಾ? ಅಂಜಿ ಕುಡಿಯೋಕೆ ಬಂದೋರು ಅಳಿಗೆ ಕದ್ದು ವೋಗಬೇಕಾ? ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬುದ್ಧಿ ಏಳಿದೆ. ಆ ಮೂರ್ಕಿ (ಮೂರ್ಖ) ಇಡದ ಅಟ ಬಿಡದೆ ಕಪಿಮುಟ್ಟಿ, ಅಂದರೆ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿ, ಏಳಿ- ಅಂಗಾದ್ರೆ ವೋಳೆಗೆ-ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳ್ತೀನಿ- ಇಶ ಕುಡಿದೋ, ಉರುಳು ಹಾಕೊಂಡೋ ಪರಾಣ ಬಿಟ್ಟು, ದೆವ್ವ ಆಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ; ಅಂತ ಕಾಡಿಸೋಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದಳು. ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು ಬಂತಪ್ಪ ಘಾಚಾರ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದೆ ಸಂತೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣೆಂದು ವರೆಟೆ, ಹಿಂದೆ ಬರಬೇಕೆ, ಈ ನಾಚೆಗ್ಗೆಟ್ಟ ಮೂಳೆ? ನಾನೂ ನರಮನಸ್ಸನಲ್ಲವೆ, ಸಾರ್? ಯೆಂತೆಂತವರೋ- ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರೂ, ನಾರದರೂ, ಇಂತ ಮಹಾರುಸಿಗಳೇ- ಸ್ತಿಯರ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಬೀಳ್ತೀಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮಂತ ನರಮನುಷ್ಯರ ಪಾಡೇನು?-

ಅವನು ಪೇಟೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು ಕಲಿತ ಪ್ರಾಜ್ಞ, ಅವನ ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ರೂಪಕ್ಕೂ ತೇಜಸ್ಸಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದಳಂತೆ. ನನಗೆ ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಕುದುರೇ ಛಡಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ರಸವತ್ತಾದ ಪೆಟ್ಟು ಹೊಡೆದೆ. ಪೊಲೀಸು ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆಸಿ- ಈ ಸಂಗತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಭಯ ನಯ ಎಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆ ಯುವಕ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಪಾಪ. ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಕೊಡಿಸೋಣ- ಎಂದು ನನ್ನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ- ಚಂದಗಾಲು ಪಟೀಲನನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ಸೇರಿದ್ದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಪಂಚಾಯಿತರನ್ನಾಗಿ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿ, ನಾನು ಕಛೇರಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ, ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರು ವ್ಯವಹಾರದ ಕಕ್ಷಿಗಾರರನ್ನೂ ಪಂಚಾಯಿತರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಾನಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು, 'ಫೈಸಲಿಗೆ ಬಂತು, ಸರ್; ತಾವು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಜಾರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

'ಹ್ಯಾಗೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

'ಹೇಳರಯ್ಯ, ಪಂಚಾಯತದಾರ್ರೇ' ಎಂದರು. ಪಂಚಾಯತರ ಪರವಾಗಿ ಯಜಮಾನ ಮಲ್ಲಪ್ಪ (ಅದು ಅವರ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರಲ್ಲ, ತಿಳೀತೆ) ಪಂಚಾಯತರ ತೀರ್ಪನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಿದರು.

‘ಮರಿಶೆಟ್ಟಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಬಹಳ ಲುಚ್ಚ ಕೆಲಸ, ತಾನು ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಂಡ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ದಂಡವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಂಪಮ್ಮ ಸಂಪನ್ನೆ, ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಭಂಗವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. (ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ನಗೆಯ ಛಾಯವಿತ್ತೋ? ಅಥವಾ ಇತ್ತೆಂದು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಊಹೆಯೋ?) ಮಾದಯ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಆಕೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಗರತಿ ಬಾಳು ಬಾಳುವಂತೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಆಣೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಖಾವಿಂದರು ಈ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಂಜೂರಾಡಿದರೆ ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.’

ನಾನು ಪಾರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ‘ಸರಿ ಬುದ್ಧಿ’, ‘ಉಂಟು ಬುದ್ಧಿ’, ‘ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು’ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧವಾಗಿ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕೆಂಪಮ್ಮನಿಗೆ- ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಒಳ್ಳೆಯವನಮ್ಮೀ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರೋ ಹುಡುಗ. ನೀನೂ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣತ್ತಿ. ಈ ದಫಾಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹಣೆಬರಹ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ- ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಉಳಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಜಾಣೆಯಾಗಿ ಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿರಮ್ಮ.

ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ-

‘ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಿಟ್ಟು, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಲದು ಕಣಯ್ಯ. ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿನ್ನಂಥ ಚಂದುಳ್ಳ ಚಲುವೆಯಿಲ್ಲ ಅಂತ ನೋಡಲೇಬೇಕು. ನಗುನಗುತ, ಮಾತು, ಕತೆ, ಋಷಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿ, ನಿನಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾನಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ, ವಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಹೆಮ್ಮಾರಿ ಅಂತ. ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಡು, ಮುನಿಸಿನಲ್ಲೂ ಈ ಮಾತು ಮಾಕರಿಸಬೇಡ’.

‘ಬುದ್ಧಿ, ಹಂಗೇ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನಾನು ಬಡವ. ವಸಿ ಭೂಮಿ ಗೀಮಿ ಇದ್ದರೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡರೂ ಗೇಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದೇವು’ ಅಂದ.

ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಹುಣಸೂರು ಸುಬೇದಾರರಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟೆ- ಯಾವುದಾದರೂ ಜಮೀನಿದ್ದರೆ ಇವನಿಗೆ ದರ್ಖಾಸ್ತಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಎಂದು ಶಿಫಾರ್ಸು ಮಾಡಿ. (ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಐದು ಎಕರೆ ಹೊಲ ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಕೇಳಿದೆ.)

ಮರಿಶೆಟ್ಟಿಗೆ,

ಈ ಸಲಕ್ಕೆ ಬದುಕಿದೆ, ಮಗನೇ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಮನೆ ಮುರಿಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ನಿನ್ನನ್ನ ದನವಿನ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ನಿನ್ನ ವಿಷದ ಹಲ್ಲು ಕೀಳಿಸಿಬಿಡತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಒಪ್ಪಿದ. ದಂಡದ ಮೊಬಲಗನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಬಂದೋಬಸ್ತನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ಅಮಲ್ದಾರ: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವೇ ಮೊದಲಾದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ನಿಯುಕ್ತನಾದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು 'ಮಾಮಲೇದಾರ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿಯೂ ಆತ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಿತ್ತು.

15. ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿಕತೆ

‘ಶ್ರೀನಿವಾಸ’

(ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್)

1

ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಹಳೇ ಮುದುಕರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಳಬ ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪ. ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅಂಜಪ್ಪ, ತಾನು ಹೈದನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಇದು ಆಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಈಗ ಜೀವಂತರಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ ಆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಹುಡುಗನಂತೆ. ಈಗವನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನು ನೂರು ವರುಷ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಹತ್ತು ವರುಷದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನೂರು ವರುಷ ವಯಸ್ಸು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಂಜಪ್ಪ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಂದೇಹವಿದ್ದರೂ ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಲೇಶವಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡು, ಹಾಗೆ ಮಾಡು, ಎಂದು ಅಂಜಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಒಡನೆಯೇ ಒಪ್ಪದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನು “ಏನಯ್ಯ ಇದು? ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಗಡ್ಡ ನೆರೆತಿತ್ತು. ನನ್ನಾತು ನಿನಗೆ ಹಗುರಾಯಿತೆ?” ಎಂದು ಕೇಳುವನು. ಪ್ರಾಯಶಃ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅವನ ಅನುಭವದ ಫಲವಾಗಿ ಅವನು ಕೊಡುವ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮೂರು ದಿವಸದ ಹಿಂದೆ ಅಂಜಪ್ಪ ರಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ನಮ್ಮ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಚು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಆರ್ಡರು ಬಂದಿತು. ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ನಮ್ಮ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಸಜಾಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂತ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಈ ಸಜಾ ಕೊಡುವುದು ಎನ್ನುವುದು ಬಹು ದರ್ಪದ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವನೆ. ಏನಿಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದವನು ಒಬ್ಬ ಸುಬೇದಾರರಿಗೆ ಸಮನಾದ ಹಾಗೆ ಲೆಕ್ಕ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಬೇದಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಸರ್ಕಾರದವರು ಅದನ್ನು ಸುಬೇದಾರರಿಂದಲೂ

ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದಾರೆ ಎಂದು ಜನರ ಎಣಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೇನೇ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸುಬೇದಾರರಿಗಿಂತ ಒಂದು ಗುಲಗಂಜಿಯಷ್ಟು ಮೇಲಿನ ಹುದ್ದೆ ಪಡೆದ ಹಾಗೆಯೇ. ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯ ವೃದ್ಧನಾದ ಅಂಜಪ್ಪ ತನ್ನೂರ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಬಂದ.

ಅಂಜಪ್ಪ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ರಂಗಪ್ಪ, “ಬಾ, ಅಂಜಪ್ಪ ಕುಳಿತುಕೋ” ಎಂದ.

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಏನಮ್ಮ ನಿನ್ನೆ ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು ಕೆಲಸ ಬಂತಂತಲ್ಲ. ಬಾಳಾ ಸಂತೋಸ.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಸಂತೋಸ ಏನೋ ಸರಿ ಅಂಜಪ್ಪ ಆದರೇನು? ಬಿಟ್ಟಿ ದುಡಿಯೋದು. ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ, ಕಾಸಿಲ್ಲ.”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ? ಯಾಕೆ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ?”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಇದು, ‘ಬೆಂಚು ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು’ ಎಂತ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಕೆಲ್ಸಾ ಮಾಡೋದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಂಬಳ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ.”

ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಇದು ನ್ಯಾಯ ಎಂದು ತೋರಿತು. “ಓ ಹೌದು,” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವನು ಸಂಚಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಡಿಕೆ ಎಲೆಯನ್ನು ಆರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಬಾಡಿದ ಒಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ಒಂದು ಅಡಕೆಯನ್ನೂ ಬಾಯಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುಣ್ಣದ ಕಾಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, “ಅದಿರಲಿ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದೆ” ಎಂದ.

ರಂಗಪ್ಪ : “ಏನು ಮಾತು ಅಂಜಪ್ಪ? ಹೇಳು, ನೀನು ಅನುಭವಸ್ಥ. ನಮ್ಮಂತವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ನಿನಗೆ ನೂರು ಮಾತು ಗೊತ್ತಿದೆ.”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾ ಬಂದದ್ದು. ನೀನು ಮೇಸ್ತ್ರೀಟಾಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ. ಜನರು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಇವರು ಸತ್ಯವಂತು. ಇವರು ಕಳ್ಳು. ಅಂತ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಪೋಲೀಸೋರು ಲಾಯರೀಗಳು ಹೇಳೋ ಮಾತು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಅದನ್ನ ನಿನಗೆ ಹೇಳೋಕೆ ಬಂದೆ.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಸತ್ಯವಂತು ಕಳ್ಳು ಅನ್ನೋದು ಅವರ ಮಾತು, ಇವರ ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋಕೆ ಆಗ್ತದೆ.”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು ಅಂದಮೇಲೆ ನಿಜ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಅಂತ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿರೋ ಮನುಷ್ಯನನ್ನ ಏನು ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕು.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಅಂಜಪ್ಪಾ ನೀನು ಕೋಪಿಸಿಕೋ ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳೇನೆ.”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಏನು ಕೇಳಪ್ಪು, ಕೋಪ ಯಾಕೆ?”

ರಂಗಪ್ಪ : ನಿನ್ನೇಲೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು ಫಿರ್ಯಾದಾಗಿತ್ತೆ?

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಸೈ, ನನ್ನ ವಂತಕಾರಿ, ಅದ್ದೇ ಅಣ್ಣ ನಾನು ಹೇಳೋಕೆ ಬಂದಿದ್ದು ನಿನ್ನೆ. ಒಂದು ಕೋಳಿ ಕದ್ದೆ ಅಂತ ಫಿರ್ಯಾದು ಮಾಡಿದರು. ಕದೀಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು, ಕದ್ದ ಅಂತ ಅವರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪಿತಸ್ತ ಅಂತ ಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಜುಲ್ಮಾನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹಾಗೇ ಬಿಡುತ್ತೀವಣ್ಣ, ಆಗದಿದ್ದರೆ ಜೈಲು ಅಂದರು. ಜುಲ್ಮಾನೆ ಕೊಟ್ಟು ಮೌನವಾಗಿ ಬಂದಿ.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ನೀನು ಕೋಳಿ ಕದ್ದೆ ಅಂತ ಅವರು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳಿದರು? ಕೋಳಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇತ್ತೇನು?”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಇತ್ತು ನನ್ನಪ್ಪು, ಹಾಳುಮಂಡೇ ಕೋಳಿ ನನ್ನ ತಾವ ಇರೋವತ್ತಿಗೇ ಅಲ್ಲವಾ ನಾನು ಸಿಕ್ಕೊಂಡದ್ದು.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಇನ್ನು ನೀನು ಕದ್ದ ಹಂಗಾಯಿತಲ್ಲ.”

ಅಂಜಪ್ಪ : “ಅದ್ದೆ ಅಪ್ಪು ನಾನು ಹೇಳೋದೂ. ಕೋಳಿ ನನ್ನ ತಾವಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ನಾನು ಅದನ್ನ ಕದೀಲಿಲ್ಲ.”

ರಂಗಪ್ಪ : “ಹಾಗಾದಮೇಲೆ ಏನು ಸಮಾಚಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು ಕೇಳೋಣಂತೆ.” ಎಂದ.

ಅಂಜಪ್ಪ ಹೇಳಿದ:

2

ಇದು ನಡೆದದ್ದು ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ಇರಬಹುದು. ಆಗ್ಗೆ ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಮಧ್ಯದ ವಯಸ್ಸು. ಆಗಿನ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕಸಬಿಗಾಗಿ ಊರು ಊರು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ಜೋಗಿಯವರ ಕಸಬು ಅಂದರೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಡಹೆಗಲಿಗೆ ಜೋಳಿಗೆ ಬಲಹೆಗಲಿಗೆ ಕಿಂದರಿ ತೂಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನ ಹಾಡುತ್ತ ಊರೆಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತುವುದು. ಅಂಜಪ್ಪನ ತಾತ ಮುತ್ತಾತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜೋಗಿಗಳು ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತುವುದು ಹೊರತು ನೆಲ ಉತ್ತರ್ದಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿ ಜೋಗಿಗಳೂನೂ ಸಾಗುವಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ.

ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಬೇಕು ಅಂದರೆ ನೀಚವೃತ್ತಿ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅಂಜಪ್ಪ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವವನಲ್ಲ. “ಜೋಗಿ ಅಂದ್ರೆ ಏನು ಸುಮ್ಮನೆ ಆಯಿತ? ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಅಪ್ಪ ಜೊತೆಗೋ ಮಾವನ ಜೊತೆಗೋ ಕಿಂದ್ರಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ, ಹಾಡೋ ಪದಾನ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಡ್ತಾ, ಕಸುಬು ಕಲಿಯೋದು ಅಂದ್ರೆ ಬಿಟ್ಟೇಯಾಯ್ತೇನಪ್ಪ? ನಾನು ಕಸಬು ಕಲ್ರೇ ಅನ್ನೇಕಾದ್ರೆ ನನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷ ಆಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ, ‘ಈಗ ಪರವಾ ಇಲ್ಲ, ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗಬಹುದು’ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟು ಎನ್ನುವನು.

ಅಂಜಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಿನ ಅರವತ್ತು ಎಪ್ಪತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೋಗಿಯಾದವನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹಾಗೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವವನು ಹೇಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹುಬ್ಬಿಗೆ ಕೆನ್ನೆ ಮೀಸೆ ತುಟಿಗೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಹಾಗೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜೋಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೋಗಿ ಶೈವನೂ ಅಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವನೂ ಅಲ್ಲ; ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವನೂ ಅಲ್ಲ; ಇದಿಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟವನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಭೂತಿ ಕುಂಕುಮ ಅರಿಸಿನ ಈ ಮೂರೂ ಬೆರೆತಿರುವವು. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿಗಿ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರವಿರುವ ಹಾಗೆ ಆ ಬಟ್ಟೆಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯದಾಗಿರಬೇಕು. ರುಮಾಲು ಮೂರು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂಜಪ್ಪ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ. ಈ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವನು ಪದ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳು ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರು. ದೊಡ್ಡ ಗೌಡರ ಮನೇ ಮುಂದೆಯಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರು ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವರು. “ನಾನು ಬಹಳಾ ಪದಾ ಹೇಳಿಷ್ಟಿ ಬಹಳಾ ಜನಕ್ಕೆ ಸಂತೋಸ ಪಡಿಸಿಷ್ಟಿ,” ಅಂತ ಅಂಜಪ್ಪ ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಅಂತ ಅನ್ನೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವನ ಜೋಗಿ ಕಸಬು ಬಹಳ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಇವನು ಬಹಳ ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದನು.

ಇವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಪುರ ಒಂದು. ನಾನು ಊರಿನ ಹೆಸರನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಾಳಾಪುರ ಎಂದು ಒಂದು ಊರು ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಊರನ್ನು ಅಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಒಂದು ಊಹೆಯ ಹೆಸರು. ಕಾಳಾಪುರ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಊರು. ಆದದ್ದರಿಂದ ಅಂಜಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ಎರಡು ದಿವಸ ಮೂರು ದಿವಸ ಇದ್ದುಬಿಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಅಂಜಪ್ಪ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ. ಅದು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಾತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇವನು ಅಲಂಕಾರ ಬೇರೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಇವನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಇರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರನಾದ ನಟನನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ಸ್ತ್ರೀಯಿರುವಂತೆ ಸಹಜವಾದದ್ದೇ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸರಾದರೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಕೂತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಹಿಂತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇವನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗದರಿಸುವವರು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನವರಾದರೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಹಿಂತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ನೋಡಿದರು: “ಏನಯ್ಯ ಜೋಗಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಹೆಂಗಸರ ಕೂಡ ಸರಸವಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯಾ? ನಡಿ ಆಚೆಗೆ,” ಎನ್ನುವರು. ಹೊರಗಿನವರು ಕಂಡರು: “ಏನು ಜೋಗಪ್ಪಾ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ನಗುವರು. ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಮಾತೂ ಕಷ್ಟವೇ. ಕಾಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಇವನು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಊರಿನ ಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ಇವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಪದ ಕೇಳಿದಳಂತೆ. ಗೌಡನಿಗೆ ಅವಳು ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿ. ಪದ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಇವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಇವನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ. ಮಧ್ಯೆ ಗೌಡ ಬಂದು ಇವನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಅಂಜಪ್ಪ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬದಲು ಹೇಳುವವನಲ್ಲ. ಗೌಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೂ ರೇಗಿತು. ತಾನೂ ಬದಲಿಗೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಜೋಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದ.

ಇದಾದಮೇಲೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಕಾಳಾಪುರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲವೋ ಎರಡು ಸಲವೋ ಹೋಗಿದ್ದ. ಏನೂ ವಿಶೇಷ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಊರಿನ ಎಂಥದೋ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಪದ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬಳು ಪದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಅವರ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಪದವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಜೋಗಿ ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆಗ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೂರಿಸಿ ಪದ ಹೇಳಿಸಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ. ಅಂಜಪ್ಪ ಅದು ಯಾರ ಮನೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಯಾರ ಮಗಳೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಯಾರದೋ ಮನೆ. ಅದರ ಹೆಸರು ನನಗೆ ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಹುಡುಗಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳಲ್ಲವಂತೆ. ಅದು ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗಿ, ಅವಳ ಗಂಡ, ಅವಳ ಅತ್ತೆ, ಮೂರೇ ಜನ. ಅವರು ಕೋಳಿ ಸಾಕುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಕೋಳಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರಂತೆ. ಅಂಜಪ್ಪ ಆಮೇಲೆ ಕಾಳಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಪುನಃ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಹುಡುಗಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಳು. ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳು ಬಹಳ

ಮೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಪದ ಹೇಳಬೇಕು, ಅವಳು ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಎಂದು ಇವನಿಗೆ ಚಪಲ. ಕೇರಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ಪದ ಹೇಳಿ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು, “ಜೋಗ್ಯಪ್ಪ ನೀನು ಈ ಊರಿಂದ ಕಡೆದು ಹೋಗುವಾಗ ಹೀಗೇ ಬಂದು ಹೋಗು,” ಎಂದಳು. ಅಂಜಪ್ಪ, “ಯಾಕಮ್ಮ ನಾನು ಈಗ ಹೊರಡುವನೆ,” ಎಂದ. ಅವಳು, “ನಿನ್ನ ಪದ ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಆಯ್ತು. ನಿನಗೇನಾದರೂ ಕೊಡೋಣಾಂತ ಬಹಳ ಸಲಾ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಅಂದರೆ ನೀನು ಅದನ್ನ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಗನೆ ಹೊರಟುಬಿಡಬೇಕು. ನಮ್ಮತ್ತೆಗೆ ತಿಳಿದರೆ ತಂಟೆ ಮಾಡ್ತಾಳೆ,” ಎಂದಳು. ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಯ. ಒಲೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನು ಏನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಮುಂದಾಗಿ ಹುಡುಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ, “ಜೋಗ್ಯಪ್ಪಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ,” ಎಂದಳು. ಇವನು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಹುಡುಗಿ ಒಂದು ಕೋಳಿಯನ್ನ ಇವನ ಜೋಳಿಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು, “ಹೊರಟ್ಟೋಗು, ಹೊರಟ್ಟೋಗು” ಎಂದಳು. ಏನು ಎತ್ತ ಎಂದು ಬಹಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡದೆ ಅಂಜಪ್ಪ ಹೊರಟುಬಂದ. ಈಗ ಯಾರಾದರೂ ಹಿಡಿದರೆ ಗತಿ ಏನು ಎಂತ ಅವನಿಗೆ ಎದೆ ಡವಡವ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗಿ ಒಳಗಿಂದ, “ಭದ್ರ ಜೋಗ್ಯಪ್ಪ, ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿ ಎಂತ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳೀಯ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅಂಜಪ್ಪ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಊರಿನ ಹೊರಗಡೆ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾವಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಮ ನಡೆದು ಒಂದು ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಈ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಮೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಇದರ ಹಾಗೆ ಆ ಮೊದಲು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹಾಗಾಗಬಾರದು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕೋಳಿ ಏನೋ ಒಳ್ಳೇ ಪದಾರ್ಥವೇ. ಅವನ್ನು ಜೋಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾರು ಕೊಡಬೇಕು? ಆದರೆ ಕಂಡಹಾಗೆ ಕೊಡೋ ಭಿಕ್ಷ ಒಂದು ಮಾದರಿ. ಹೀಗೆ ಮರೆಯಿಂದ ಕೊಡೋ ಭಿಕ್ಷ ಒಂದು ಮಾದರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಇಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಸೇರಿಹೋಯಿತು. ಅಂಜಪ್ಪ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿರುವಿಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಊರಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಇವನ ಬಳಿ ನಿಂತು, “ಏನು ಜೋಗ್ಯಪ್ಪ ಕುಂತುಕೊಂಡೆ?” ಎಂದನು.

ಅಂಜಪ್ಪ “ಕುಂತುಕೊಂಡೆ ಅಪ್ಪ” ಎಂದ.

ಹಳ್ಳಿಯವನು “ಜೋಳಿಗೆ ತುಂಬಿತೋ?” ಎಂದ.

ಅಂಜಪ್ಪ “ಸಾಮಾನ್ಯ” ಎಂದ.

ಹಳ್ಳಿಯವನು, “ಇದೇನು ರಾಗೀನೋ,” ಎಂತ ಜೋಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಅದನ್ನು ಇಣಕಿ ನೋಡಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ.

ಬಂದವನು “ಇದೇನು ಜೋಗಪ್ಪ ಕೋಳಿ ಅದೆ,” ಎಂದ. ಜೋಗಿಗೆ ಎದೆ ಝಗ್ಗೊಂದಿತು.

ಅವನು “ಹೌದಪ್ಪ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು,” ಎಂದ. ಇನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತರೆ ಯಾರು ಎತ್ತ ಎಂತ ಚರ್ಚೆ ಬರುವುದೆಂದು ಎದ್ದು ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧನಾದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಇವರ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಮೋಣಕಾಲು ಹಂಜಿಯ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಯಾಕೋ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಬಂತು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಒಳಗೇ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲಲಾಗಿ ಆ ಹೆಣ್ಣು ದೂರದಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ಮುದುಕಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ಇವನೇ ಏನೇ ಜೋಗಪ್ಪ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಆ ಊರಿನ ತಳಾರಿ. ಹೌದು ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ. ಮುದುಕಿ ಇವನನ್ನು “ಜೋಗಪ್ಪ ನಮ್ಮದೊಂದು ಕೋಳಿ ಏನಾದರೂ ಕಂಡ್ಯಾ ನೀನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಂಜಪ್ಪ “ಅದ್ಯಾವುದೋ ಹಾಳು ಕೋಳಿ ಜೋಳಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ! ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಅಯ್ಯ ಹೇಳ್ಳ,” ಎಂದ.

ಮೊದಲು ಬಂದಿದ್ದವನು, “ಯಾರೋ ಕೊಟ್ಟು ಅಂದಲ್ಲಪ್ಪೋ” ಎಂದ.

“ಅಯ್ಯೋ ನಮ್ಮಪ್ಪ, ಜೋಗಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕೋದು ಕಷ್ಟ ಕೋಳಿ ಕೊಡೋಕೆ ಬರ್ತಾರಾ” ಎಂದ ಅಂಜಪ್ಪ.

ತಳಾರಿ ಬಂದವನು ಜೋಳಿಗೆನ ತೆಗೆದ. ಒಳಗೆ ಕೋಳಿ ಮೂರ್ಛೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಮುದುಕಿ, “ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಪದ ಹೇಳ್ತಾನೆ ಅಂತ ಮನೆ ಹತ್ತ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೋಳಿ ಹಾಸೋಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ,” ಎಂದಳು.

“ನಡೆ ಊರಿಗೆ, ಗೌಡನಿಗೆ ಹೇಳೋಣ. ಚೆನ್ನಾಯ್ತು ಜೋಗಿತನ,” ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈದಳು.

ಅಂಜಪ್ಪ, “ಅಮ್ಮ ಕೋಳೀನ ನಾನು ಕದೀಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೋಳಿ ಆದರೆ ನೀನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗು ನನ್ನ ತಂಟೆಗೆ ಬರಬೇಡ” ಎಂದ.

“ಏನಯ್ಯ ಬಹಳ ಸಂಪನ್ನನ ಹಂಗೆ ಮಾತನಾಡ್ತೀಯೆ. ಕದಿಯದ ಹಂಗಿದ್ದರೆ ಕೋಳಿ ನಿನ್ನ ತಾವು ಹೆಂಗೆ ಬಂತು?” ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಹುಡುಗಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ಇದು ನಮ್ಮಲ್ಲವೇನೇ ಕೋಳಿ?” ಎಂದಳು.

ಹುಡುಗಿ “ಏನೋ ನಮ್ಮದು ಅಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ಹಂಗದೆ, ಹೌದು ಅನ್ನೋ ಹಂಗದೆ. ಜೋಗಪ್ಪ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿರಬಹುದು,” ಎಂದಳು.

ತಳಾರಿ “ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಮಾತು. ಊರ ಗೌಡರ ತಾವ ಹೋಗೋಣ. ಸಮಾಚಾರ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳೋಣ. ಅವರು ನ್ಯಾಯ ಅಂದದ್ದನ್ನು ಮಾಡ್ಡಿ,” ಎಂದ. ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡನಿಗೋ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಇದೆ ಅಂತ ಬಲ್ಲ. ಇದೇನೋ ಗ್ರಹಚಾರ ಬಂತು ಎಂತ ಅವನು ಜೋಳಿಗೇನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಮರಳಿ ಊರಿಗೆ ಹೋದ.

ಅಲ್ಲಿ ಆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವರು, ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಜೋಗಪ್ಪ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ದಿವಸ ತಮ್ಮದೊಂದು ಕೋಳಿ ಹೋದ ಹಾಗೆ ನೆನಪು ಎಂದರು. ಗೌಡ ಬಂದ; “ಏನೋ ಚೋಗಿ, ಇಷ್ಟು ದಿನ ಹೇಳಿದ್ದು ಪದ ಅಲ್ಲ. ಈಗ ಲಾಕಾಪಿಗೆ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ. ಆಗ ಹೇಳು ಪದಾನ,” ಎಂದ. ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ ಬಹಳ ದೂರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ದಾಗೀನಾ ಸವೇತ ರಿಪೋರ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆ ಕೇಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಆದವು. ಅಂಜಪ್ಪ ವಿಚಾರಣೆಯ ದಿನ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತೇನೆ ಅಂತ ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದ.

ವಿಚಾರಣೆ ಆಯಿತು. ವಿಚಾರಣೆ ಏನಿದೆ? ಮುದುಕಿ ಮನೆಯಿಂದ ಕೋಳಿ ಹೋದದ್ದು ನಿಜ. ಆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಅವಳು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಳು. ಅದು ಜೋಗಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದದ್ದು ನಿಜ. ಅದನ್ನು ಮೂರು ಜನ ನೋಡಿದ್ದರು. ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಅಂಜಪ್ಪನನ್ನು, “ನೀನು ಏನು ಹೇಳತೀಯಾ?” ಎಂತ ಕೇಳಿದರು.

ಅಂಜಪ್ಪ: “ಎಲ್ಲೋ ಬುದ್ಧಿ ನಾನು ಪದಾ ಹೇಳ್ತಾ ಇರಬೇಕಾದ್ರೆ ಕೋಳಿ ಬಂದು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಅದೆ ಅಂತ ಜೋಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ನನಗೆ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ತಂದುಬಿಟ್ಟೆ.”

ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು: “ಏನು ಪುರಾಣ ಹೇಳ್ತೀ ನೀನು. ಕೋಳಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಜೋಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯಾ? ಸತ್ಯಾ ಹೇಳು.”

ಜೋಗಪ್ಪ: “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಸತ್ಯ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ನೀವು ಹೇಳಿದ ದೇವರ ಮೇಲೆ

ಆಣೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನಾನು ಕೋಳಿ ಕದೀಲಿಲ್ಲ.”

ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು: “ನೀನು ಕೋಳಿ ಕದೀಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನು. ಕೋಳಿ ಏನೋ ಜೋಳಿಗೆಗೆ ತಾನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಕೊಟ್ಟೇನೋ?”

ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಕೊಟ್ಟಳು ಎಂತ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕು ಎಂತ ನಾಲಗೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ ಎಂತ ಹೇಳಿದ್ದದ್ದು. ಆಮೇಲೆ ತನಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು. ಏನೋ ಪಾಪ, ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೋಳಿ ಕೊಟ್ಟಳು, ಅವಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು, ಎಂತ ಯೋಚನೆ ಬಂದು ಆ ಮಾತು ತಡೆಯಿತು. ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದನು. “ಏನು ಹೇಳ್ತೀಯಾ,” ಎಂತ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಪುನಃ ಕೇಳಿದರು.

ಅಂಜಪ್ಪ: “ಏನು ಹೇಳ್ತೀ ಬುದ್ಧಿ. ಧರ್ಮದ ದಣಿ. ನಿಜ ಏನು ಅಂತ ನಿಮಗೆ ದೇವರು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಕದಿಯಲಿಲ್ಲ.”

ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಇವನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಾರ್ಜ್ ಅಂತ ಬರೆದು, “ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದಾರೆಯೇ?” ಅಂತ ಕೇಳಿದರು. ಅಂಜಪ್ಪ “ಅಯ್ಯೋ ಮಾಸ್ವಾಮಿ. ನನಗ್ಯಾರು ಸಾಕ್ಷಿ. ದೇವರು ಸಾಕ್ಷಿ,” ಎಂದ. ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಕಳ್ಳನಾದರೂ ಎಷ್ಟು ನಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಜುಲ್ಮಾನೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಸಜಾ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಅಂಜಪ್ಪ ಜುಲ್ಮಾನೆ ತೆತ್ತು ಪೆಚ್ಚು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದ.

3

ಇದಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಅಂಜಪ್ಪ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ, “ಸುಮ್ಮನೆ ‘ಮೇಸ್ಟ್ರೇಟ್’ ಅಂದ್ರೆ ಏನಾಯ್ತು? ತಪ್ಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು; ಸತ್ಯವಂತ್ಯ ಕಾಪಾಡೋದು, ದೇವರ ಕೆಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ದೇವರ ಹಾಗೆ ನಡಕೋಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಆದೀತು ಎಂತ ಭಯದಲ್ಲರಬೇಕು. ಇಲ್ಲೀರಾ ಇದ್ರೆ ಆ ಮೇಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಬೇಡಿಹಾಕತೇನಂದರಲ್ಲಾ ಹಂಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಅದಾತು,” ಎಂದ.

ರಂಗಪ್ಪ: “ನೀನು ಹೇಳೋದು ಸರಿ ಅಂಜಪ್ಪ. ಆದರೆ ಏನಾಯ್ತು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳ್ತೀರಾ ಇದ್ರೆ ಮೇಸ್ಟ್ರೇಟರಿಗೆ ತಿಳಿಬೇಕು ಹೇಗೆ?”

ಅಂಜಪ್ಪ: “ಹೇಳೋ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಮಾಡೋದಾದ್ರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಸತ್ಯವು ಏನು ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳೋದು ಮೇಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕೆಲ್ಲ.”

ರಂಗಪ್ಪ: “ಹುಡುಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಬೇಕೂ ಅಂತ ನೀನೇ ಜುಲ್ಮಾನೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಂಗಾಯ್ತು. ಒಳ್ಳೆಯದಾಯ್ತು ಬಿಡು.”

“ಆಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಹುಡುಗೀನ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ ಅಂತ ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ?”

ಅಂಜಪ್ಪ “ಅಮ್ಮ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೈಕ್ಕು, ನಾನು ಮುದುಕ್ಕಾದಿ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಯದ ಮಾತು ಈಗ ಯಾಕೆ ಕೇಳಿಯಾ? ಹೋದ್ನಿ, ಕೇಳಿದ್ನಿ, ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತು” ಎಂದ. ನಾವು ವಿವರವನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರಂಗಪ್ಪ “ಸರಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರೇನಾದರೂ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಅಂತ ತಂದೆ ಸತ್ಯ ಏನು ಅಂತ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡ್ತೀನಿ.” ಅಂದ. ಅಂಜಪ್ಪ “ಇನ್ನ ನಾನು ನರಮನುಸನ ಮುಂದೆ ಏನು ಬಂದೇನು, ಬಿಡಮ್ಮ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಸ್ತ್ರೀಟು ನಮ್ಮಪ್ಪ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿ. ಹೋಗ್ಬೇಕು, ನಿಲ್ಲಬೇಕು; ಏನೋ ಅನ್ನೋ ಹೊತ್ಗೆ ತಪ್ಪಾಯ್ತು ಅಂತ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕು. ನಮ್ಮಮ್ಮ ಕಾಪಾಡ್ತಾನೆ” ಎಂದ. ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆವು. ಅಂಜಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದು, “ಅಪ್ಪಾ ನೀನು ಮೇಸ್ತ್ರೀಟಾದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಸಿ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಕೊಡಲೊಲ್ಲೆಯಾ?” ಅಂದ. ರಂಗಪ್ಪ ಹುಡುಗರನ್ನ ಕರೆದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಕೊಡಿಸಿದ. ಅಂಜಪ್ಪ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, “ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕ ಇರಲಿ. ಇನ್ನ ಬರೋಣಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ಬೆಂಚ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್: ಹಿಂದೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಂದು ಗೌರವ ಹುದ್ದೆ. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

16. ಒಂದು ಉಪಾಯ !

– ಕೋ. ಚಿನ್ನಬಸಪ್ಪ

ಯಾವುದೋ ಬರಬಾರದ ಭಾರಿ ಆಪತ್ತು ಬಂದವರಂತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಅವರು. ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

“ಏಕೆ ಹೀಗಿದ್ದೀರಲ್ಲ?”

“ಭಯಂಕರ ಪೀಕಲಾಟ ಬಂದ್ಯಂತೆ” ಎಂದರು.

“ಏನಾಯಿತು?”

“ಹೊಸಳ್ಳಿ ಪೊಲೀಸು ಹುಶೇನಿನ ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಿದಾರೆ”

“ಯಾಕೆ?”

“ಸಾರಾಯಿ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಎತ್ತು ಗಾಡಿ ಸಾರಾಯಿ ಜಾಡಿ ಹಿಡಿದು ಪಂಚನಾಮ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಗಿದಾರೆ. ನಾಳೆ ಕೋರ್ಟಿನ ಮುಂದೆ ಹಾಜರ್ ಮಾಡ್ತಾರೆ...”

“ಸಾರಾಯಿ ಕೇಸಿಗೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡ್ತೀರಿ. ಖೊನಿಗೀನಿ ಕೇಸಾಯ್ತೇನೋ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ.”

ಕಾನೂನು ಬಲ್ಲ ನಾನೇನೂ ಆ ಕೇಸನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಘನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ‘ದೊರೆ’ಯಂತೆ ವರ್ಚಿಸ್ಸು ಇದ್ದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೇವಕನ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ ಈ ಸಾರಾಯಿ ಕೇಸು ಅವರ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಸಂಬಳದ ಆಳು ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಜೈಲು ಪಾಲಾದರೆ, ಅದು ಅವರಿಗೇ ಅಪಮಾನ. ‘ಇಂಥವರ ಆಳು ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿದೆ’ ಎಂಬ ಕಳಂಕ ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಚಿಂತೆ.

“ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು?”

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ-ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ- ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿ ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಸಾರಾಬು ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಯ ಹಳ್ಳಿ ಅದು. ದ್ವಿತೀಯ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದೊಡನೆ 1946ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಬಂತು. ಮದ್ಯಪಾನ ನಿರೋಧ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಜಗಳೂರಿನ ಸಾರಾಬು ಅಂಗಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಂಟು ಗ್ಯಾಲನ್ ಸಾರಾಯಿ ಆಗ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿ ಕಣದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಪಾನ ನಿರೋಧ ಕಾಯಿದೆ ಬಂದೊಡನೆ, ಆ ಸಾರಾಯಿಯನ್ನು ಜಗಳೂರಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು ಗಾಡಿ ತರುಬಿ ಸಾರಾಯಿ ಸಹಿತ ಹುಶೇನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

“ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆ. ಸೀನಿಯರ್ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯೋಣ” ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಸೀನಿಯರ್ ವೇಣುಗೋಪಾಲಚಾರಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದೆವು.

“ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡೋಣ ಸಾರ್.”

“ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಿಫೆಂಡ್‌ಮಾಡೋದು.”

“ಸಾರಾಯಿ ಎತ್ತು ಗಾಡಿ ಸಹಿತ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಹ್ಯಾಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದು?”

“ಸಾರಾಯಿ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಅಂತಾ ಸಾಧಿಸೋದೆ ದಾರಿ. ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ”

“ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾರ್? ಪಂಚನಾಮೆ ಮಾಡಿದಾರೆ. ಸಾರಾಯಿ ಜಾಡಿ ಇವೆ. ಎತ್ತು ಗಾಡಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.”

“ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಮೇಲೆ ಯೋಚ್ನೆ ಮಾಡಬೌದು. ನೀವೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ನೀವೇ ದಯೆವಿಟ್ಟು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲು ನಿಮ್ಮ ಕಾರಿನ ಖರ್ಚು ಕೊಡ್ತೀನಿ, ಫೀಜು ಕೊಡ್ತೀನಿ ಇದನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದ್ರೂ ಪಾರು ಮಾಡಬೇಕು.”

ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ಪಾನನಿರೋಧ ಕೇಸಿಗೆ ಸೀನಿಯರ್ ವಕೀಲರನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ, ಹೋಗಿಬರಲು ಕಾರಿನ ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಎಂಥ ಸಂಕಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು? ಆಗ ಪೆಟ್ರೋಲಿನ ಬೆಲೆ ಗ್ಯಾಲನ್ನಿಗೆ (ನಾಲ್ಕೂವರೆ ಲೀಟರಿಗೆ) ಹದಿನೈದಾಣೆ (ಈಗಿನ ತೊಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಪೈಸೆ). ಖರ್ಚಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಅಂತೂ ಹುಶೇನಿಯನ್ನು ಈ ಕೇಸಿನಿಂದ ‘ಬಚಾವ್’ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ.

ಶ್ರೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲಚಾರ್ಯರು ಕೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ: “ನಾನು ಬರೋದಿಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ) ಜೂನಿಯರ್ ಬರಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಡ್ತೇನೆ...” ಎಂದರು.

“ಬೇಡಿ ಸಾರ್, ನೀವೇ ಬನ್ನಿ” ಎಂದರು ಪಕ್ಷಗಾರರು. ಆಗ ನಾನಿನ್ನೂ ವಕೀಲನೆಂದು ಅಧಿಕೃತ ‘ಸನದ್’ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಬೈ ಹೈಕೋರ್ಟಿಗೆ ಎನ್‌ರೋಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಫೀ ತುಂಬಿದ್ದೆನಾದರೂ, ಸನದ್ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ:

“ನನಗಿನ್ನೂ ಸನದ್ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾನು ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಕಾಲತ್ತು ಹಾಕುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ರೂಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಪ್ರಕಾರ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಪರವಾನಗಿ ಕೊಡಬಹುದು. ನೀವು ಹೋಗಿ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ?”

“ಅಲ್ಲೇ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನಂತೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೊನೆಯ ಮಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನು ಕೂಡಲೆ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಸಳ್ಳಿ ಪೊಲೀಸರು ಹುಶೇನಿಯನ್ನು ಎತ್ತುಗಾಡಿ ಸಾರಾಯಿ ಜಾಡಿಗಳ ಸಮೇತ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ದಂಡನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಡವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ:

“ಅರ್ಜಿದಾರ್... ಅರ್ಜಿದಾರ್... ಅರ್ಜಿದಾರ್” ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ದಫೇದಾರ್ ಕೂಗಿದ.

ಆಗ ಖಾಸಗಿ ಫಿಯಾರದಿದಾರರು ಪೊಲೀಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೂರುಗಳನ್ನು ದಂಡ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಶೇನಿಯನ್ನು ಕಟಕಟಿಯೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ನಾನು ಎದ್ದು ನಿಂತು:

“ಆರೋಪಿಯ ಪರ ನಾನು ಹಾಜರಾಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ.

ಆಗ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ ದಂಡ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಮೈದೂರು ರಾಮರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ, ‘ಮೆಮೊ ಆಫ್ ಅಪಿಯರೆನ್ಸ್ ಹಾಕಿ’ ಎಂದರು.

“ನನಗಿನ್ನೂ ಸನದ್ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಅಪ್ಪಣೆ ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಕೇಸು ನಡೆಸಲು ಬಂದೀತು.”

“ಓಹೋ! ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡೋಣ. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ರೂಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಅಧಿಕಾರ ನನಗಿದೆ. ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ!” ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ಹೊಸಪೇಟೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ನನ್ನ

ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಶಂಕರಯ್ಯನವರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಹಾಜರಾಗಲು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅವರು ಒಪ್ಪಿದರು. ಅಂದು ಆರೋಪಿಯನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತು ಗಾಡಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೆ.

ಕೇಸು ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು ನಡೆಯಿತು. ಸಾರಾಯಿ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಪ್ರಾಸಿಕ್ಯೂಷನ್ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪಾಟೀ ಸವಾಲು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿಲುವು ಬಹು ದುರ್ಬಲ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀನಿಯರ್ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಉಪಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೊಂದು ಉಪಾಯ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ. ಜಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರವ ಸಾರಾಯಿಯ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಇದೂ ಕಷ್ಟ ಎಂಬುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಕುರುಡು ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೆ.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಪಂಚನಾಮ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಪಂಚನಾಮಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಹಾಕಿದವರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರೊಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪಾಟೀಸವಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾ-

“ಜಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದುದು ಸಾರಾಯಿ ಅಂತ ಹೇಗೆ ಹೇಳ್ತೀರಿ?”

“ವಾಸನೆ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದರು.

“ಸಾರಾಯಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಜಾಡಿ ಬರಿದಾದ ಮೇಲೆ ನೀರು ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಆ ನೀರೂ ಸಾರಾಯಿ ವಾಸ್ನೆ ಇರದೆ ಅಲ್ಲೆ?”

“ಹೌದು. ಆದರೆ ಆ ಜಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದುದು ಸಾರಾಯಿನೆ” ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

“ನೀವು ಜಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಾಸನೆ ನೋಡಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಾಗಿಯೇ ಹೊಂಕರಿಸಿದರು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ.

“ಸಾರಾಯಿ ವಾಸನೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು? ಸಾರಾಯಿ ವಾಸನೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಎಂದಾದರೂ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಾಸನೆ ಅಥವಾ ರುಚಿ ನೋಡಿದ್ದೀರಾ?”

ಅವರಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು,

“ಏ! ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ?” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಗುಡುಗಿದರು.

ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರು: “ಹಾಗೆಲ್ಲ ನೀವು ವಕೀಲರನ್ನು ಗದರಿಸಬಾರದು. ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ. ಕೇಳಬಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆದರೆ ನಾವೇ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಕೇಳಬಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕೊಡಿ” ಎಂದು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ಪಾಟೀ ಸವಾಲು ಮುಗಿಸಿ ಕುಳಿತೆ.

ಆಗ (1946-47)ರಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ತಜ್ಞರಿಂದ ತಜ್ಞ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠ, ಕಾನೂನು ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ದ್ರವದ ಬಗ್ಗೆ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಚರು, ಪೊಲೀಸರು ಹೇಳುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯವೇ ಆಧಾರ. ಅವರ ಮಾತು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಆರೋಪ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಂಡ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಣತರಲ್ಲ. ಎಲ್‌ಎಲ್‌ಬಿ ಅಥವಾ ಬಿ.ಎಲ್ ಪದವಿ ಪಡೆದವರಲ್ಲ. ಅವರು ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರಾಗಿ ಸೇರಿ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಾಗಿ, ಒಂದು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ ದಂಡ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೆಂದು ನೇಮಕಗೊಂಡವರು. ಆ ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಾಗಿ ಮರಳಿ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೋಗುವವರು. ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗಿಂತಲೂ, ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ತೀರ್ಪಿನ ದಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಪೀಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾದಿತ್ತು. ದಂಡನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ತಮ್ಮ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ: “ಜಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರವ ಸಾರಾಯಿಯೆ ಎಂಬುದು ನಿಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಆರೋಪಿಗೆ ಸಂಶಯದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟು ಕೇಸು ವಜಾ ಮಾಡಿದರು.

ಇದು ಬಹು ಸಣ್ಣ ಕೇಸು. ಆದರೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ ಆಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ‘ಸಾಹುಕಾರರ’ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಪೊಲೀಸರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೂ ಇತ್ತು. ಕೇಸು ವಜಾ ಆದಾಗ ಜನರ ನಾಲಗೆಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಸಿನ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಿದಾಗ, ರಾಮರಾಯರು: “ಈಗ ನಾನು ನ್ಯಾಯದೇವತೆಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ದೇವರು ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ದೈವದ್ರೋಹ, ನ್ಯಾಯದ್ರೋಹ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾರೆ. ಕೇಸಿನ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತಬೇಡ” ಎಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತ ಹೇಳಿದರಂತೆ.

ಈಗ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಾಡುವ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ

ಬಹು ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬಾತ ಒಬ್ಬ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಅಕ್ರಮ ಸಂಭಾವನೆ ಪಡೆದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ: “ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಯವರು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಮುದುಕ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ.

“ಬೇರೆಯವರು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡ್ತಾರೆ ಅಂತೆ ಈ ಧರ್ಮಪ್ರಭುಗಳ ಮುಂದೆ ಬರ್ತೀವಿ ದೇವು. ಈ ಧರ್ಮಪ್ರಭುಗಳೇ ಹಿಂಗಾದರೆ ಯಾರತ್ತ ಹೋಗ್ಬೇಕು? ಹಡದವ್ವ ವಿಷ ಇಕ್ಕಿದೆ ಮಕ್ಕಳು ಹ್ಯಂಗ್ ಉಳಿದಾವು? ಎಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ತಿಂದ್ರೂ ಧರ್ಮಪ್ರಭುಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನಾರದು” ಎಂದು ಆತ ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ತಂದ.

ಇದು ಜನ ನ್ಯಾಯಾಂಗದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ನಡತೆ. ಇದು ದಿನೇ ದಿನೇ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಬಹು ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ.

III ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು

1. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕನ್ನಡವು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

- 1) ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆಯಾದ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3ನೇ ಶತಮಾನ) ಹಲವು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಇಂತಹ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಇಸಿಲ' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಪ್ರೊ. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಇಸಿಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದು 'ಕೋಟಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ನಗರ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- 2) 'ಕರ್ಣಾಟ', 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕನ್ನಡನಾಡು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1ರ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಶೂದ್ರಕನೆಂಬುವನು ಬರೆದ ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಣಾಟ'ವೆಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 3ರವರೆಗೆ ರಚಿತವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಭಾಪರ್ವ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು 'ಕರ್ಣಾಟಕಾರ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಕವೆಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದು ಇದು ಮೈಸೂರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವರಾಹಮಿಹಿರ (ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ, 6ನೇ ಶತ), ರಾಜಶೇಖರ (ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಾ, 10ನೇ ಶತ), ಸೋಮದೇವ (ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ, 11ನೇ ಶತ) ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಲಪ್ಪದಿಗಾರಂ (ಕ್ರಿ.ಶ. 2ನೇ ಶತ) ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು 'ಕರುನಾಡರ್' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

- 3) ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಶಾತವಾಹನರು ಈಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ವಿಲಿವಾಯಕುರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಇದು 'ವಿಲಿವಾಯ' (ಕುದುರೆ) + 'ಕುರ' (ಪಟ್ಟಣ) ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದವು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- 4) ಕ್ರಿ.ಶ. 1899ರಲ್ಲಿ ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಆಕ್ಸಿರಿಂಕಸ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದ ಕಾಗದದ ಹಾಳೆಗಳ ಕಟ್ಟು ದೊರಕಿತು. ಇದರ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೇ ಶತಮಾನ. ಈ ನಾಟಕವು ಗ್ರೀಸಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಹಡಗೊಂದು ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ 'ಮಿಂದೆ', 'ಕೂಸೆ' ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈರವರು ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯವು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ತಮಿಳು, ತುಳು ಅಥವಾ ಕೊಂಕಣಿಯ ಶಬ್ದಗಳು.
- 5) ಕ್ರಿ.ಶ. 1ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಹಾಲ ಎಂಬ ಶಾತವಾಹನರ ರಾಜನು 'ಗಾಥಾಸಪ್ತಶತಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅತ್ತಾ (ಅತ್ತೆ), ತುಪ್ಪ (ಘೃತ), ಪೊಟ್ಟಿ (ಹೊಟ್ಟೆ), ಫಲಹೀ (ಹತ್ತಿ), ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದವು ಎಂದು ಗೋವಿಂದ ಪೈರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
- 6) ಕ್ರಿ.ಶ. 140ರಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಟಾಲಮಿ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನು 'ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಸ್ವತಃ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರದಿದ್ದರೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಬರಹ ಹಾಗೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಬಹುಶಃ ಭೀಮಾನದಿಯಿಂದ ಬನವಾಸಿಯವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶದ ನಡುವೆಯಿದ್ದ ಹತ್ತು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಹೀಗಿವೆ:
Nagarouris (ನಾಗನೂರು); Tabaso (ತವಸಿ); Inde (ಇಂಡಿ); Tiri Pungalida (ಗದಾಹಿಂಗಲಜ); Hippo Koura (ಹೊವಿನ ಹಿಪ್ಪರಿಗೆ); Soubouttou (ಸವದಿ); Sirimalaga (ಚಿಮ್ಮಲಗಿ); Kalligeris (ಕಲಕೇರಿ); Modugoulla (ಮುದ್ಗಲ); Petirgala (ಹಟ್ಟಿಕಿಹಾಳ) ಮುಂತಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳೂ ಇಂದಿಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇವೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

- 7) ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 450ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನವೇ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯು ವ್ಯಾಕರಣ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಲಿಪಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನಿಷ್ಠ 200 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
- 8) ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವು ಕನ್ನಡದ ಆದ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಾದ ವಿಮಲೋದಯ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ಜಯಬಂಧು, ದುರ್ವಿನೀತ, ಅಸಗ, ಗುಣವರ್ಮ, ಗುಣನಂದಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ- ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದಾದ ಕನ್ನಡವೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀವಿಜಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡ 9ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಳೆಯದಿರಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳು

ಕನ್ನಡವು ಒಂದು ಜೀವಂತ ಭಾಷೆ. ಇದು ತನ್ನ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಆರಂಭ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಐದು ಘಟ್ಟಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ:

1) ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ

(ಆರಂಭಕಾಲದಿಂದ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ):

ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕೃತಿ ಎನಿಸಿದ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 814-887) ಅದರ ಲೇಖಕನಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯನು 'ಹಳಗನ್ನಡ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಇತ್ತು'

ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 450ರ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು 8ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವು 10ನೇ ಶತಮಾನದ, ನಾವು 'ಹಳೆಗನ್ನಡ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅವರು 'ಪೂರ್ವದ ಹಳೆಗನ್ನಡ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಶಾಸನಗಳೇ ಆಧಾರ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರಕಿರುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಕನ್ನಡದ ಶಾಸನವಾದ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ, ಬಾದಾಮಿಯ ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೇಶನ ಶಾಸನಗಳು, ತಮಟಗಲ್ಲಿನ ಗುಣಮಧುರನ ಶಾಸನ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಹಲವು ಜೈನ ಶಾಸನ ಮುಂತಾದವು ಈ ಕಾಲದ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ಪೂರ್ವದ ಹಳೆಗನ್ನಡವು ಮೂಲದ್ರಾವಿಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವವು ತುಂಬ ಕಡಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

2) ಹಳೆಗನ್ನಡ (ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ):

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನೇಕ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಪೂರ್ವಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುವ ಪರಂಪರೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಚಂಪೂ ಎಂಬ ಶೈಲಿಯು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಪಂಪ (ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ, ಆದಿಪುರಾಣ), ರನ್ನ (ಗದಾಯುದ್ಧ, ಅಜಿತ ಪುರಾಣ), ಪೊನ್ನ (ಭುವನೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ, ಶಾಂತಿಪುರಾಣ), ಜನ್ನ (ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ, ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ) ಮುಂತಾದವರು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳು.

3) ನಡುಗನ್ನಡ (13ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 18ನೇ ಶತಮಾನ):

12ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಆರಂಭವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಅರಾಬಿಕ್, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿಯ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದವು. ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಿಯವಾಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುವ ಆಡು ಭಾಷೆಯ ಕಡೆಗೆ

ಸಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡತನ' ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಕೀರ್ತನೆ ಮುಂತಾದ ಛಂದೋಪಕಾರಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದವು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೆಮಾತಾದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (ವಚನಗಳು), ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಕರ್ಣಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ), ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ (ಚೈಮಿನಿ ಭಾರತ), ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ (ಭರತೇಶ ವೈಭವ), ರಾಘವಾಂಕ (ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ), ಹರಿಹರ (ರಗಳೆಗಳು), ಕನಕದಾಸ (ನಳಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತನೆಗಳು), ನರಹರಿ (ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ), ಪುರಂದರದಾಸ (ಕೀರ್ತನೆಗಳು) ಮುಂತಾದವರು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರು.

4) ಹೊಸಗನ್ನಡ (ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಗಿನವರೆಗೆ):

ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ, ಉರ್ದು, ಪರ್ಷಿಯನ್, ಅರಾಬಿಕ್ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕವು ದೊರಕಿತು. ಮುದ್ರಣ ಕಲೆಯ ಆಗಮನದಿಂದಾಗಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯು ಸಾಧಿತವಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾವಗೀತೆ ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣ (ಮುದ್ರಾಪಂಜೂಷವು), ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (ಸೌಗಂಧಿಕ ಪರಿಣಯ, ಶ್ರೀತತ್ವ ನಿಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ), ಯಾದವ ಕವಿ (ಕಲಾವತಿ ಪರಿಣಯ), ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತುರಮರಿ (ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ), ಫರ್ಡಿನಾಂಡ್ ಕಿಟಲ್ (ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ, ಕ್ರಿಸ್ತನ ಶ್ರಮೇಚರಿತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ), ದೇವಚಂದ್ರ (ರಾಜಾವಳಿ ಕಥಾಸಾರ) ಮುಂತಾದವರು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದ್ಯರು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿವರಗಳನ್ನಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ., ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾವ್, ಮಧುರಚೆನ್ನ, ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ್, ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ

ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಕ ಲೇಖಕಿಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ನಡೆಸಿದರು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಂಚೂಣಿಯ ನೂರಾರು ಲೇಖಕರೆಂದರೆ ಅನಕೃ, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ, ತರಾಸು, ದೇವುಡು, ನಿರಂಜನ ಮೊದಲಾದವರು. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ನವ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ, ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯ, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ, ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ, ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್, ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಗಣನೀಯ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ, ಮೂಡ್ನಾಕೂಡು ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ, ಸತ್ಯಾನಂದ ಪಾತ್ರೋಟ, ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾನಾಯಕ್, ಕುಂ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ, ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ಮುಂತಾದವರು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಚಳುವಳಿಯ ಗಟ್ಟಿ ದನಿಗಳು. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ, ನಾ. ಡಿಸೋಜ, ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಎಂ.ಕೆ. ಇಂದಿರಾ, ವಾಣಿ, ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕರ್, ಬಾನು ಮುಷ್ತಾಕ್, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ, ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಟಿ.ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಲೇಖಕರ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮೃದ್ಧವೂ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ: ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ

ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡವನ್ನು 'ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ'ವೆಂದು ಕೆಲವು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಕನ್ನಡವು ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಸುಮಾರು 191,791 ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ, ದೇಶದ ಎಂಟನೇ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವೆನಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ಇದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 6.68 ಕೋಟಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 67ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಕನ್ನಡಿಗರು. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ತನ್ನ ಎಂಟನೇ ಷೆಡ್ಯೂಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗೆ ಸಮನಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ

ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ವಿಕೃ ಗೋಕಾಕ್, ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ ಮತ್ತು ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ 'ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್' ಗೌರವಕ್ಕೂ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು 'ಕಬೀರ ಸಮ್ಮಾನ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೂ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶ್ವದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಮೊಬೈಲ್, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡವು 'ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸ್ನೇಹಿ ಭಾಷೆ' ಎನಿಸಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಿಂದಾಗಿ 'ಕಂಗ್ಲಿಷ್' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಅಪಭ್ರಂಶವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆಯಾದರೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚೇನಲ್ಲ.

2. ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಆಡಳಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಅಧಿಕೃತ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರ್ಕಾರವು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯೇ ಆ ಪ್ರದೇಶದ 'ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಭಾಷೆಯು ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಜನರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು, ಆಜ್ಞೆ ಆದೇಶಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮುಂತಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಇತಿಹಾಸ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 1963ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ 'ಅಧಿಕೃತ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ' ಎಂದು ಒಪ್ಪಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟರೂ ಕನ್ನಡವು ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡವು ಈ ನಾಡಿನ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು:

ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜವಂಶಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳು. ಮೂಲತಃ 'ಶಾಸ್' ಎಂದರೆ 'ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸು' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅದರಂತೆ ಶಾಸನಗಳು ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿವರಗಳು, ದಾನ ದತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನವಾದ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನವು ಕದಂಬರ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕೂಡ ಒಂದು ದಾನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಕುರುಂಬಿಡಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 30,000 ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕವು ನೇರವಾಗಿ

ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಡಳಿತದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ದಾನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು, ಹಣಕಾಸು, ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ, ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಣೆ ಮುಂತಾದ ಆಡಳಿತದ ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

1) ಅಧಿಕಾರ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಮಂತ, ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ, ಮಹಾಪ್ರಧಾನ, ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ, ದಂಡನಾಯಕ, ತಂತ್ರಪಾಲ, ಅಂತರ ವಾಸಿಕ, ನಗರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಭಂಡಾರಿ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಸಮಗಳಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆ. ಇವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡದ ಗಾವುಂಡ (ಗೌಡ), ಪಟೇಲ, ತಳವಾರ, ಸೇನಬೋವ (ಶ್ಯಾನುಭೋಗ), ಪೆರ್ಗಡೆ (ಹೆಗ್ಗಡೆ), ಪಸಾಯಿತ ಊರೋಡೆಯ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ.

2) ಚುನಾಯಿತ ಮುಖಂಡರು

ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬರುವ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಆಯ್ಕೆಯ ಮೂಲಕ ನೇಮಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣ ಸ್ವಾಮಿ, ಪಟ್ಟಣ ಶೆಟ್ಟಿ, ನಕರರು, ವಡ್ಡ ವ್ಯವಹಾರಿ, ಮಹಾಜನ ಮುಂತಾದವರು ಹೀಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾದ ಮುಖಂಡರುಗಳ ವಿವರಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ.

3) ತೆರಿಗೆಗಳು

ತೆರಿಗೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆದಾಯದ ಮೂಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಶವಂದ, ಪೆರ್ಜುಂಕ, ಚಿತ್ತಾಯ, ದಂಡಾಯ, ಕುಳಿಯ ಸುಂಕ, ಕುರಿದೆರೆ, ಬಂಡಿದೆರೆ, ಮದುವೆ ಸುಂಕ, ಸಂತೆವಣ, ಕನ್ನಡಿಸುಂಕ ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

4) ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ

ಆಡಳಿತದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಲವು ಘಟಕಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಡು, ನಗರ, ಪಟ್ಟಣ, ಗ್ರಾಮ, ಮಡಂಬ, ದ್ರೋಣಾಮುಖಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳವಾಚಿ ಶಬ್ದಗಳು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವೆ.

5) ಹಣಕಾಸು

ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸುವ ರೂಢಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿತ್ತು. ವರಹ, ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹ, ದ್ರಮ್ಮ, ನಿಷ್ಯ, ಕಾಸು, ಪಣ ಮುಂತಾದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಚಲಾವಣೆಗಳು ಇದ್ದವು.

6) ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ

'ಮತ್ತರುಕೋಲು' ಎಂಬ ಉದ್ದದ ಅಳತೆ; ಯೋಜನ, ಗಾವುದ, ಹರಿದಾರಿ ಮೊದಲಾದ ದೂರದ ಅಳತೆಗಳು; ಸೇರು, ಪಾವು, ಚಟಾಕು, ಅಡಿ, ಅಂಗುಲ, ಸೊಲಿಗೆ, ಬಳ್ಳ, ಕೊಳಗ, ಮುಂತಾದ ಅಳತೆಯ ಮಾಪನಗಳು: ಮಣ, ದಡಿಯ, ತೂಕ ಮುಂತಾದ ತೂಕದ ಮಾಪನಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

7) ಪ್ರಾಚೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ದೂರು, ವಿಚಾರಣೆ, ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆ, ಪಾಟಿ ಸವಾಲು, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ, ತೀರ್ಪಿನ ದಾಖಲೀಕರಣ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಿಂದೂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ 'ಮಿತಾಕ್ಷರ'ವನ್ನು ಬರೆದವನು ಕನ್ನಡಿಗನೇ ಆದ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಿಯರ ನಡುವೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ನಡೆದಾಗ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸನಾದ ಬುಕ್ಕರಾಯನು ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ 'ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಶಾಸನ'ವು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಗಂಗ, ಕದಂಬ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಚಾಲುಕ್ಯ ಹೊಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸುಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜವಂಶಗಳ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿದ್ದದ್ದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಬಹುಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯನ್, ಅರಬ್ಬೀ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವಾದರೂ ಅವರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಉರ್ದುಮಿಶ್ರಿತ ಕನ್ನಡವು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಅನಂತರ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ಅದನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

ಆಂಗ್ಲರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1799ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ನಿಧನನಾದ ನಂತರ ಆತನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅದನ್ನು ಹಲವು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅರ್ಕಾಟಿನ ನವಾಬ, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮ, ಮರಾಠರು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮದ್ರಾಸ್, ಮುಂಬೈ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಡೆಯರ್‌ಗಳ ವಶದಲ್ಲಿ 8 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ (ಬೆಂಗಳೂರು, ಕೋಲಾರ, ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹಾಸನ, ಮೈಸೂರು, ಕಡೂರು ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ) ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕೇವಲ 30 ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಮಹಾರಾಜ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಅಸಮರ್ಥರೆಂಬ ಕಾರಣವನ್ನು ನೀಡಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1831ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. 50 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1831ರಿಂದ 1811ರವರೆಗೆ ಕಬ್ಬನ್, ಬೌರಿಂಗ್, ಮೀಡ್ ಮುಂತಾದ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಆಳಿದರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದರು. ಕಂದಾಯ, ಪೊಲೀಸ್, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಮುಜರಾಯಿ, ಅಬ್ಕಾರಿ ಮುಂತಾದ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಸ ನೀತಿನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು. ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಂಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ಬಡವ-ಶ್ರೀಮಂತ, ಮೇಲುಜಾತಿ-ಕೆಳಜಾತಿ ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಇತ್ತ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅತ್ತ ಸದರನ್ ಮರಾಠ ಕಂಟ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇದ್ದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ-ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ವೇಳೆಗೆ ಆಡಳಿತದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹೊಸಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು

ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 1866ರ ಆಗಸ್ಟ್ 25ರಂದು ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟ್ ಎಂಬ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಮೈಸೂರು ಕಮಿಷನರ್‌ರವರ ಕಛೇರಿಯ ಒಂದು ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮಾ

ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜನಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸಲ್ಪಡುವದೇನಂದರೆ,

ಅರ್ಜಿಗಳು, ಅಪೀಲ್‌ಗಳು ವಗೈರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಡುವಂಥಾ ಈಗಿನ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಾಗಿ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಸದರಿ ವಾಡಿಕೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಡಿವಿಜನ್ ಮತ್ತು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರಿಗೆ ವುಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಶ್ರಮವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಥಾ ದಸ್ತಾವೇಜುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದಾಖಲಾಡುವ ಜನಗಳ ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಬರೆಯ ತಕ್ಕದ್ದು. ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸಂಗಡ ಅದೇ ಅರ್ಜಿ ವಗೈರೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಸದರಿ ಹುಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕಾರ ದಾಖಲ್ ಆಗದ ಅರ್ಜಿಗಳು ವಗೈರೇ ಘೋಷಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮೈಸೂರು ಕಮಿಷನರ್
ಕಚ್ಚೇರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಲನೇ
ಆಗಷ್ಟು ೧೮೬೬.

ಬಮೋಜಿಬ್ ಹುಕುಂ
T.G. CLARKE
For Secretary

3. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ

– ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಾನೂನಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ನೀಡಲಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ನಿಯಮ. ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿ ಅವುಗಳ ಉಗಮ, ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ; ಸಮಾಜದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಭಾಷೆಯು ಕಾನೂನಿನ ಯೋಜನೆಗೆ, ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವಹಿಸುವ ನಿರೂಪಣೆಗೆ, ಮತ್ತು ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಜೀವಂತ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲು ಕಾನೂನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂವಹನ, ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾನೂನನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ಅರಿಯುವ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಾಜದ ಅಥವಾ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜನಹಿತವಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿನ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯು ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಒಕ್ಕೂಟ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಿದೆ. ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನವು ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯು ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಜನಹಿತವನ್ನು

ಕಾಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಜಾಡನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾನೂನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ರೂಢಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದವು. ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವರೇ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು (12ನೇ ಶತಮಾನ) ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಮಿತಾಕ್ಷರವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಜರು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಪಂಡಿತರು ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಕಕ್ಷಿಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಜಯಪತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಶಿಲಾಶಾಸನವಾದ ಕದಂಬರ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 450) ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದು. ಚಾಲುಕ್ಯರ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳ ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. (ಕ್ರಿ.ಶ. 1054, 1060) ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಗ್ರಾಮಸೀಮಾ ನಿರ್ಧಾರದ ಆಜ್ಞೆಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸುಂಕ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಚಾಲುಕ್ಯ ಸೋಮಶೇಖರನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1059ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತೆರಡು ದ್ರಮ್ಮದ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1251ರಲ್ಲಿ ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದಂತೆ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾದ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಬಿಡದ ಮಾದೆಯ ನಾಯಕನೆಂಬವನನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1368ರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಬುಕ್ಕರಾಯನು ಕೆತ್ತಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಶಾಸನವು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯದ ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆನೆಯಗೊಂದಿ, ಹೊಸಪಟ್ಟಣ, ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನರು ವೈಷ್ಣವರಿಂದ ತಮಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ದೊರೆಗೆ ದೂರಿತ್ತಾಗ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಸಮಯ (ಧರ್ಮ)ಗಳೊಳಗೆ ಯಾವೊಂದು ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವೈಷ್ಣವರು ಜೈನಸಮಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು “ವೈಷ್ಣವರ ಕೈಯಲು ಜೈನರ ಕೈವಿಡಿಡಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು” ರಾಯನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದು ಎರಡೂ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದ ನಂತರ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ

ಒಳಗಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ವಿಜಯದೊಂದಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಯಿತು. ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಫಾರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಾಸನಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ತೀರ್ಪುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1830ರಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತೆಂಬ (ಗೈರಮಾಮೂಲು) ಫಿರ್ಯಾದಿ (ದೂರು)ಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ತೀರ್ಪನ್ನು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಬ್ರೂಸ್‌ರವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ತೀರ್ಪುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಕಾನೂನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ತೀರ್ಪುಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಲ್ 1863ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅ' ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: "ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ 50 ಲಕ್ಷ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ, 45 ಲಕ್ಷ ಜನಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಿಳಿಯದೆ ದೇಶಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಿಳಿಯದ ವಕೀಲರೂ, ಕಕ್ಷಿಗಾರರೂ ತಾಲೂಕು ಮುನಿಸೀಫ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು". ಹಲವಾರು ಕಾನೂನು ತಜ್ಞರಿಂದ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ 1846ರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಅಡಕ್ಕಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಬರೆದು ನಂತರ ಮದ್ರಾಸ್ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ವಾಲ್ಟರ್ ಇಲಿಯಟ್‌ರವರಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 1846ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕ 'ಎ ಸಿಲೆಕ್ಷನ್ ಆಫ್ ಸ್ಟೋರಿಸ್ ಎಂಡ್ ರೆವೆನ್ಯೂ ಪೇಪರ್ಸ್ ಇನ್ ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್'. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ವಿದೇಶೀಯರಾಗಿದ್ದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆ, ಕೋಶ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಸರಳ ಓದುವಿಕೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯವರೆಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಿರಿಯ ಸಿವಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸರಕಾರೀ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ನಡೆಸಲು ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೀಯುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಇತ್ತು.

1869ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದವರೂ ಆದ ರೆವರೆಂಡ್ ಜೆ. ಗ್ಯಾರಿಟ್‌ರವರ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ “ಸಿವಿಲ್ ನಡವಳಿತದ ನಿಬಂಧನೆಗಳು” (ಪುಟ 208) ಮತ್ತು ‘ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಸಂಗ್ರಹ’ (ಪುಟ 221) ಎಂಬ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸರಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈವರೆವಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಉರ್ದುವಿನ ಪದಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ತಕಶೀರು (ಅಪರಾಧ), ಫಲಾನ (ನಿರ್ದಿಷ್ಟ), ಫೈಸಲಾಗು (ತೀರ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಡು), ರಿವಾಜು (ಪದ್ಧತಿ), ಜಿಮ್ಮೆ (ಜವಾಬುದಾರಿ), ಫಡಿಚಿ (ನಾಶವಾಗು) ಇತ್ಯಾದಿ ಉರ್ದು ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ಲೇಯಿಂಟ್ ಎಂಬ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಎಕ್ಸ್ ಆಫಿಶಿಯಾ ಎಂಬ ಉದ್ಯೋಗಧರ್ಮದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ, ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಎಂಬ ಗುರುತು ಪಟ್ಟಿ, ಲೀಸ್ ಎಂಬ ಬಾಧ್ಯತೆ, ಪ್ಲೀಡರ್ ಎಂಬ ವಕೀಲ, ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ ಎಂಬ ವ್ಯವಹರಣೆ, ಜೂರಿಸ್‌ಡಿಕ್ಷನ್ ಯಾನೆ ಸ್ಥಳ ಅಧಿಕಾರದ ಸರಹದ್ದು, ಇನ್‌ಸಾಲ್ವೆನ್ಸ್ ಎಂಬ ನಾದಾರಿ, ಡ್ಯಾಮೇಜ್ ಎಂಬ ನಷ್ಟ ಇತ್ಯಾದಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳ ಶಬ್ದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: “ಕೋರ್ಟಿನವರು ವೊಂದು ಇಸ್ತೀಹಾರ್‌ನಾಮೆ ತಯಾರಾಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯನು ಫಲಾನಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲಾನಾ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾ ಕೊಡಬೇಕು ಯೆಂತಲಾದರೂ ಅಂಟಿಸಬಹುದು.” ‘ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಸಂಗ್ರಹ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉರ್ದು, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಬ್ದಗಳಾದ ದಸ್ತವೇಜು, ಮೊಕರರ್ ಮಾಡು, ತಮಸೂಕು, ಸಬಬು, ಮೊಖ್ತಾರ ನಾಮಾ, ತಪಶೀಲು, ಖಿತಾಯಿಸಿ, ದಸ್ತುತ್ತು, ತಖ್ತೆ, ಲಿಫಾತೆ, ನಫೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲಿಪ್ಯಾಂತರಗಳಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಇಂಡಾರ್‌ಮೆಂಟು, ಇಂಡೆಕ್ಸ್, ರಿಜಿಸ್ಟರು, ಆಕ್ಟು, ಉಯಿಲು, ಸರಟಿಫಿಕೇಟು, ರಿಪೋರ್ಟು, ಲೋಕಲ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಆಕ್ಟು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿದ್ದು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಿತ್ತು.

1863ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ನೇರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರವಾದ ‘ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಲಾ ವಿನ ಸಂಗ್ರಹವು’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ಮೇಜರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಲ್ ರವರ ಭಾಷಾಂತರ ಕೃತಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಿಳಿಯದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಡವರಿಗೆ ಸುಲಭಪಡಿಸಿದ ಕ್ರಯದಲ್ಲಿ ‘ಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು’ ಛಾಪಿಸಿ ಒದಗಿಸುವುದು

ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೋಲ್ ಇದರ ಇದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಕಾನೂನು ನಿಯಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಅದರ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶೇಷಭಾಕ್ (ರೆಸಿಡ್ವರಿ ಪೋರ್ಷನ್), ವಾರಸುದಾರನೆಂದು ಅಭಿಮಾನಿಸುವುದು (ಎಕ್ಸೊಲೆಜಿಂಗ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನಿಟಿ), ವಾವಿ (ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ) ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾನೂನು ಪದ ಪ್ರಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. “ವಿವಾಹವಾಗಕೂಡದ ವಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಒಬ್ಬನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು.” “ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ತಂದೆ ಮಗನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕದ್ದಕ್ಕೆ ಯೇನೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮೇರೆಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಸಿದವನು ಅಭಿಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗುವನು” – ಈ ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಪಂಚದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರದ ಕೃತಿ. ಅದು ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಐರೋಪ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲ.

ಮದ್ರಾಸ್ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ಆರ್. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬರಾವ್ ಅರು 1891ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಇಂಡಿಯನ್ ಪೀನಲ್ ಕೋಡ್ (240 ಪುಟ) ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ. ಶುದ್ಧ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನಲಾದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನರಹತ್ಯೆ ಬಗೆಗಿನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹೀಗಿದೆ: “ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಲೋಪವನ್ನಾದರೂ ನಡೆಯಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೊಂದಾಗಲೂ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲುಳ್ಳ ಶರೀರಹಾನಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆತನು ಸತ್ತುಹೋದಾಗಲೂ, ಮರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸವನ್ನಾಗಲಿ ಲೋಪವನ್ನಾಗಲಿ ನಡೆಯಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಸತ್ತು ಹೋದಾಗಲೂ, ಖೂನಿ ತಪ್ಪಿತವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.” ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವೆನ್ನುವ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ರಾ.ಯ. ಧಾರವಾಡಕರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. 1903ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 322 ಪುಟ ಗಾತ್ರದ ‘1860ನೇ ಇಸವಿಯ 45ನೇ ಆಕ್ಟ್’ ಕೂಡ ಮನೋಜ್ಞಶೈಲಿಯ ಕೃತಿ.

1893ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಎಡ್ವೋಕೇಟರಾದ ಎಂ.ಡಿ. ನಾರಾಯಣಯ್ಯಂಗಾರ್ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ (ಲಾ) ಸಂಗ್ರಹ’ವು ಮೇನ್, ಸ್ಟ್ರೇಂಜ್, ಕನಿಂಗ್‌ಹ್ಯಾಂ ರವರ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಿವಿ ಕೌನ್ಸಿಲು ಹಾಗೂ ಹೈಕೋರ್ಟುಗಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ. 1873ರಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯಚಾರ್ಯರು ಸ್ಟ್ರೇಂಜರ ‘ಮ್ಯಾನ್ಯುಅಲ್ ಆಫ್ ಹಿಂದೂ ಲಾ’ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ “ರಾಜಭಾಷೆಯಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ,

ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಪುಸ್ತಕವು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಕಾರಣ ಹಿಂದೂ ಲಾದಲ್ಲಿ ಆದ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲದೆ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಂದು ಲೇಖಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸರಳ ಶೈಲಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ: “ 'ಬೇನಾಮಿ' ಅಂದರೆ ಸ್ವತ್ತಿನ ಮಾಲೀಕತ್ವವನ್ನು ಒಬ್ಬನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಾಲೀಕನೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸೋಣ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ಪತ್ರವನ್ನು ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬರೆಸೋಣ. ಯಾವನ ಹೆಸರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪತ್ರವು ನೆಪ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತೋ ಅವನು 'ಬೇನಾಮಿದಾರ'ನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.' 1896ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಹಣಮಂತ ವೆಂಕಟೇಶ ಚಿನ್ನಮುಳಗುಂದ ಎಂಬವರು 'ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು' ಎಂಬ 525 ಪುಟಗಳ ಬೃಹದ್ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಸೆಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ' ಮತ್ತು 'ಮಿತಾಕ್ಷರ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದರು.

1904ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಿ.ನರಸಿಂಗರಾವ್ ಅವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 750 ಪುಟಗಳ 'ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕೋಡ್' ಎನ್ನುವ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಪಠ್ಯಭಾಗವಲ್ಲದೆ ನೋಟಿಸುಗಳ ನಮೂನೆಗಳು ಕೂಡಾ ಇದ್ದವು. 'ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಓಡ್ಯಾಡತಕ್ಕವರಿಗಿಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಕಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಯಾದಂತೆ, ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದವರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು' ಲೇಖಕರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. 1903ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಕನ್ನಡ ಇಂಡಿಯನ್ ಪೆನಲ್ ಕೋಡ್' 'ಶ್ರೀಮದಿಂಡಿಯಾ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರವರ ಅನುಮತಿ ಪ್ರಕಾರ 1860ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜೂರಾದ ಆಕ್ಟಿನ' ವಿವರಣಾ ಪೂರಕ ಕೃತಿ.

1890ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮೈಸೂರು ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೂ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಎಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯನವರ 'ವ್ಯವಹಾರ ದೀಪಿಕೆ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನುಗಳ ಮಾಹಿತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದೇಶವೇನಿತ್ತೆಂದರೆ, ಜನರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ ನಡೆಯಲು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವುಮಾಡುವುದು. ಓದು ಬರಹ ತಿಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಹಾರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಗೆಜೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವ ಶಾಸನಗಳ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಸುಲಭವಾದ

ನುಡಿಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು ಈ ಗ್ರಂಥಕಾರರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಯ ಕಾನೂನು, ಪೀನಲ್ ಕೋಡು, ಹಿಂದೂ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಾನೂನು, ಕರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಕಾನೂನು, ಆಸ್ತಿ ಪರಭಾರೆ, ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ವ್ಯವಹರಣೆ, ಮತ್ತಿತರ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷಾಂತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಟಿಂಕಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ: ಸಮಷ್ಟಿಕುಟುಂಬ (ಜಾಯಿಂಟ್ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ), ಅಪರಾಧ ಪ್ರಚ್ಛಾದನೆ (ಅಪರಾಧ ಮುಚ್ಚಿಡುವುದು) ಲೋಪ್ತ ಗ್ರಹಣ (ಕದ್ದಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು), ಛಾಪಾಕಾಗದ (ಸ್ವಾಂಪ್ ಪೇಪರು) ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: “ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇಬ್ಬರು ಅರ್ಥಿ, ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಗಳಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸವಾಲ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಸವಾಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಇವನು ಅನುಮೋದಿಸಿದರೆ, ಸವಾಲ್ ಮಾಡಿದ ಅರ್ಥಿಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಿದ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಯು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. (ಪರಸ್ಪರವಾದ) ಈ ವಾಗ್ದಾನವು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.” ಸರಳ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕದ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತೂ ಇದೆ.

“ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥಿಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದೇ ಇರುವುದು ಮೇಲು. ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸೋಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೇ ಹೊರತು, ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಾ ನೀರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಕೋರ್ಟುಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟು ನೌಕರರು ಲಾಯರುಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ, ಜಾಣರಾದವರು ಸರ್ವ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ ಕೋರ್ಟುಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವರು.” (ಪುಟ 487).

ಬದಲೀ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದ (ಆಲ್ಟರ್ನೇಟಿವ್ ಡಿಸ್ಪ್ಯೂಟ್ ರೆಸಲ್ಯೂಷನ್) ಬಲವಾದ ವಾದವನ್ನು ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ರಾ. ಯ. ಧಾರವಾಡಕರರು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ನಂಜುಂಡಯ್ಯನವರ ಅನುಭವಜನ್ಯ ಮಾತನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾ “ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಹೊರತು, ಒಳಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲಾ. ಅದು ಚಕ್ರಬಿಂಬದ ಕೋಟೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ದಾರಿಯಿದೆಯೇ ವಿನಾ, ಹೊರಗೆ ಬರಲು ತೀರ ಬಲಿಷ್ಠರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾರಿಯಿದೆ.” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. (1976) ಆದರೆ, ತದನಂತರ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು, ಕಾನೂನು ಸೇವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳು, ಲೋಕ

ಅದಾಲತ್ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಅಥವಾ ರಾಜೀ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮೂಲಕ ಕಕ್ಷಿಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥ, ಇತ್ಯಾದಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬದಲಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಮೈಸೂರಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನ್ಯಾಯವಿದ್ವಾಂಸ ಎಂ. ಮಲ್ಲಾರಾಧ್ಯರು ಬರೆದು 1907ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ಣಯ' ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿ. ಲಾ ತಿಳಿಯದವರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನುಗಳ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಓದುಗರನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಹೊಂದಿದೆ. ಕರಾರು, ದಸ್ತಾವೇಜು, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್, ಸ್ಟ್ಯಾಂಪುಗಳು, ಕಾಲಪರಿಮಿತಿ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಕಾನೂನು, ನೆಗೋಷಿಯೆಬಲ್ ಇನ್ಸ್ಟ್ರುಮೆಂಟ್ಸ್ (ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಸಾಧನಗಳು), ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಆಫ್ ಪ್ರಾಪರ್ಟಿ (ಆಸ್ತಿ ಪರಭಾರ), ಪಿನ್‌ಲ್ ಕೋಡು (ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ), ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕೋಡು (ದಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆ), ಸಿವಿಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕೋಡು (ದಿವಾನಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆ), ಆರ್ಮ್ ಆಕ್ಟ್ (ಆಯುಧ ಅಧಿನಿಯಮ), ಲ್ಯಾಂಡ್ ಎಕ್ವಿಸಿಷನ್ (ಭೂಸ್ವಾಧೀನ) ಮೊದಲಾದ ಕಾನೂನುಗಳ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದ, ಅಲ್ಪವಿರಾಮ, ಅರ್ಥವಿರಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾಮಹಾ ಕಾನೂನು ಯುದ್ಧಗಳೇ ಜರುಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಲೇಖಕರು ಒಂದು ಕಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸಮರ್ಪಕ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬರಬಹುದಾದ ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ಮನನೀಯವಾದದ್ದು: "ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಲಿಮಿಟೇಶನ್ ಅವಧಿಗಳು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ." "ನೀತಿ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ" "ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದ ಒಪ್ಪಂದವು ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ". ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಟಿಂಕಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಉರ್ದುವಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ: ಡಿಕ್ರಿ ದೇಣೀದಾರ, ಡಿಕ್ರಿ ಲೇಣೀದಾರ, ರೂಬುರೂಬು (ಸಮಕ್ಷಮ), ಸುಪರ್ದಿ, ಮೊಕರೂರು (ಗೇಣಿ ನಿಗದಿಮಾಡು), ಮೊದಗಡ ಪತ್ರ (ಮುಂಗಡ), ಕೋರ್ಟಿನ ಸರಹದ್ದು, ಕಬ್ಜಾವತ್ತಿ, (ಸ್ವಾಧೀನ ಅಡಮಾನ), ಛಲಾವಣೆ ಪತ್ರ (ಲೆಟರ್ ಆಫ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಕಾನೂನು ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೂಡಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದವು: 1857ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಭೂತಾಳ

ಪಾಂಡ್ಯನ ಅಳಿಯ ಸಂತಾನ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆ', ಟಿ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಿಳ್ಳೆಯವರು 1873ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯಾಸ್ ಅಳಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಲಾ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ಮತ್ತು 1886ರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಜ ಪಂಡಿತರ ಆಂಗ್ಲ ಕೃತಿಯನ್ನು (ಎ ಟ್ರೀ ಟೈಸ್ ಆನ್ ಜೈನ್ ಲಾ ಎಂಡ್ ಯೂಸೇಜ್) ಧರಣೇಂದ್ರ ಚನ್ನಪ್ಪ ಎಂಬುವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು. 1897ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಮ್ಯಾಬೆನ್ ಬರೆದ 'ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರ ಬೋಧಿನಿ'ಯು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳ ಆರಂಭ, ವಿಷಯ ವಿಸ್ತಾರ, ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾಯದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. "ಓದು ಬರಹ ಬಂದಾಕ್ಷಣ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ, ಜನರೊಂದಿಗೆ ವಹಿವಾಟ ನಡೆಸಿ ನಾನಾತರದ ಅನುಭವವಾಗದವರು ಅನೇಕ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಡರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಇವರು ದಸ್ತವೇಜು, ಗೇಣಿಚೀಟು, ವಿಲ್ ನಾಮೆ, ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಪಿರಿಯಾದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಠಸ್ಸೆ ಕಾಗದ, ವರ್ಗದಾರ, ಹೊಸಾಗಮೆ ವರ್ಗ, ಸರಕಾರಿ ಗೇಣಿವರ್ಗ, ಕುಮರಿ, ಬೈಲು, ಬೆಟ್ಟು, ಬಾಗಾಯತು, ಮಜಲು, ಕುಮಕಿ ಸ್ಥಳ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿವೆ. 'ಬಿಳೀ ಜನರನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಹುಚ್ಚು ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು' ದೇಸೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಗೇಣಿ ಸಂಬಂಧದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ 'ಸೋಡಾಚೀಟಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 1878ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಲೇಖನ ಪದ್ಧತಿ' ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿಪತ್ರ, ಖರೀದಿ ಪತ್ರ, ರಶೀದಿ, ಸೋಡಾಚೀಟಿ, ಕಬೂಲಿಯತ್ ನಾಮಾ, ದಾನಪತ್ರ, ಇನಾಮ್‌ಪತ್ರ, ಮೊಖ್ತಾರನಾಮಾ (ಪವರ್ ಆಫ್ ಅಟಾರ್ನಿ), ವಾರಸುಪತ್ರ, ಜಾಮೀನುಪತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಠಾಧೀಶರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರಗಳ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಎಂ. ವೆಂಕಟರಾವ್ ಬರೆದ 'ಪತ್ರರತ್ನಾಕರ' (1897) ಮತ್ತು 'ಲೇಖ್ಯತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ' (1901) ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಿವಿಲ್, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮತ್ತು ರೆವೆನ್ಯೂ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಜಿಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು, ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು, ಸಂದೇಹರಹಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖನದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗದುಗಿನ ಶರಭಪ್ಪ ವೀರಪ್ಪ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಯವರು ಬರೆದ 1901ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ವ್ಯವಹಾರ ಮಿತ್ರನು' ಎಂಬ 182 ಪುಟದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಧಾರವಾಡದ

ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮರುಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾನೂನು ಆಧಾರಿತ ಪತ್ರಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಆಬಾಜೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಾವಂತರು 1906ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಬೋಧಿನಿಯು ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಕಿರಿಯರಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲದೆ ಫಿಯಾರ್ಡಿ, ಅರ್ಜಿ, ವಾಯದೇ ಚೀಟಿ, ಸಾರ್ಲೆ ಪತ್ರ, ಭರಪಾಯಿ ಪತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಕೋರ್ಟು ವ್ಯವಹಾರದ ವಿವರಣೆಗಳು ಕೂಡಾ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೂಡಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಮದ್ರಾಸಿನ ಕೃಷ್ಣಮ ನಾಯಕರು ಬರೆದ 'ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ವಿಧಿ', ಕೆ.ಎಲ್. ಬಾದಾಮಿ ಬರೆದ 'ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕೋಡಿನ ಕೈಪಿಡಿ', ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಸಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಬರೆದ 'ಟಾರ್‌ಟ ವ ಡ್ಯಾಮೇಜುಗಳ ನ್ಯಾಯ ಸಂಗ್ರಹವು', ಕಿಲಪಾಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಬರೆದ 'ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಾಮ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರ ಕಾನೂನುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು', ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ 1863ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಪೋಲಿಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ ಹೌಸ್ ಆಫೀಸರರ ಸಾರಾಂಶ', ಬೆಳಗಾವಿಯ ನಾರಾಯಣ ಭಾಸ್ಕರ ಕಾರಕೂನ 1877ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಪೋಲೀಸು ವಿಷಯದ ಪುಸ್ತಕವು', ವಿ. ಶೋಕಲಿಂಗಂ ಬರೆದ 'ಮೈಸೂರು ಪೋಲಿಸ್ ಆಫೀಸರರ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾದ ಸಾರಗ್ರಂಥ' (1880), ಭಾಗವತ ವೆಂಕಟೇಶ ಚನ್ನಮುಳಗುಂದರು ಬರೆದ 'ಪೋಲಿಸ್ ಮ್ಯಾನ್ಯುಅಲ್' ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಧಾರವಾಡದ ಗಂಗಯ್ಯ ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠರವರು 'ದಿವಾಣ ಕಾಯಿದೆ ಬೋಧನೆ' 'ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಕ್ಟ್', 'ಗ್ರಾಮ ಪೋಲೀಸ್ ಆಕ್ಟ್', 'ಮಾಪ್ಲೆದಾರ ಕೋರ್ಟು ಆಕ್ಟ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾನೂನುಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇಷ್ಟು ಕಾನೂನು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಬೆಳಗಾವಿಯ ತಲಚೇರಿ ರಂಗರಾಯರು, ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎಸ್.ಸಭಾಹಿತರು, ಹತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ ಧಾರವಾಡದ ನೆಗಳೂರು ರಂಗನಾಥರಾಯರು, ಕಾನೂನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸೇವ ನಮಿರಾಜ ಮಲ್ಲರವರು, ಧಾರವಾಡದ ಹೆಚ್.ಎಂ.ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು, ಧಾರವಾಡದ ವಕೀಲರಾದ ವೆಂಕಟೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಕಂಠೀರಾವ್ ರವರು 'ಭಾರತೀಯ ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ'ಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1980ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಶ್ರೀ ಬಾ.ಕೃ.ಸೋಮಶೇಖರ, ಶ್ರೀ

ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತಿತರ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳು ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿ.ಕೆ.ಎನ್. ರಾಜ ರವರ 'ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಇತಿಹಾಸ' ಸ್ವತಂತ್ರಕೃತಿ. ಬೆಂಜಮಿನ್ ಕಾರ್ಡೋಚೊರವರ ನ್ಯಾಯಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇವರು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದು, ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.*

ಹತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್ ಬರೆದ 'ಸಾಮಂಡ ಪ್ರಣೀತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ', ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್ ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಕಾನೂನು : ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು', ಶ್ರೀ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕಂಜರ್ಪಣಿ ರಚಿತ 'ತಕ್ಕಡಿಯ ಮುಳ್ಳು', ಶ್ರೀ ತೊನ್ನೆ ನಾರಾಯಣ ಪೂಜಾರಿಯವರ 'ಕಾನೂನು ಪೀಠದ ಒಲುಮೆಯ ಒಸರುಗಳು', ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎಚ್. ಹನುಮಂತರಾಯರ 'ವಕೀಲರೊಬ್ಬರ ವಗೈರೆಗಳು', ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಬರೆದ ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕಗಳು (ಸಂವಿಧಾನ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾನೂನು, ಸಾಕ್ಷ್ಯನಿಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿಗಳು.

1970ರ ದಶಕದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀತಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೀ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಶಾಸಿಸಲಾಯಿತು. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಿತು. 1980 ಮತ್ತು 1990ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆಯು ಸೀಮಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೊಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ವಿಳಂಬ, ಸೀಮಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚುರತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವಕೀಲ ಮಂಡಳಿಯ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಯಮದಂತೆ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್. ಆದರೆ ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಾ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಅಂತಹವರು ಒಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಬೇಕು. ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಂದಿಯೇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಕೇರಳ, ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು ಸೇರಿದಂತೆ) ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಖಾಸಗಿ ಕಾನೂನು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ : ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯು ಭಾಷೆಯ ಗಡಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ; ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಯ ಕೀಲಿಕೈಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ; ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 50,000ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು, ನ್ಯಾಯಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು, ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶೀ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನೀಡುವ ತೀರ್ಪುಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿದ್ವತ್‌ಪೂರ್ಣವಾದ ಬೃಹತ್‌ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಪೂರ್ವಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಮೂಲ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕಾನೂನು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಕಾನೂನು ವೃತ್ತಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾದೀತು. 1846ರಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಬಂದ ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡದ ದಾರಿಯು ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಏರು ತಗ್ಗುಗಳು ಮತ್ತು ತಿರುವುಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ. ದಾರಿಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಬಳಸುವ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ದಾರಿಯು ಕೂಡಾ ವಿಶ್ವಾಸನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ:

1. ಡಾ. ರಾ. ಯ. ಧಾರವಾಡಕರ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯ (ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, 1976).

4. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು

– ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್

ಬಹುಭಾಷೆಗಳ ನಾಡಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಭಾಷಾನೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಜನರ ದೈನಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯು ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನದ ಮಾಧ್ಯಮ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಸಾಧನ.

ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ, ವಿಚಾರ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಸುಖ, ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಎಟಕುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯು ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿಕೇಂದ್ರ; ಕಾಲಾತೀತವಾಗಿ ಅದು ಹಳೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನೂತನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತ ಉಪಕರಣ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಲಾಂಛನ.

ಭಾಷೆ ಜನರನ್ನು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ. ಬಹುಭಾಷೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಯೋಜನಾಬದ್ಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ 'ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಮಾನತೆ' ಅಥವಾ 'ಎಲ್ಲ ಭಾಷಿಕರಿಗೂ ಸಮಾನ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕುಗಳು' ಎನ್ನುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾನವೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒತ್ತಾಸೆಯಿದೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಘೋಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕಿನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನವು ರೂಪಿಸುವ

ಭಾಷಾನೀತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಹಕ್ಕುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ಈ ಮೂಲಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ. ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಆಡಳಿತ, ಶಾಸಕಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಉದ್ಯೋಗ, ವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತಿತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತ ವ್ಯವಹರಿಸುವ, ಹಾಗೂ ಭಾಷೆ, ಭಾಷೋತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದರ್ಥ. ಬಹುಭಾಷಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

“ಭಾಷೆಯು ಜನರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುತ್ತದೆಯೆ ಅಥವಾ ವಿಭಜಿಸುತ್ತದೆಯೆ ಎನ್ನುವುದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಮಾಜ ಯಾವ ರೀತಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ” (ಸರ್ಕಾರಿಯ ಆಯೋಗ). ಭಾಷೆಗಿರುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸಹನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಳನೋಟ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಧೋರಣೆ ದೇಶದ ಭಾಷಾನೀತಿಯ ತಿರುಳು. ಭಾರತೀಯ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷಿಕರ ಶೇಕಡವಾರು ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದೆ : ಹಿಂದಿ 39%; ತೆಲುಗು 8.2%; ಬಂಗಾಳಿ 7.8%; ಮರಾಠಿ 7.3%, ತಮಿಳು 6.8%; ಉರ್ದು 5.3%; ಗುಜರಾತಿ 5%; ಕನ್ನಡ 4.1%; ಮಲಯಾಳಂ 3.9%; ಅಸ್ಸಾಮಿ 1.6% ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರತಿಶತ 64 ಜನರು ದ್ವಿಭಾಷಿಗಳು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯು ದ್ವಿಭಾಷಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶ, ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳ ಭಿನ್ನತೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳು, ಪರಕೀಯರ ಧಾಳಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ – ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಎಂಟನೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ 22 ಭಾಷೆಗಳು, ಪಟ್ಟಿಯೊಳಗಿಲ್ಲದ 93 ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು 1500 ತೀರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರ ಭಾಷೆಗಳು ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಿಂದಿ ವಲಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಒತ್ತಡ ಒಂದೆಡೆ, ಹಿಂದಿ ಹೇರಿಕೆ ಖಂಡಿತಾ ಸಲ್ಲದೆಂದೂ ಅದು ದೇಶವಿಭಜನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡೀತೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಮರ ವಾದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮುನ್ಸಿ-ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ರಾಜೀಸೂತ್ರವು ಸಮತೋಲನದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಅವರು ಹಿಂದಿ ಹೇರಿಕೆಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಂತವಾರು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು

ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ (ನಿರಂತರ?) ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಶಕ್ತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಸಮಾನ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕೆಂಬ ನೀತಿ ಅವರ ರಾಜೀಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತವಾಗಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡೋಣ.

1. ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ

ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ 11 ಪ್ರಾಂತಗಳು, 562 ದೇಶೀಯ ರಾಜ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಅಧಿಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಸೇರಿದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. (ಪರಿಚ್ಛೇದ 2, 3, 4 ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿ 1). ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ (ಗಾಂಧೀಜಿ, ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ ಮತ್ತಿತರರು), ಸರಕಾರೀ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ (ಮೊಂಟೆಗ್ಯೂ ಚಿಮ್‌ಫೋರ್ಡ್, ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್ ವರದಿ ಇತ್ಯಾದಿ), ದೇಶೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿ (ನಾಗಪುರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ ನಿರ್ಣಯ, ನೆಹ್ರೂ ಸಮಿತಿ ವರದಿ) ಮೂಡಿ ಬಂದ ಒಕ್ಕೂಟದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು, ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳುಳ್ಳ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಪ್ರಾಂತವು ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಆಡಳಿತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತದ ರಚನೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ದೇಶವಿಭಜನೆಯ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾದ 1948ರ ಧರ್ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ ನೀತಿಯು ದೇಶದ ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಮಾರಕವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು. ನೆಹರೂ-ಪಟೇಲ್-ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸಮಿತಿಯು ಪ್ರಾಂತರಚನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದಿತು.

ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಕರ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ರಚನೆಯ ತೀವ್ರವಾದ ಚಳವಳಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಇತರಡೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತದ ಕೂಗಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ರಚನಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು (1955). ಇದರ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಂಶಗಳು : (1) ಕನಿಷ್ಠ ಭಾಷಾ ಸಾದೃಶ್ಯವುಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರೀತ್ಯಾ

ಜನರನ್ನು ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಲುಪಲು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; (2) ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; (3) ಪ್ರಾಂತೀಯ ಜನರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಜನರ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯವು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅದು ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತದೆ; (4) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಂತೀಯತ್ವದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಲಾಗದು.

ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧದ ಅಂಶಗಳು; (i) ಅದು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಐಕತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುತ್ತದೆ; (ii) ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲ ಭಾಷಾ ವರ್ಗವು ಅಸಹನೆ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ; (iii) ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು (ಅಂತರ ರಾಜ್ಯ ನದಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವಾಗ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳ ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆಯು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬಹುದು.

ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯು ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ದೇಶಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಆಡಳಿತೀಯ ಅನುಕೂಲ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಗಳ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು. ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತೀಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

1956ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ, ಬೊಂಬಾಯಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮದರಾಸು ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಚಳವಳಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರ ನೇತೃತ್ವ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲ, ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವ್ಯಾಪಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಏಕೀಕರಣದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೆರುಗು ಬಂದಿತು. ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ನವೆಂಬರ್ 1, 1956ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದಯವಾಯಿತು. 1972ರಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ'

ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪದ್ಧತಿಯು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಾಷಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

2. ಕೇಂದ್ರದ ಭಾಷೆ :

ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುಚ್ಛೇದ 343 (1)ರ ಪ್ರಕಾರ, ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದಿ ಆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಕಿಗಳ ರೂಪವು ಭಾರತೀಯ ಅಂಕಿಗಳ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೂಪವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ, 1950ರಿಂದ 1965ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ನಿಕಟಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಯಾವ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದು.

ಪರಂತು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಆದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸದರಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಅಂಕಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದೇವನಾಗರಿ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಅಧಿಕೃತಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಮೇಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸದರಿ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ನಂತರ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಬಂಧಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಕೂಡಾ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಿಂದಿ ಹೇರಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಚಳವಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಸಂಸತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮ 1963 ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ನಡವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಬಳಸಬಹುದು' ಎಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿತು. ಜನವರಿ 26, 1965ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಅಧಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಬಳಸತಕ್ಕದ್ದು' ಎಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡಿತಲ್ಲದೆ, ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯು ಹಿಂದಿಯೇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಧಿನಿಯಮಿಸಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊರಡಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತುವಳಿಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಆದೇಶಗಳು, ನಿಯಮಗಳು, ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು, ಆಡಳಿತೀಯ ಆದೇಶಗಳು, ಸುತ್ತೋಲೆಗಳು, ವರದಿಗಳು, ಕರಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ

ಇರಬೇಕೆಂದು ಉಪಬಂಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಸೂಕ್ತವಾದವುಗಳು.

ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳುಳ್ಳ ರಾಜಭಾಷಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವರದಿಯೊಪ್ಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಮೂವತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಮಿತಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು (ಅನುಚ್ಛೇದ 344).

3. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು

ಜನರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಜನಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯೇ ಆಡಳಿತದ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಒಪ್ಪಿದರು. ಅನುಚ್ಛೇದ 345ರ ಪ್ರಕಾರ

“346 ಮತ್ತು 347ನೆಯ ಅನುಚ್ಛೇದಗಳ ಉಪಬಂಧ(ನಿರ್ಬಂಧ)ಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲವು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ, ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ಆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಪರಂತು, ಆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಮಂಡಲವು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಅನ್ಯಥಾ ಉಪಬಂಧಿಸುವವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ಆ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಈ ಸಂವಿಧಾನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿಕಟಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದು.”

ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ-ಒಕ್ಕೂಟ ಇವುಗಳ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಚ್ಛೇದ 346 ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

“ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಯು, ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ರಾಜ್ಯಭಾಷೆಯಾಗಿರತಕ್ಕದು:

ಪರಂತು, ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳು, ಅಂಥ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯು ರಾಜಭಾಷೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಂತಹ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.”

ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುವ 347ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

“ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಮುದಾಯದ ಪೈಕಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಜನ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆ ರಾಜ್ಯವು ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಗಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಮೇಲೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾದರೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಆ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡತಕ್ಕುದೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು.”

ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮತ್ತು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಮನ್ನಣೆ ನೀಡುವ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

4. ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ

ಆಂಗ್ಲರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಭಾರತದ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯು ದೇಶವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಬಹು ಭಾಷೆಯ ನಾಡಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವ್ಯವಹರಣೆಗಳು ಜರಗುವುದು ಅನುಕೂಲಕರ, ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯ. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬರುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳ ಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಮಿತಿ, ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಭಾಷೆ, ಕಾನೂನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ತೀರ್ಪುಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಸಂವಿಧಾನವು ಹೇಳಿದೆ. ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು

ತೀರ್ಪುಗಳು ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯವು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಅನುಚ್ಛೇದ 348 ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

1) ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಅನ್ಯಥಾ ಉಪಬಂಧಿಸುವವರೆಗೆ -

ಎ) ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹರಣೆಗಳ;

ಬಿ) (i) ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ಸದನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಧೇಯಕಗಳ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ;

(ii) ಸಂಸತ್ತು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿನಿಯಮಗಳ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಆಧ್ಯಾದೇಶಗಳ ಮತ್ತು

(iii) ಈ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲವು ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನಿನ ಮೇರೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಆದೇಶಗಳ, ನಿಯಮಗಳ, ವಿನಿಯಮಗಳ ಮತ್ತು ಉಪವಿಧಿಗಳ;

-ಅಧಿಕೃತ ಪಾಠಗಳು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು.

2) (1)ನೆಯ ಖಂಡದ (ಎ) ಉಪಖಂಡದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನು ಹಿಂದಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಧಿಕೃತಗೊಳಿಸಬಹುದು;

ಪರಂತು, ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದೂ, ಅಂತಹ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಕೊಟ್ಟ ಅಥವಾ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಪು, ಡಿಕ್ರಿ ಅಥವಾ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

3) (1)ನೆಯ ಖಂಡದ (ಬಿ) ಉಪಖಂಡದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಮಂಡಲವು, ಆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾದ ವಿಧೇಯಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆ ವಿಧಾನಮಂಡಲವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ

ಅಧಿನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಅಧ್ಯಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಉಪಖಂಡದ (iii) ನೆಯ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಆದೇಶ, ನಿಯಮ, ವಿನಿಯಮ ಅಥವಾ ಉಪವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನ ಅಧಿಕಾರದ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರೀ ರಾಜ್ಯಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅದರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು ಈ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಮೇರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಅದರ ಅಧಿಕೃತ ಪಾಠವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

“ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಜನರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರ ಮೂಲಕವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಅಡಿಗಲ್ಲು.” (ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎಂ.ಎಸ್. ಶುಕ್ಲಾ, ಪ್ರಬಂಧಕ ಸಮಿತಿ ವಿ. ಜಿಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ನಿರೀಕ್ಷಕ, ಎಐಆರ್ 1977 ಅಲಹಾಬಾದ್ 164) ಯುಕ್ತ ನ್ಯಾಯಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಎಲ್ಲರ ಅಂದರೆ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ವಕೀಲರು, ಕಕ್ಷಿದಾರರು, ಸಾಕ್ಷಿದಾರರು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು – ಮಧ್ಯೆ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಭಾಷೆಗೂ ಜನರ ಭಾಷೆಗೂ ಅಂತರವಿದ್ದರೆ ನ್ಯಾಯಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಯುಕ್ತವಾಗದು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಂತ್ರಸ್ತರ ದನಿಯು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಭಾಷೆಯ ಅಡ್ಡಗೋಡೆ ತಡೆಯುಂಟು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಮನಗಂಡ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ದೂರುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ತುರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಆಯಾಯಾ ಪ್ರಾಂತದ ಭಾಷೆಯ ತೀರ್ಪುಗಳು ಜನರನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಭಾಷೆಯಾಯಿತು. ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾನೂನನ್ನು ಜನರು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ರಾಮ ಕಮ್ಲಿ, ನಂದಕುಮಾರ್ ಮತ್ತು ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗಗೊಂಡಂತೆ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಧೋರಣೆಗೆ ಜೋತು ಬೀಳದೆ ಮೇಲಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ (ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ) ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯವಹರಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ತೀರ್ಪುಗಳು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಪಕ್ಷಗಾರರು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. (ನರೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಎಐಆರ್ 1991 ರಾಜ್ 33) ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೊಡಕನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಒಂದು ಮಿತಿಯ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಹೇಳಿದೆ. (ಎಸ್.ಪಿ. ಗುಪ್ತಾ ವಿ. ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ AIR 1982 SC 149; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಎಡ್ವಕೇಟ್ಸ್ ಓಫ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ವಿ. ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ AIR 1994 SC 268) ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಡತಗಳು ದಸ್ತಾವೇಜುಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ತೀರ್ಪುಗಳ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚ ಅಥವಾ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಳಿಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಳಂಬವು ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಕ್ಷಿಗಾರನ ಶೀಘ್ರನ್ಯಾಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಹಲವಾರು ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿವೆ (ಗುಜರಾತ್ ವಿ. ಪಟೇಲ್ ಜಯಂತಿಭ್ಯಾ ಚತುರ್ಭ್ಯಾ (1992) 2 1472; ಮುನ್ನಾ ರಾಮ್ ವಿ. ಹರಿರಾಮ್ AIR 1996 Raj 1)

ರಾಜಭಾಷಾ ಆಯೋಗವು ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳು ಕನ್ನಡ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಿವಿಧ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ

ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಕಾನೂನು ಆಯೋಗದ 14ನೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮತ್ತು ತೀರ್ಪುಗಳು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮೂಲಕ ತಳಮಟ್ಟದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಣೆ ಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಶಬ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗಳು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಕರ ಪಡೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮತ್ತು ದೇಶವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಕಾರರ ದೇಶವನ್ನಾಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನೂ ಆಯೋಗವು ಹೇಳಿತು. 2019ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಕರಡು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರದ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇರಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯವಹರಣೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಿವಿಲ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆ (ಸೆಕ್ಷನ್ 137) ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಂಹಿತೆ (ಸೆಕ್ಷನ್ 275-279) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ರೂಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಸ್ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಸದರಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತ್ರ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ' ಹಾಗೂ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಬದಲಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ಸಂತ್ರಸ್ತರು ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಡಳಿತಾಂಗಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯುವುದು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಿತವಾದ ಹಕ್ಕು. ಅನುಚ್ಛೇದ 350 - ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

“ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ಯಾವುದೇ ಕುಂದುಕೊರತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಯಾವನೇ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನವಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಹಕ್ಕುಳ್ಳವನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.”

5. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಆಧಾರಿತ ತಾರತಮ್ಯದ ನಿಷೇಧ

ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಭಾಷಿಕರ ಸರಕಾರವು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಭಾಷಿಕರ ಮೇಲೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ದೇಶದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ

ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಸದರಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮುಂದಿಟ್ಟವು. ಈ ಧೋರಣೆಯಂತೆ ತೆಲುಗು ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪದವಿ ಕಲಿತ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಾಪರೀಕ್ಷೆಯ ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳ ಪ್ರತಿಶತ 5ನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡಿತು. ಈ ಕ್ರಮವು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ದತ್ತವಾದ ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ವಿ.ಎನ್. ಸುನಂದ ರೆಡ್ಡಿ ವಿ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯ, AIR 1995 SC 914ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಆದರೆ, ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು 2 ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಹೊರತು ಬಡ್ಡಿ ದೊರೆಯದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ ವಿ. ಮುರಸೋಳಿ ಮಾರನ್, AIR 1977 SC 225; ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ವಿ. ಕಮಿಷನರ್, ILR 1987 kant 2460) ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ವಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ, (1980) 1 KLJ 398.

6. ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಹಕ್ಕು

ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ವಾದ ಮತ್ತು ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯದ ವಾಹಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಪೂರಕ. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸತ್ತು ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯವುಳ್ಳ ಸದಸ್ಯರ ವೇದಿಕೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುಚ್ಛೇದ 120 (1) ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

“ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ XVII ರಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಆದರೆ ಅನುಚ್ಛೇದ 348ರ ಉಪಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಸಂಸತ್ತಿನ ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪರಂತು, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಥವಾ ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಥವಾ ಸದರಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವವರು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಂಸತ್ತನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನೀಯಬಹುದು”. ಅನುಚ್ಛೇದ 120 (2) ರ ಪ್ರಕಾರ 1965ರ ತರುವಾಯ ಕಾನೂನಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, 1963 ಮತ್ತು 1967ರ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮ

ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಎಂಟನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವಾಗ ಆಯಾಯ ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುವ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೆ ತಿಳಿದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸದನದ ವ್ಯವಹರಣೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಭಾಷೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಅದುಮಿದರೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸದನದ ನಡವಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುಚ್ಛೇದ 210 (1) ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: “ಭಾಗ 17ರಲ್ಲಿ ಏನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, 348 ನೆಯ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಉಪಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ವ್ಯವಹಾರವು ಆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದು. ಪರಂತು, ಯಾವನೇ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಆಗದಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು, ಆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಪತಿಯು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಭಾಪತಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಅನುಮತಿಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಳಕೆಗೆ ಕಾನೂನಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ್ದು, ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸದನದ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಅವಧಿಯ ನಂತರವೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

7. ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ

ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯವಹರಣೆಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜರುಗುವುದರಿಂದ ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಕೃತ ಪಠ್ಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. (ಅನುಚ್ಛೇದ 348 (1) (b), ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ). 1963ರ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊರಡಿಸುವ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಅಧಿನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ರಾಜ್ಯಗಳು ಹೊರಡಿಸಿದ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಠ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾನೂನು ಅನೂರ್ಜಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(ಪ್ಯಾರೆಲಾಲ್ ವಿ. ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಐ ಎಂ ಎಂ ಸಂಘ, AIR 1957 MP 26; ಮಥುರಾ ಪ್ರಸಾದ್ ವಿ. ಬಿಹಾರ್ ರಾಜ್ಯ, AIR 1975 pat 295; ಅಲೋಕ್ ಕುಮಾರ್ ವಿ. ಬಿಹಾರ್ ರಾಜ್ಯ, AIR 1976 pat 392; ಜೆ ಎಸ್ ಮಿಲ್ಸ್ ವಿ. ಪ್ರಿಸೈಡಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ್, ಐಟಿ III, AIR 1962 All 240) ಆದಾಗ್ಯೂ, ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಂತರ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾನೂನಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಠ್ಯವಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

8. ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿ.

ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಎಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವೀಕಾರವಾಗಬಹುದಾದ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಭಂಡಾರದಿಂದ ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಂವಿಧಾನದ ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ 14 ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದರು. ತರುವಾಯ ಬಂದ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಫಲವಾಗಿ 22 ಭಾಷೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು 8ನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅಸ್ಸಾಮಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಬೋಡೊ, ಡೋಗ್ರಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಹಿಂದಿ, ಕನ್ನಡ, ಕಾಶ್ಮೀರಿ, ಕೊಂಕಣಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ಮಣಿಪುರಿ, ಮರಾಠಿ, ನೇಪಾಳಿ, ಒಡಿಯಾ, ಪಂಜಾಬಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಸಂಥಾಲಿ, ಸಿಂಧಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಉರ್ದು.

ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆ:

(1) ರಾಜಭಾಷಾ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಸದನ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ [ಅನುಚ್ಛೇದ 344 (1)]; (2) ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (ಅನುಚ್ಛೇದ 351) (3) ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಬಳಕೆ (ಅನುಚ್ಛೇದ 350); (4) ಸದನದಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದ ಭಾಷಾಂತರ ಸೌಲಭ್ಯ; (5) ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ; (6) ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು); (7) ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ; (8) ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾನದಂಡವಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಸೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತುಳು ಭಾಷೆಯು ಈ ರೀತಿಯ ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

9. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕು

ಶಿಕ್ಷಣವು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಗೆ ದಾರಿ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತೆರೆಯುವ ಬಾಗಿಲು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿ ಜೀವನವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ವೇದಿಕೆ. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಏಣಿ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುವುದು ಭಾಷೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಷೆಯೇ ಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆ? ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನರ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕು? ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷಾ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಷ್ಟು? ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಬಹುದೇ? ಮಾತೃಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಯ ಅಥವಾ ಆಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕುರಿತು ಯಾವ ನೀತಿಯು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಂಜಸ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದವರೆಗೆ ಹೋಗಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾಷಾಹಕ್ಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಸಂವಿಧಾನದ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಚ್ಛೇದ 29, 30 ಮತ್ತು 350A ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪಬಂಧಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಅನುಚ್ಛೇದ 29:

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ:- (1) ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ನಾಗರಿಕರ ಯಾವುದೇ ವಿಭಾಗವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಯಾವುದೇ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಆ ವಿಭಾಗವು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕದು.

(2) ರಾಜ್ಯವು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ನಿಧಿಗಳಿಂದ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಧರ್ಮ, ಮೂಲವಂಶ, ಜಾತಿ, ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವೇ ಯಾವನೇ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಾವಕಾಶವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಅನುಚ್ಛೇದ 30:

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕು:- (1) ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವರ್ಗಗಳವರೂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಹಕ್ಕುಳ್ಳವರಾಗಿರತಕ್ಕದು.

[(1)ನೇ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವರ್ಗವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಯಾವುದೇ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಆರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ರಾಜ್ಯವು, ಅಂಥ ಸ್ವತ್ತಿನ ಆರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಅಂಥ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಅಥವಾ ಅದರ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಮೊಬಲಗು ಆ ಖಂಡದ ಮೇರೆಗೆ ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸಿದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಥವಾ ಅಂಥ ಹಕ್ಕನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.]

(2) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯವು ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಧರ್ಮದ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವರ್ಗದವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಅಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಅನುಚ್ಛೇದ-350 A : ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು:

ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯವು ಮತ್ತು ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅಂಥ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ತಾನು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಅಥವಾ ಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂಥ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುಚ್ಛೇದ 29, 30 ಮತ್ತು 350A ಗಳ ಉಪಬಂಧಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುವ ಅಂಶಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- (1) ಅನುಚ್ಛೇದ 29(1)ರಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸದರಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು (ಬಾಲಸೇವಾ ಎಜುಕೇಷನಲ್ ಆಂಡ್ ಚಾರಿಟಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ವಿ. ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಓಫ್ ತಮಿಳುನಾಡು 1998 1MLJ 570) ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಭೆ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಆಂದೋಲನ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಜಗದೇವ ಸಿಂಗ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಿ ವಿ. ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಗ್ ದೌಲ್ಪಾ ಎಐಆರ್ 1965 ಎಸ್ ಸಿ 183) ಬರುತ್ತವೆ.

- (2) ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ನರು ನಡೆಸುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ನರಲ್ಲದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ರಾಜ್ಯವು ನಿಷೇಧಿಸುವುದು ಅನುಚ್ಛೇದ 29(1) ಮತ್ತು 30(1)ರ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುತ್ತದೆ (ಸ್ವೇಟ್ ಓಫ್ ಬಾಂಬೆ ವಿ. ಬಾಂಬೆ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸೊಸೈಟಿ AIR 1954 SC 561).
- (3) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧೀನವಿರುವ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು (ಗುಜರಾತಿ, ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಪಂಜಾಬಿ) ಏಕಮೇವ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಪಬಂಧಿಸುವುದು ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕಿಗೆ (ಅನುಚ್ಛೇದ 30(1)) ಚ್ಯುತಿ ತರುತ್ತದೆ. (ಗುಜರಾತ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ವಿ. ಕೃಷ್ಣರಂಗನಾಥ ಮುಧೋಲ್ಕರ್, AIR 1263 SC 703 ಡಿ.ಎ.ವಿ. ಕಾಲೇಜ್ ವಿ. ಸ್ವೇಟ್ ಓಫ್ ಪಂಜಾಬ್, AIR 1971 SC 1731).
- (4) ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. (ಹಿಂದಿ ಹಿತರಕ್ಷಕ ಸಮಿತಿ ವಿ. ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ, (1990) 2 SCC 352).
- (5) ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಅನುದಾನದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾಷಾ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಸದರಿ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ (ಉದಾ: ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು) ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವು ಜರುಗಬೇಕೆಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಪೋಷಕರ ಭಾಷಾ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ತರುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕ್ರಮಗಳು ಸಂವಿಧಾನ ಬಾಹಿರವಾಗುತ್ತವೆ. (ಸ್ವೇಟ್ ಓಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ. ಅಸೋಸಿಯೇಟೆಡ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಓಫ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಿಡಿಯಂ ಪ್ರೈಮರಿ ಎಂಡ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್ಸ್ (2014) 9 SCC 485; ತಮಿಳುನಾಡು ತಮಿಳ್ ಆಂಡ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸ್ಕೂಲ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ವಿ. ಸ್ವೇಟ್ ಓಫ್ ತಮಿಳುನಾಡು (2000) 1MLJ 577; ಅಸೋಸಿಯೇಟೆಡ್ ಮೆನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಓಫ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಿಡಿಯಂ ಪ್ರೈಮರಿ ಆಂಡ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್ಸ್ ವಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ (2008) 4 Kant. LJ 593 FB).
- (6) ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು

ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೀಡಿಯಂ ಪೇರೆಂಟ್ಸ್ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್ ವಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ (1994) 1 SCC 550; ಉಷಾ ಮೆಹ್ತಾ ವಿ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ, (2004) 6 SCC 264).

- (7) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಐಚ್ಛಿಕ ಭಾಷಾ ವಿಷಯದ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು (ಉದಾ: ಸಂಸ್ಕೃತ) ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಕೈಬಿಡುವುದು ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ತರುತ್ತದೆ. (ಸಂತೋಷ್ ಕುಮಾರ್ ವಿ. ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಓಫ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ರಿಸೋರ್ಸಸ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ AIR 1995 SC 293).
- (8) ಅನುಚ್ಛೇದ 350A ಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ರಾಜ್ಯವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತನ್ನ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯವು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅನುಚ್ಛೇದ 350Aಯ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವು ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ (ಅನುಚ್ಛೇದ 19(1) (g) ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ನಾಗರಿಕರು ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆಗಳು ಕೂಡಾ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. (ಸ್ವೇಟ್ ಓಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ. ಅಸೋಸಿಯೇಟೆಡ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಓಫ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೀಡಿಯಂ ಪ್ರೈಮರಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್ಸ್ (2014) 9 SCC 485).

ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ಕಾನೂನಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ.

10. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ

ಅನುಚ್ಛೇದ-350 B : ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ:

1. ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ನೇಮಕಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು.
2. ಈ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗಾಗಿ ಒದಗಿಸುವ ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಅಂತರಾವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡುವುದು ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸದನದ ಮುಂದೆ ಇಡುವ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವ ಯತ್ನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

11. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅನುಚ್ಛೇದ-351:ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನ:

ಭಾರತದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮೂಲತತ್ವಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವಂತೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಎಂಟನೆಯ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿರುವ ರೂಪಗಳು, ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಪದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಏಕರೂಪಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಶಬ್ದಭಂಡಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೂ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೊಳಿಸುವುದು ಒಕ್ಕೂಟದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿರಿ : ಡಾ. ಪಿ. ಈಶ್ವರ ಭಟ್, ಲಾ ಆ್ಯಂಡ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫಾರ್ಮೇಷನ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ (ಈಸ್ಟನ್ ಬುಕ್ ಕಂ. 2009) ಅಧ್ಯಾಯ 6, 7, 8.

IV ಕಾನೂನು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ

ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವು ಬಹಳ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಆಯಾ ಪ್ರಕರಣದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪತ್ರದ ರಚನೆಯ ಶೈಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದ ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಮಾಲೀಕ ಮತ್ತು ನೌಕರರ ನಡುವಿನ ಕರಾರು

ಮಾಲೀಕ ಮತ್ತು ನೌಕರರ ನಡುವಿನ ಕರಾರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗದ ಕುರಿತಾದ ಕರಾರು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ಕರಾರಿನ ಷರತ್ತುಗಳು ಆ ಕಂಪನಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿ ನೌಕರನು ತನ್ನ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅಂತಹ ಷರತ್ತುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿ ನೇಮಕಾತಿಯ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು. ನೌಕರನನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳೇನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು. ಅವನ ಕೆಲಸದ ಸಮಯ, ವೇತನ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕನು ಅವನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು ಅಥವಾ ನೌಕರನು ಕೆಲಸ ಬಿಡುವಾಗ ನೀಡಬೇಕಾದ ನೋಟೀಸಿನ ವಿವರ/ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಹಿತಿ ಇರಬೇಕು. ನೌಕರರನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ವಜಾಗೊಳಿಸಿದ್ದಾದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು.

ಮಾಲೀಕ ಮತ್ತು ನೌಕರನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಈ ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಮಾದರಿ ಮಾಲೀಕ ಮತ್ತು ನೌಕರರ ನಡುವಿನ ಕರಾರು

ಸುಕೃತ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆ
ನಂ. 87, 3ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ,
7ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಆನಂದ ನಗರ,
ಗುರುಪುರ - 04.

7ನೇ ಮೇ 2019

ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಕರಾರು ಪತ್ರ

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗೌತಮ್,

ಸುಕೃತ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಕ್ರಿಯ ನೌಕರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ನಾವು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ತಮ್ಮನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಗುಮಾಸ್ತರನ್ನಾಗಿ ಕೆಳಕಂಡ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನೇಮಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ.

1. ನೀವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದ ದಿನದಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೇಮಕಾತಿಯು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅವಧಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 15,000 (ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ರೂ. ಮಾತ್ರ) ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕ್ರೋಢೀಕೃತ ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ.
2. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸೇವಾವಧಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೌಕರಿಯಿಂದ ತೆಗೆಯಲು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯು ನೀಡಬೇಕಿಲ್ಲ.
3. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸೇವಾವಧಿಯ ನಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಖಾಯಂ ನೌಕರರಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಇತರ ನೌಕರರು ಪಡೆಯುವ ವೇತನ ಮತ್ತು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನೀವು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ.
4. ಗುರುಪುರದ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಯಾವುದೇ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೀವು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು.

5. ಖಾಯಂ ನೇಮಕಾತಿಯ ನಂತರ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಪೂರ್ವಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನಂತರ ನೀವು ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ವೇತನವನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಮುನ್ನ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆಯಬಹುದು.
6. 33 ವರ್ಷಗಳ ಸೇವಾವಧಿ ಅಥವಾ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸು - ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊದಲೋ ಅದು ನಿಮ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಅವಧಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಅಥವಾ ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಿರುತ್ತದೆ.
7. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀತಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ನೀವು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಆದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ನೀತಿನಿಯಮಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯು ಗಂಭೀರವಾದ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಂತಹವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಜರುಗಿಸಬಹುದು.
8. ಉದ್ಯೋಗಾವಧಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಗೌಪ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಘನತೆಗೆ ಕುತ್ತುಬರುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತಿಲ್ಲ.
9. ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾದ ನಂತರ ನೀವು ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳು ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದಲ್ಲಿ ಈ ಪತ್ರದ ಮೂಲಪ್ರತಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ದಿನಾಂಕ 15 ಮೇ 2019ರ ಒಳಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶುಭವಾಗಲಿ

ಚಿರಂತನ್

ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ

2. ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರು ಪತ್ರ

ಬಾಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರು:

ಸ್ಥಿರ ಸ್ವತ್ತು, ಕಟ್ಟಡ, ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಗಳು ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರಿನ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಗೆ ಕರಾರು ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದು, ಹನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯವರೆಗಿನ ಕರಾರು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೋಂದಣಿಯಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕರಾರಿನಂತೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರು ಕೂಡ ಪಕ್ಷಕಾರರ ವಿವರಗಳು, ಬಾಡಿಗೆ ಅವಧಿ, ಷರತ್ತುಗಳು, ಕರಾರಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಸ್ವತ್ತಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾದರಿ ಬಾಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರು:

ದಿನಾಂಕ - 2020ರಲ್ಲು

.....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ, ...
ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ, ...ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು ..... ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ,
ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ..... ಒಂದನೇಯವರಾಗಿಯೂ

.....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ, ...
ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ, ...ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು ..... ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ,
ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ..... ಎರಡನೇಯವರಾಗಿಯೂ

ಇತ್ತಂಡವರು ಏಕಸ್ತರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಾಸದ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರಿನ ಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ:-

ಈ ಕೆಳಗೆ ಶೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರ ಕಾಣಿಸಿದ ವಾಸದ ಮನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಂದನೇಯವರು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಎರಡನೇಯವರು ಸದ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ನಡೆಸುವರೇ ಬಾಡಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಒಂದನೇಯವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದನೇಯವರು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಶರ್ತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರು ಪತ್ರದ ಷರತ್ತುಗಳು-

1. ಈ ಬಾಡಿಗೆ ಕರಾರು ಪತ್ರವು ದಿನಾಂಕ .....ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದು, ಇದರ ಅವಧಿಯು 11 ತಿಂಗಳುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ

- ಎರಡನೇಯವರು ಒಂದನೇಯವರಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.
2. ಈ ಕರಾರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡನೇಯವರು ಒಂದನೇಯವರಿಗೆ ರೂ.....ನ್ನು ನಗದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಗಡ ಠೇವಣಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಖಾಲಿ ಪಡಿಸುವ ವೇಳೆ ಸದ್ರಿ ಮುಂಗಡ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಬಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲದೇ ಒಂದನೇಯವರು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.
  3. ಈ ಮನೆಗೆ ತಿಂಗಳೊಂದರ ರೂಪಾಯಿ...-/ಬಾಡಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.
  4. ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ 5ನೇ ತಾರೀಕಿನ ಒಳಗೆ ಎರಡನೇಯವರು ಒಂದನೇಯವರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಿ ರಶೀದಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.
  5. ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಒಂದನೇಯವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇತರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದಾಗಲೀ ಇತರರಿಗೆ ಒಳಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
  6. ಸದ್ರಿ ಮನೆಯನ್ನು ಒಂದನೇಯವರ ಅನುಮತಿ ವಿನಃ ದುರಸ್ತಿ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
  7. ಮನೆ ಈಗ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಆದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇಯವರೇ ದುರಸ್ತಿ ಪಡಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.
  8. ಈ ಮನೆಯ ಬಾಬು ನೀರಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮತ್ತು ಕರೆಂಟ್ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎರಡನೇಯವರೇ ಪಾವತಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
  9. ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೂ ಒಪ್ಪಿ ಪಕ್ಷಕಾರರು ಸಹಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ಇದರ ಶರ್ತಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲು ಇತ್ತಂಡದವರಿಗೂ ಹಕ್ಕಿರತಕ್ಕದ್ದು.
  10. ಈ ಕರಾರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಷರತ್ತುಗಳು ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ/ವಾರೀಸುದಾರರಿಗೆ ಬದ್ಧಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
  11. ಈ ಕರಾರು ಪತ್ರದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಂದನೇಯವರಲ್ಲಿದ್ದು. ಇದರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಎರಡನೇಯವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂತ ಸಹಾ ದೃಢಪಡಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಾಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರು ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮನೆ ವಿವರ:

ಶೆಡ್ಯೂಲ್

.....ತಾಲೂಕು, ...ಪಂಚಾಯಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟು .....ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ
ಕಟ್ಟಡ ನಂಬ್ರ .....ರ ಮನೆ ಕಟ್ಟಡ.

1ನೇಯವರು

2ನೇಯವರು

ಸಾಕ್ಷಿಗಳು:

1.

2.

ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದವರು:

3. ಸಾಲದ ಕರಾರು ಪತ್ರ

ಸಮಾಜ ಒಂದು ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಜಾಲವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪೂರೈಸುವುದು, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಇತರರ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತ ಜೀವನ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಡೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವುದು ನಂಬಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ. ಕರಾರುಗಳು ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ.

ಒಬ್ಬ (ಸಾಲಿಗ) ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ (ಸಾಲಗಾರನಿಗೆ) ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಾಲದ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಆಗಬಾರದೆಂದು ಸಾಲಿಗ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಾರರು ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಒಡಂಬಡುತ್ತಾರೆ.

1. ಸದರಿ ಸಾಲಗಾರನು ಸದರಿ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಸಾಲಿಗನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಪಾವತಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.
2. ಸಾಲಿಗನಿಗೆ ಸದರಿ ಸಾಲ ಅಥವಾ ಸಾಲಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ವಿಧಿಸಬಹುದಾದ ಬಡ್ಡಿಗಳನ್ನು, ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು, ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಭಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಸದರಿ ಸಾಲಗಾರ ಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಲಿಗ ಬಯಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಬಯಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಲಗಾರ ಪಾವತಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅಥವಾ ಸಾಲಿಗನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ನಿಗದಿಯಾದ ಕಂತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.
3. ಸಾಲಿಗನ ಇತರ ಅಧಿಕಾರ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಾರನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮಾದರಿ ಸಾಲದ ಕರಾರು

ಸನ್ .....ರಂದು ..... ಎಂಬುವರ ಮಗನಾದ .....ವಯಸ್ಸಿನ
..... ಎಂಬ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ ನಾನು ..... ಎಂಬ
ವಾಸವಾಗಿರುವ ..... ಎಂಬ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ
ಕರಾರು ಪತ್ರ :

1. ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ದಿನಾಂಕ ..... ರಂದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ..... ರೂ.ಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತೇವೆ.

2. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಾಲದ ಹಣಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯ ನೋಂದಣಿಯ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅದೇ ದಿನದಂದು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಶಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುತ್ತೇನೆ.

3. .... ತಿಂಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ..... ತಾರೀಖಿನೊಳಗೆ 36 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ಹಣದ ಕಂತಾದ ರೂ. .... ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ..... ರೂ. (ಒಟ್ಟು ರೂ.....)ಗಳನ್ನು ನಾನು ತಪ್ಪದೆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಪಾವತಿಸುತ್ತೇನೆ.

4. ನಿಗದಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ವಿಫಲನಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಲು, ನನ್ನ ಆಸ್ತಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುರೀತ್ಯಾ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರುಜು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಕ್ಷಿದಾರರು

ಸಹಿ

1.

2.

ವಿಳಾಸ

4. ಕ್ರಯ ಪತ್ರದ ಮಾದರಿ

ಸನ್ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಇಸವಿ ಮಾರ್ಚ್ ಮಾಹೆ ತಾರೀಖು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು (19-03-2014)ರಲ್ಲೂ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಗರದ, ಗಾಂಧಿಬಜಾರ್, 3ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, 5ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಮನೆ ನಂ. 122/6ರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎನ್. ಆದಿನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು 47 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎ. ನಾಗೇಂದ್ರ ಆದ ನಿಮಗೆ,

ಭದ್ರಾವತಿಯ ಇಂದಿರಾನಗರ, 1ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, 4ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮನೆ ನಂ. 42 (ಹೊಸತು 1007/1)ರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀ ಫಕೀರಪ್ಪರವರ ಮಗ ಸುಮಾರು 64 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಪಿ. ನಂಜಪ್ಪ ಆದ ನಾನು ಒಪ್ಪಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿ ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಸ್ವತ್ತಿನ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಪತ್ರದ ಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ ಆದಾಗಿ :-

ಇದರಡಿ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿಕಾರಿಪುರ ಹೋಬಳಿ, ಗುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ 85/3 ಮತ್ತು 86/2ನೇ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ನಂಬರಿನ ಪೈಕಿ ಸ್ವತ್ತು ನನಗೆ ಗುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ವಾಸಿ ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೂರಾಯಪ್ಪ ಮತ್ತು ಇವರ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತಾ: 8-4-2000ರಂದು ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಉಪನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯವರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ, 1ನೇ ಪುಸ್ತಕ, 184ನೇ ನಂಬರಾಗಿ ನೋಂದಣಿ ಆಗಿರುವ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಸ್ವಯಾರ್ಜಿತವಾದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದು, ಆ ಲಾಗಾಯುನಿಂದಲೂ ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಕಂದಾಯ ವಗೈರೆ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಖಾತೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ನಾನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುದಾರನೂ, ಮಾಲೀಕನೂ ಆಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಆ ಲಾಗಾಯುನಿಂದಲೂ ನಾನೇ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ, ಈ ತಹಲುವರೆವಿಗೂ ಯಾವುದೇ ತಂತಿ ತಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಸ್ವತ್ತಾದ ಷೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಗುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ 434ನೇ ನಂಬರಾಗಿ ಖಾತೆಯಾಗಿರುವ 85/3 ಮತ್ತು 86/2ನೇ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ನಂಬರಿನ ಪೈಕಿ 114ನೇ ನಂಬರ್ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ದರದು ನಿಮಿತ್ಯಾ, ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಇತರೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಲಗಳನ್ನು

ತೀರುವಳಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಹಾಲೀ ನನ್ನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ಜರೂರು ಹಣ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಷೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಈ ದಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಲಾವಣೆ ರೂ. 1,72,000-00 (ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ)ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಿಮಗೆ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಯದ ಹಣ ರೂ. 1,72,000-00 ಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿದಾರರ ಸಮಕ್ಷಮ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಸದರಿ ಅನುಸೂಚಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಕ್ರಯದ ಬಾಬು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪೂರ್ತಾ ಹಣ ಸಂದಾಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಬಾಕಿ ಹಣ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿನ ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಕ್ರಯಪತ್ರವನ್ನು ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಉಪನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯವರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸದರಿ ನಿವೇಶನವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾಲೀಕತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಸದರಿ ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನೀವುಗಳೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುದಾರರೂ, ಮಾಲೀಕರೂ, ಸ್ವಾಧೀನಗಾರರಾಗಿ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಕಂದಾಯ ವಗೈರೆ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಖಾತೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಸ್ವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಜಲ, ತರು, ನಿಧಿ, ನಿಕ್ಷೇಪಾದಿ ಅಷ್ಟಭೋಗ ತೇಜ ಸೌಮ್ಯಗಳಿಗೂ ಕ್ರಯ, ದಾನಾದಿ, ವ್ಯವಹಾರ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಗೂ ಸಹಾ ನೀವುಗಳೇ ಬಾಧ್ಯರಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ, ವಂಶಪಾರಂಪರವಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಿಮಗೆ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ವಿನಹ ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಬೇರೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಕ್ರಯ, ದಾನ, ಅಧಾರ, ಭೋಗ್ಯ, ಜಿ.ಪಿ.ಎ., ಕ್ರಯದ ಕರಾರು, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪತ್ರ, ಹಕ್ಕು ಬಿಡುಗಡೆ ಪತ್ರ, ವಿಲ್ ಯಾ ಮರಣಶಾಸನ ಪತ್ರ ವಗೈರೆ ಪರಭಾರೆಗಳಿಗೆ ವಾಕ್ ಯಾ ಲಿಖಿತ ಮೂಲಕ ಈಡು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಕ್ರಯಪತ್ರವನ್ನು ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ.

ಸದರಿ ಅನುಸೂಚಿ ಸ್ವತ್ತು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ನನ್ನ ಮಾಲೀಕತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದು, ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಈ ತಹಲುವರೆವಿಗೂ ನಾನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುದಾರನೂ, ಮಾಲೀಕನೂ, ವಿನಹ ಬೇರೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಹಿಸ್ಸೆ, ಜೀವನಾಂಶ ಹಕ್ಕು, ಭಾಗಾಂಶ ಹಕ್ಕು, ದತ್ತು ಹಕ್ಕು, ಮೈನರ್ ಹಕ್ಕು, ಸ್ತ್ರೀಧನದ ಹಕ್ಕು, ವಾರಸು ಹಕ್ಕು, ವಗೈರೆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕವರುಗಳು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸದರಿ ಅನುಸೂಚಿ ಸ್ವತ್ತು ಬೇರೆ ಮತ್ತಾವ ಪೂರ್ವಾದಿ, ಪರಭಾರೆ, ಕೋರ್ಟ್, ಡಿಕ್ರಿ, ಅಟ್ಯಾಚ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಯಾ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ಸಾಲ, ಈಡು, ಹಿಸ್ಸೆ, ಕ್ಲೈಮ್ಸ್, ಪ್ರೊಹಿಬಿಟರಿ ಆರ್ಡರ್ ವಗೈರೆ ತಂಟಿ ತಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ಅನುಸೂಚಿ

ಸ್ವತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತಹ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಖುದ್ದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದಲೂ ನಾನೇ ಖುದ್ದು ನಿಂತು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಡದೇ ನೀವೇ ಖರ್ಚು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ನಿಮಗುಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚದ ಹಣವನ್ನು ನೀವು ನನ್ನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಇತರೆ ಚರ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಾ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಹಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ.

ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನೀವು ಮಾರಾಟದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾಲೀಕತ್ವವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸಲು ನನ್ನ ಖುದ್ದು ಹಾಜರಾತಿ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಸಹಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಖುದ್ದು ಹಾಜರಾಗಲು ಅಥವಾ ಸಹಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತೇನೆ. ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಈ ದಿನವೇ ನಿಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸದರಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ವಿನಹ ನನಗಾಗಲೀ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ, ನನ್ನ ವಂಶೀಕರುಗಳಾಗಲೀ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ವಾರಸುದಾರರಿಗಾಗಲೀ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧೀಕರುಗಳಿಗೆ ಆಗಲೀ ಬೇರೆ ಮತ್ಯಾರಿಗೂ ಲೇಶ ಮಾತ್ರದ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆ, ಸಂಬಂಧಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾನು ಒಪ್ಪಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಷೆಡ್ಯೂಲು ಸ್ವತ್ತಿನ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಪತ್ರದ ಸಹಿ.

ಷೆಡ್ಯೂಲು ವಿವರ

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ :

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ :

ಉತ್ತರಕ್ಕೆ :

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ 40-0 (ನಲವತ್ತು) ಅಡಿಗಳು, ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ 30-0 (ಮೂವತ್ತು) ಅಡಿಗಳು ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಿವೇಶನದ ಸ್ವತ್ತು ಈ ಕ್ರಯಪತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಷೆಡ್ಯೂಲು ಸ್ವತ್ತಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ರೂ. 1,72,000-00 ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಛಾಪಾ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಕ್ಷಿಗಳು

1.

ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟವರು

2.

ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದವರು

5. ವಿಭಾಗ/ಪಾಲಿ ವಿಂಗಡಣಾ ಪತ್ರ

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಅಥವಾ ಜಂಟಿ ಹಕ್ಕಿನ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಕ್ಕುದಾರರು ವಿಭಾಗಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಭಾಗ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಕಾರರ ವಿವರಗಳು, ಹಕ್ಕು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ, ಯಾವ ಪಕ್ಷಕಾರರಿಗೆ ಯಾವ ಹಿಶೆ ಮತ್ತು ಹಿಶೆ ಪಡೆಯದೇ ಹಕ್ಕು ಖುಲಾಸು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಾಚಕಗಳು, ಮೂಲಪ್ರತಿ ಮತ್ತು ಯಥಾಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ವಿವರ ಮತ್ತು ಹಿಶೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾದರಿ ವಿಭಾಗ ಪತ್ರ

ದಿನಾಂಕ: - - 20ರಲ್ಲು

1. ....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ, ...ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ, ...ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು .....ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ, ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ.....
2. ....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ, ...ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ, ...ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು .....ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ, ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ.....
3. ....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ, ...ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ, ...ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು .....ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ, ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ.....

ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಖರೀದಿಸಿ ಜಂಟಿ ಹಕ್ಕುದಾರರಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಒಟ್ಟಿನಿಂದಿದ್ದು, ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರೇ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವರೇ ಅನಾನುಕೂಲವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ನಮ್ಮ ಜಂಟಿ ಹಕ್ಕಿನ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರಸ-ನಿರಸ ಸಮಧರಿಸಿ ಅನುಭವದ ಅನುಕೂಲತೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ.

'ಎ' ಶೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ 1ನೇ - ರವರ ಹಿಶೆಗಂತಲೂ,

'ಬಿ' ಶೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ 2ನೇ - ರವರ ಜಂಟಿ ಹಿಶೆಗಂತಲೂ,

ಗೃಹಸ್ಥರ, ಹಿರಿಯರ ಸಮಕ್ಷಮ ನಾವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬದ್ಧರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿತಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ರೀತಿ ಹಿತ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಹಿತದಾರರು ಅವರವರ ಹಿತಯ ಪೂರ್ಣ ಸಂದಾಯಕ್ಕಿಂತ ಒಪ್ಪಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇದೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾಯ ಹಿತದಾರರು ಅವರವರ ಹಿತ ಆಸ್ತಿಗಳ ಖಾತೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕು ದಾಖಲಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಯಾಯ ಹಿತದಾರರು ಅವರವರ ಹಿತ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅನುಭವಿಸಿ ಬರತಕ್ಕದ್ದು. ಇನ್ನು ಒಂದು ಹಿತಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ರಿ ಹಿತದಾರರ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಎಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಹಕ್ಕು ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಬಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾಯ ಹಿತಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಯ ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು ಆಯಾಯ ಹಿತದಾರರಿಗೇನೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಮೂರನೇಯವರು ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಆಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನೆಂದೂ ಹಕ್ಕು ಬೇಡವೆಂತಲೂ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಿಲಾಸು ಪಡಿಸುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಈ ವಿಭಾಗ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಸ್ತಿಗಳ ಹುಟ್ಟುವಳಿ, ಅನುಭೋಗದ ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಒಪ್ಪಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ವಿಭಜನೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ ಈ ವಿಭಾಗಪತ್ರವು ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂತಾಗಲೀ, ರದ್ದಾಗಬೇಕೆಂತಾಗಲೀ ವಾದಿಸಲು ನಮಗಾಗಲೀ ವ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ವಾರೀಸುದಾರರಿಗಾಗಲೀ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ವಗೈರೆಯವರಿಗಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು ಯಾ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇವಲ್ಲದೆ ಪಾಲಾಗತಕ್ಕ ಯಾವುದೇ ಐವೇಜು, ಚರ ಸ್ಥಿರ ಸೊತ್ತು ವಗೈರೆಗಳು ಬಾಕಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂತ ಸಹಾ ಒಪ್ಪಿ ಈ ವಿಭಾಗ ಪತ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ.

ಈ ವಿಭಾಗಪತ್ರವನ್ನು ಮೂಲ ಪ್ರತಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಯಥಾ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು, ಮೂಲಪ್ರತಿ ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಂದನೇಯವರಾದ -ರಲ್ಲೂ, ಯಥಾ ಪ್ರತಿ ಎರಡನೇಯವರಾದ -ರಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಿಭಾಗಪತ್ರ ಪ್ರಕೃತ ಸರಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿದ ಮತ್ತು ಜ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಕಾನೂನು ಅಧಿಸೂಚನೆ ಪ್ರಕಟನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಭಾಗಪತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಆಸ್ತಿ ವಿವರ

'ಎ' ಶೆಡ್ಯೂಲ್

ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ 1ನೇ ರವರಿಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಹಿಶೆಯ ಆಸ್ತಿ.

—ಜಿಲ್ಲಾ,—ತಾಲೂಕು,—ಗ್ರಾಮದ ಬಾಬು.

ಸ.ನಂ.	ಸ.ಡಿ. ನಂಬ್ರ	ಕೆಸ್ಸಂ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(ಎಕರೆ)	ತೀರ್ವೆ

ಈ ಆಸ್ತಿ ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ ಅಲಫಲ, ಮಾಮೂಲು ನೀರು, ರಸ್ತೆ ಹಕ್ಕು, ಕೂಡಿರುವ ಸರ್ವಾದಿ, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಡ ಸಹಿತ.

'ಬಿ' ಶೆಡ್ಯೂಲ್

ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ 2ನೇ ರವರಿಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಹಿಶೆಯ ಆಸ್ತಿ.

.....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ...ಗ್ರಾಮದ ಬಾಬು.

ಸ.ನಂ.	ಸ.ಡಿ. ನಂಬ್ರ	ಕೆಸ್ಸಂ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(ಎಕರೆ)	ತೀರ್ವೆ

ಈ ಆಸ್ತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ ಅಲಫಲ, ಮಾಮೂಲು ನೀರು, ರಸ್ತೆ ಹಕ್ಕು, ಕೂಡಿರುವ ಸರ್ವಾದಿ, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಡ ಸಹಿತ.

ಸಾಕ್ಷಿದಾರರು:

1.

2.

ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದವರು:

6. ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರ /ಪವರ್ ಆಫ್ ಎಟಾರ್ನಿ/ ಮೊಕ್ತಾರು ನಾಮೆ

ಇದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಭಾರತೀಯ ಕರಾರು ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ತನ್ನ ಏಜೆಂಟನಾಗಿ ನಿಯುಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ದಾಖಲೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದರೆ ಅದು ವಿಶೇಷ ಮೊಕ್ತಾರು ನಾಮೆ ಎಂದೂ, ಒಂದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೊಕ್ತಾರು ನಾಮೆ ಎಂದೂ, ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನಿಗದಿತ ಮುದ್ರಾಂಕ ಶುಲ್ಕದ ಠಸೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ನೋಟರಿ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು (ಅಟೆಸ್ಟ್ ಆಗಬೇಕು).

ಮಾದರಿ ಜನರಲ್ ಪವರ್ ಆಫ್ ಎಟಾರ್ನಿ ಯಾನೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೊಕ್ತಾರುನಾಮೆ

ದಿನಾಂಕ: - -2020ರಲ್ಲು

.....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ... ಗ್ರಾಮದ
..... ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ .....ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು .....ವರ್ಷ
ಪ್ರಾಯದ, ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ .....ಇವರಿಗೆ,

.....ಜಿಲ್ಲಾ, ...ತಾಲೂಕು, ... ಗ್ರಾಮದ
..... ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ .....ರವರ ಮಗ, ಸುಮಾರು .....ವರ್ಷ
ಪ್ರಾಯದ, ಶ್ರೀ/ ಶ್ರೀಮತಿ .....ಎಂಬ ನಾನು ಬರಕೊಟ್ಟ ಜನರಲ್ ಪವರ್
ಆಫ್ ಎಟಾರ್ನಿ ಹೇಗೆಂದರೆ,

ಈ ಕೆಳಗೆ ತಪಶೀಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಆಸ್ತಿಯು ನನಗೆ ಕ್ರಯಪತ್ರದಂತೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಸದ್ರಿ ಆಸ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆರ್.ಟಿ.ಸಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿ, ಖಾಸಾ ಸ್ವಾಧೀನಗಾರನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಸದ್ರಿ ಆಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವರೇ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರೇ ಅಗತ್ಯ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು, ನನಗೆ ಸ್ವತಃ ಹಾಜರಾಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೆಸರು ನಮೂದಿಸಿರುವ ನಿಮಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರ

ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಹೇಗೆಂದರೆ,

1. ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಪತ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖಾತೆಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು,
2. ಸದ್ರಿ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಆಸ್ತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೇ, ನೀವು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ, ರಶೀದಿಗಳಿಗೆ, ಓಚರುಗಳಿಗೆ, ಬಾಂಡ್, ಒಪ್ಪಂದ ಪತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲು.
3. ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖಾತೆಯ ಆಸ್ತಿಯ ಹೊಣೆಯಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಾಲದ ಬಾಬು ಬೇಕಾದ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಜರಿಪಡಿಸಲು, ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಅಡವು ಬರಕೊಡುವರೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನೋಂದಣಿ ಕಛೇರಿಗೆ ಹಾಜರಾಗಿ ಅಡವು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಲು.
4. ಸದ್ರಿ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಆಸ್ತಿಯ ಹೊಣೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಸಾಲವನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲು ಹಾಗೂ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಸಬ್ಲಿಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಕುರಿತು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ರಶೀದಿಗಳಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಲು.
5. ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆಫೀಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೇ, ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಕೀಲರನ್ನು ನೇಮಿಸುವರೇ ಮತ್ತು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುವರೇ, ಈ ಕುರಿತು ಕೈಪೇತುಗಳಿಗೆ, ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಅರ್ಜಿಗಳಿಗೆ, ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ, ವಕಾಲತ್ತು ನಾಮೆಗೆ ವ, ಇನ್ನಿತರ ಅರ್ಜಿ, ಮನವಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಸಹಿ ಮಾಡಲು.
6. ಸದ್ರಿ ಸ್ಥಳದ ಕುರಿತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಂಚಾಯತ್‌ನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪರವಾನಿಗೆ ಪಡೆಯುವರೇ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ ಅಳವಡಿಸುವರೇ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಕ್ಷಮ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡುವರೇ ಕೂಡಾ ಈ ಕುರಿತು ಆಯಾಯ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಬೇಕಾಗುವ ಅರ್ಜಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಸಹಿ ಮಾಡಲು,

7. ಅಲ್ಲದೆ ಸದ್ರಿ ಆಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡ ಇತ್ಯಾದಿ ರಚಿಸುವರೇ, ಪಂಚಾಯತ್ ಪರವಾನಿಗೆ ಪಡೆಯುವರೇ, ಪಂಚಾಯತ್ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವರೇ, ಭೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವರೇ, ಭೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಪ್ಪಂದ ಕರಾರು ಬರೆದು ಕೊಡಲು,
8. ಸದ್ರಿ ಆಸ್ತಿಗಳ ಬಾಬು ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹರಣೆ ನಡೆಸಲು, ಅರ್ಜಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವರೇ, ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವರೇ, ಸಬ್ಸಿಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು.
9. ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಆಸ್ತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಾನೇ ಸ್ವಂತ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಹಾಗೂ ಇವುಗಳು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಬಾಧಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಬರೆದ ಜನರಲ್ ಪವರ್ ಆಫ್ ಎಟಾರ್ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ

ಆಸ್ತಿ ವಿವರ

....ಜಿಲ್ಲಾ ....ತಾಲೂಕು ...ಗ್ರಾಮದ ಬಾಬು.

ಸ.ನಂ.	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(ಎಕರೆ)

ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಆಸ್ತಿ ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ ಅಲಫಲ, ಮಾಮೂಲು ನೀರು, ರಸ್ತೆ ಹಕ್ಕು, ಕೂಡಿರುವ ಸರ್ವಾದಿ.

7. ನೋಟೀಸು

ನೋಟೀಸು ಒಂದು ಔಪಚಾರಿಕ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದೆ. ನೋಟೀಸಿನ ಮುಖಾಂತರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಕ್ಷಿದಾರರ ನಿರ್ದೇಶನದ ಮೇರೆಗೆ ವಕೀಲರು ನೋಟೀಸನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನೋಟೀಸಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು :

ವಕೀಲರ ಮುಖಾಂತರ ನೋಟೀಸ್ ಸರ್ವೆಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶೀರ್ಷಿಕೆಪತ್ರ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರು ನೋಟೀಸ್ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾರ ವಿರುದ್ಧ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅವರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಿಳಾಸ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು. ಯಾವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು.

ಮುಂದುವರೆದು, ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಪರವಾಗಿ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಿಳಾಸ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಂತರದ ಪ್ಯಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಾದಾಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನದ ಕಾಲಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸದರಿ ನೋಟೀಸಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಅಥವಾ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಬೇಕು. ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನನ್ವಯ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ಬಗೆಗಿನ ಅಂಶವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡುವ ವಕೀಲರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವಿರಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು ನೋಟೀಸಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಟೀಸನ್ನು ನೊಂದಾಯಿತ ಅಂಚೆ ಮುಖಾಂತರ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

PRATI KSHA R.S.
B.A., LLB.

ಮಾದರಿ ನೋಟೀಸು

Ph :
O :
M :
e-mail :

ದಿನಾಂಕ : 10ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015

ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೋಟೀಸು

ಇವರಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ದಿನಕರ್

ನಂ. 28, 1ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ

ಸುಭಾಷ್‌ನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮಾನ್ಯರೇ,

ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟಾಚಲಪತಿ ನಂ. 104/2, 18ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ಪರವಾಗಿ ತಮಗೆ ಈ ನೋಟೀಸನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

1. ತಾವು ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರ ಮಾಲಿಕತ್ವದ ನಂ. 28, 1ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಸುಭಾಷ್‌ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಈ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಮನೆಯನ್ನು ದಿನಾಂಕ 1/1/2008ರಂದು ಒಂದು ಲಕ್ಷ 50 ಸಾವಿರ ರೂ.ಗಳ ಠೇವಣಿ ಹಾಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 15 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ವಾಸಿಸಲು ಪಡೆದಿರುತ್ತೀರಿ. ಬಾಡಿಗೆಯ ಕರಾರಿನಂತೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ 8ನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ಬಾಡಿಗೆ ಹಣ, ವಿದ್ಯುತ್ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಿನಾಂಕ 1/1/2012ರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಬಾಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸದೆ ಕರಾರನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ್ದೀರಿ.
2. ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರು ಬಾಕಿ ಇರುವ ಬಾಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಖರ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಕೊಡುವಂತೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರೂ ತಾವು ಹಣವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

3. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರ ಪರವಾಗಿ ತಮಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಈ ನೋಟಿಸು ತಲುಪಿದ 7 ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರಿಗೆ ನೀವು ನೀಡಬೇಕಿರುವ ಬಾಕಿ ಬಾಡಿಗೆ ಹಣ, ವಿದ್ಯುತ್ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ದಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 3 ಲಕ್ಷದ 24 ಸಾವಿರದ 637 ರೂ.ಗಳನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಪಾವತಿಸತಕ್ಕದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ಹೂಡಲಿದ್ದು ಕಾನೂನಿನ ಕ್ರಮ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
4. ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಲಾದ 3 ಲಕ್ಷದ 24 ಸಾವಿರದ 637 ರೂ.ಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನ ಕಕ್ಷಿದಾರರಿಗೆ 5 ಸಾವಿರ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಈ ನೋಟೀಸಿನ ಬಾಬತ್ತಾಗಿ ಪಾವತಿಸತಕ್ಕದು.

ಸಹಿ

(ಪ್ರತೀಕ್ಷಾ)

ವಕೀಲರು

8. ವಾದ ಪತ್ರ

ದಾವೆಯನ್ನು ಹೂಡುವವನನ್ನು 'ವಾದಿ' ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರ ವಿರುದ್ಧ ಅಥವಾ ಯಾರಿಂದ ಹಣ, ಆಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳಲಾಗಿದೆಯೋ ಅವನು 'ಪ್ರತಿವಾದಿ'. ವಾದಿಯಿಂದ ವಕಾಲತ್ತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯು ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ 'ವಾದಪತ್ರ'ವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು 'ಫಿರ್ಯಾದು' ಅಥವಾ 'ದಾವಾ ಅರ್ಜಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದಿವಾನಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆಯ ಆದೇಶ 7ರ ಪ್ರಕಾರ

ವಾದಪತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಲು ಬಯಸುವ ವಾದಿಯು ಈ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ವಿವರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ವಾದಪತ್ರವನ್ನು ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.

1. ಯಾವ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ವಾದಿಯು ತನ್ನ ದಾವೆಯನ್ನು ಹೂಡಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಹೆಸರು;
2. ವಾದಿಯ ಹೆಸರು, ವಯಸ್ಸು, ಉದ್ಯೋಗ, ವಿವರ ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳ ;
3. ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಹೆಸರು, ವಯಸ್ಸು, ಉದ್ಯೋಗ, ವಿವರ ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳ ;
4. ವಾದಿಯು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ;
5. ವ್ಯಾಜ್ಯಕಾರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅದು ಯಾವಾಗ ಸಂಬಂಧಿಸಿತು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರ
6. ಯಾವ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ವಾದಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಾದಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸದೇ ಯಾವುದೇ ಪರಿಹಾರವು ವಾದಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾದಪತ್ರವು ವ್ಯಾಜ್ಯಕಾರಣವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೂಡಿರುವ ದಾವೆಯು ಕಾಲಪರಿಮಿತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕೋಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿಯೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ದೃಢೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮಾದರಿ ವಾದಪತ್ರ

ಲಘುವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಇವರ

ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ

ಲಘು ವ್ಯಾಜ್ಯ ನಂ. 2019

ಕ, ಖ ವಯಸ್ಸು, ಉದ್ಯೋಗ :

ವಿಳಾಸ : ....1..... ವಾದಿ

ವಿರುದ್ಧ

ಗ, ಘ ವಯಸ್ಸು ಉದ್ಯೋಗ

ವಿಳಾಸ : ..... ಪ್ರತಿವಾದಿ

ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಫೀಜು ಮತ್ತು

ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದಾವಾದ

ಮೌಲ್ಯ ರೂ. 500-00

ವಾದಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ :

1. ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ವಾದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತಾ..... ರಂದು 15000-00 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು ಮತ್ತು ಅದೇ ದಿವಸ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಣವನ್ನು ವಾದಿಯು ಕೇಳಿದಾಗ ನೂರಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ. 12-00 ನಂತೆ ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತ ತಿರುಗಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಿಸರೀ ನೋಟನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟನು.
2. ವಾದಿಯು ಪ್ರತಿವಾದಿಯನ್ನು ಹಣ ಕೊಡಲು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಕೇಳಿದರೂ ಆತನು ಆಗ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಈಗ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮುಂದೂಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಕೊನೆಗೆ ತಾ. .... ರಂದು ವಾದಿಯ ಪ್ರತಿವಾದಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಕೊಡಲು ಕೇಳಿ ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಆ ಪತ್ರವು ಪ್ರತಿವಾದಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಲುಪೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಅಸಲು ಹಣವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ವಾದಿಗೆ ಈ ದಾವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯ ಬಿತ್ತು.
3. ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ದಾವಾ ಪ್ರಾಮಿಸರೀ ನೋಟನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಈ

ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ, ಈ ದಾವಾ ವಿಚಾರಣಾ ಅಧಿಕಾರ ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

4. ದಾವಾದ ಕ್ಲೇಮು ಕಾಲಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

5. ವಾದಿಯ ವಿನಂತಿಯು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ :

- (ಕ) ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ವಾದಿಗೆ ರೂ. 15000-00 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು.
- (ಖ) ..... ರೂ.ಗಳ ಬಡ್ಡಿ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ವಾದಿಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.
- (ಗ) ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ವಾದಿಗೆ ಈ ದಾವಾದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು.
- (ಘ) ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡ ಇತರ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಡಿಕ್ರಿ ಆಗಬೇಕು,

ವಾದಿಯ ಸಹಿ,

ವಾದಿಯಾದ ..... ನಾನು ಮೇಲಿನ ಪ್ಯಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ದಿನಾಂಕ :

ವಾದಿಯ ಸಹಿ

ಊರು :

ವಾದಿಯ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯ (ಯಾರಾದರು ಇದ್ದರೆ)

ಸಹಿ

9. ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರ

ದಿವಾನಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆಯ ಆದೇಶ 8ರ ಪ್ರಕಾರ

1. ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿವಾದಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಮನು ಅಥವಾ ಆದೇಶಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ 30 ದಿನಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯೊಳಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಈ 30 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿಫಲನಾದಾಗ, ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಲೇಖಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಆದರೆ ಸಮನು ಜಾರಿಯಾದ 90 ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಮೀರದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ದಿನದಂದು ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

2. ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿರುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿವಾದಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿಫಲನಾದರೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಪ್ರತಿವಾದಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತೀರ್ಪನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಇತರ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.

3. ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

- * ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಾದಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾದಿಸದಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅನುಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- * ಸಂಗತಿ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಾಲಪರಿಮಿತಿಯ ವಾದವು ಪ್ರತಿವಾದಿಗೆ ದಾವೆಯನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕು.
- * ವಾದಿಯು ಹೇಳಿರುವ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ನಿರಾಕರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಹಾನಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿರುವ ಇತರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

- * ವಾದಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ಸಂಗತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ನಿರಾಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಅದನ್ನು ಹಾರಿಕೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆ ವಿಷಯದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.
- * ವಾದಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅವಶ್ಯವಾದ ಇಂಗಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕು.
- * ವಾದಿಯು ದಾವೆಯು ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಣದ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ವಾದಿಯ ಕೋರಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಾದಿಯಿಂದ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ವಸೂಲಿಯ ವಾದ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಮೀರದ ಯಾವುದೇ ನಿಶ್ಚಿತ ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಲು ಕೇಳಬಹುದು.
- * ದಾವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ವಜಾವಿಟ್ಟನ ಹಕ್ಕಿನ ಜೊತೆಗೆ ವಾದಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಎದುರು ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು.

ಮಾದರಿ ಪ್ರತಿವಾದ ಪತ್ರ

1. ವಾದ ಪತ್ರದ 1ನೇ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ.
2. ವಾದ ಪತ್ರದ 2ನೇ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ... ರಂದು ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ವಾದಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅಸಲು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ದಿವಸ ವಾದಿಯು ತಾನು ದಾವಾ ಪ್ರಾಮಿಸರೀ ನೋಟನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಇಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದೂ ಮರುದಿವಸ ಕೊಡುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ವಾದಿಯ ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಅಂದೇ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ 1) ಯ. ರ ಮತ್ತು ರ.ಳ ಇದ್ದರು. ವಾದಿಯ ನಂತರ ಆ ಪ್ರಾಮಿಸರೀ ನೋಟನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಈಗ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ದಾವೆಯನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾನೆ.
3. ವಾದಿಯ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. (ಆ ಉತ್ತರದ ನಕಲನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ). ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾದಿಯು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ.
4. ವಾದಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅಸಲು ಬಡ್ಡಿ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ ದಾವೆಗೆ ಕಾರಣವೇ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ವಾದಿಯು ಹೇಳಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಕಾರಣವು ತಪ್ಪು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಇರುತ್ತದೆ.

5. ವಾದಿಯು ಸುಳ್ಳು ದಾವೆಯನ್ನು ಹೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ದಾವಾ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೊಡಲು ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ವಾದಿಯು ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ದಾವೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರತಿವಾದಿಗೇ ಈ ದಾವೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಅವನಿಂದ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

6. ದಾವೆಯ ಕ್ಲೇಮಿಗೆ ಕಾಲಪರಿಮಿತಿ ಅಧಿನಿಯಮದ ಬಾಧೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ದೆಲೆಯಿಂದ ವಾದಿಯ ದಾವೆಯನ್ನು ಖರ್ಚು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕು.

ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಸಹಿ

ಪ್ರತಿವಾದಿಯಾದ ..... ಆದ ನಾನು ಮೇಲಿನ ಪ್ಯಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಊರು :

ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಸಹಿ

ತಾರೀಖು:

10. ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಕ್ಷಗಳ ಪರಸ್ಪರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡುವ ಹೇಳಿಕೆ ಸತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀಡಿದರೆ ಅಂಥ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೇಳಿಕೆಗಳು, ದಸ್ತಾವೇಜುಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದೃಢೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೋಟರಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನಗೆ ಸತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವನು ಸ್ವತಃ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವುವು, ಇತರರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಸರಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಂಬಲೂ ಅಥವಾ ನಿರಾಕರಿಸಲೂ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಯಾರಿಗೂ ಅಪಮಾನವಾಗದಂತೆ, ಸ್ಪಷ್ಟ, ಖಚಿತ, ನೇರ, ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಶಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡುವವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣವಚನಕಾರ ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನುಡಿದ ನಂತರವೇ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಪಡೆಯುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಹಿ ಮತ್ತು ಮೊಹರು ಹಾಕಬೇಕು.

ಮಾದರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

..... ಎಂಬುವರ ಮಗನಾದ ..... ವಯಸ್ಸಿನ ..... ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ನಾನು ..... ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ
ಹೆಸರನ್ನು ..... ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ನೋಟರಿಯವರ
ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಮತ್ತು ಈ ದಿನ, ದಿನಾಂಕ ..... ರಂದು ನನ್ನ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ.

(ಸಹಿ)

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಕಾರನ ಗುರುತು ನನಗೆ ಇದೆ

(ಸಹಿ)

ನೋಟರಿ

11. ಉಯಿಲು

ಉಯಿಲು ಅಥವಾ ಮರಣಶಾಸನ ಅಧಿನಿಯಮದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಣಪತ್ರವು ಊರ್ಜಿತಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿರಬೇಕು.

1. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಯಸ್ಕನಾಗಿರಬೇಕು.
2. ಮರಣಪತ್ರವೂ ಕೈಬರಹದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆ ಮರಣಪತ್ರದ ಅಡಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಥವಾ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೆರಳಚ್ಚಿನಿಂದಲೂ ಮರಣಪತ್ರ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.
3. ಪ್ರತಿ ಪುಟವನ್ನು ಸಹಿ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಮಾದರಿ ಉಯಿಲು

ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್.ವಿ. ಸುಭದ್ರನವರ ಉಯಿಲು

ಸನ್ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆ ಇಸವಿ, ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳು, 13ನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ, ಒಂದನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಬಡಾವಣೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮನೆ ನಂ. 112ರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ದಿವಂಗತ ಕೆ.ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣರವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಸುಮಾರು 60 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಆರ್.ವಿ. ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಆದ ನಾನು ಬರೆದ ನನ್ನ ಈ ಉಯಿಲಿನ ಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ :

1. ನಾನು ಈಗ ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ಜೀವನದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಕಾರಣ ನನ್ನ ನಂತರ ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ವಿತರಣೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಉಯಿಲನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
2. ನನ್ನ ಪತಿ ಕೆ.ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣನವರು ದಿನಾಂಕ 26-03-2010ರಂದು ನಿಧನರಾದರು. ನನಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇದ್ದ ಏಕೈಕ ಪುತ್ರ ಬಿ.ಆರ್. ಸುಹಾಸ್ 29-1-2016ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಹೋದನು. ನಾನು ಈಗ ನನ್ನ ಸೊಸೆ ಎಂ. ಜಯಶ್ರೀ, ಮೊಮ್ಮಗ ಬಿ.ಎಸ್. ಗೌರವ್, ಮೊಮ್ಮಗಳು ಬಿ.ಎಸ್.

ಸುಭಾಷೀಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಇತರರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

3. ನನ್ನ ಗಂಡನ ಸ್ವಯಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯು ಆತ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಈಗ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಮನೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗಂಡನ ಸ್ವಂತ ಸಂಪಾದನೆಯದಾಗಿದೆ. ಈ ಮನೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಯಿಲನ್ನು ಬರೆಯುವ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಸಾಲ, ಅಸಲು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಸ್ಥಿರ ಆಸ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು, ನನ್ನ ಗಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಅದರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ:

4. ನನ್ನ ಗಂಡ ಬದುಕಿರುವಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಬಸವನಗುಡಿ ಬ್ರಾಂಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ :

F.D. No. 014899, Dated 09-07-09

ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ : ರೂ. .... (ರೂಪಾಯಿ ..... ಮಾತ್ರ)

5. (a) ನನ್ನ ಪತಿ ದಿ. ಕೆ.ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ FD. No. 01498, Dated 09-07-09 ಒಟ್ಟು ಹಣ ರೂ. .... (ರೂಪಾಯಿ ..... ಮಾತ್ರ)

(b) ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ., ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ನಂ. .... F.D.R. No. 55/02-03

(c) ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬ್ರಾಂಚ್, ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. .... (ರೂಪಾಯಿ ..... ಮಾತ್ರ) ಯಂತೆ 05 ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಆರ್.ಡಿ. A/c No. ...., Dated .....

(d) ಕಿಸಾನ್ ವಿಕಾಸ ಪತ್ರ : ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ Dated 05-12-02 ಗಾಂಧಿಬಜಾರ್ ಬ್ರಾಂಚ್, ಬೆಂಗಳೂರು ರೂ. .... (ರೂಪಾಯಿ ..... ಮಾತ್ರ) ಇದರ ಸಂಖ್ಯೆ 09 CD 251732

6. ನನ್ನ ಮೇಲೆ 2 ಎಳೆಯ ಅಂದಾಜು ತೂಕ 2 ತೊಲೆ ಬಂಗಾರ, ಒಂದು ಎಳೆ ಚೈನು ಸುಮಾರು 9 ಗ್ರಾಂ ಬಂಗಾರ, 4 ಬಳೆ ಸುಮಾರು 85 ಗ್ರಾಂ

ಬಂಗಾರ ಹಾಗೂ 7 ಗ್ರಾನ ಉಂಗುರ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ಜೊತೆಯ ಅಂದಾಜು 15 ಗ್ರಾಂ ತೂಕದ ಬಂಗಾರ ಇರುತ್ತದೆ.

7. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
8. ಹಾಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮನೆ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಡ್ ನಂ. 17, ಡೋರ್ ನಂ. 112, ಉದ್ದ 25 ಅಡಿ ಅಗಲ 30 ಅಡಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಮನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಬಿ.ಎಸ್. ಗೌರವ್ (ತಂದೆ ದಿವಂಗತ ಬಿ.ಆರ್. ಸುಹಾಸ್) 16 ವರ್ಷ, ಇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಸದರಿ ಮನೆಯ ಚಕ್ಕುಬಂದಿ : ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ - ಸರೋಜ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಯ ಮನೆ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ - ಡಾ. ವಿದ್ಯಾಧರ ಕಿನ್ನಾಳರ ಮನೆ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ - 8 ಅಡಿ ಪ್ಯಾಸೇಜ್ ಮತ್ತು ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರ ಮನೆ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ - ಸುಭದ್ರಮ್ಮನವರ ಮನೆ. ನನ್ನ ಮರಣಾನಂತರ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಿ.ಎಸ್. ಗೌರವ್‌ನಿಗೆ ಸದರಿ ಮನೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುದಾರನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಖಾತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕಂದಾಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಜೀವಿತಕಾಲದವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಬಿ.ಎಸ್. ಗೌರವ್‌ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಚಾಚು ತಪ್ಪದೆ ಅವನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿದೆ.
9. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪ್ಯಾರಾ ನಂ. 6ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಕುಮಾರಿ ಬಿ.ಎಸ್. ಸುಭಾಷಿಣಿ (ತಂದೆ ದಿವಂಗತ ಬಿ.ಆರ್. ಸುಹಾಸ್) 22 ವರ್ಷ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ.
10. ಈ ಉಯಿಲು ನನ್ನ ಮರಣಾನಂತರ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಯಿಲಿನ ಮುಂಚೆ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಉಯಿಲುಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಉಯಿಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.
11. ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಗಳ ವಿಲೇವಾರಿ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಾನು ಈ ಉಯಿಲನ್ನು ಯಾರ ಪ್ರಲೋಭನೆ, ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಇರಾದೆಯಿಂದ, ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.
12. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸಿದ ಉಯಿಲನ್ನು ಓದಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಇಸವಿ, ತಾರೀಖು ಅಂದರೆ 13ನೇ ದಿನ, ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಇಸವಿಯಂದು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಹಿ

ಹಾಕಿರುತ್ತೇನೆ. ಸಾಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಕ್ಷಿಗಳು :

ನನ್ನ ಸಹಿ

1) ಆರ್.ಕೆ. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್

ಆರ್.ವಿ. ಸುಭದ್ರಮ್ಮ

2) ಗೋವಿಂದಪ್ಪ

13-4-2019

ಬಿಕ್ಕಲಂ

ಎಚ್.ಆರ್. ರಾಮಪ್ರಸಾದ್

ಅಡ್ವೋಕೇಟ್, ವಾಣಿವಿಲಾಸ ರಸ್ತೆ,

ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

V ರಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

1. ಗಾದೆ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಗಾದೆಗಳು ಹಿರಿಯರ ಅನುಭವದ ನುಡಿಗಳು. ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಬಹಳ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಜೀವನದ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸೂಚಿತ ಅರ್ಥ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ಗಾದೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು

1) ಸೂಚಿತಾರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ: ಗಾದೆಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸೂಚಿತಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಒಳಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು' ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಹಾಸಿಗೆ' ಎನ್ನುವುದು 'ಸಂಪಾದನೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

2) ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳು: ಗಾದೆಗಳು ಕಾಲ, ದೇಶ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಜನಾಂಗ ಮುಂತಾದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

3) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ, ಆದರೆ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ: ಗಾದೆಗಳು ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ಸಾಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಬಹಳ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದ್ದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

4) ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನಾನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ: ಅಪಾರವಾದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಕ್ರೋಢೀಕೃತ ರೂಪಗಳೇ ಗಾದೆಗಳು. ಇವು ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿನಿಂದ ಬರುವ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಬದುಕಿಗೆ ನೈಜ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ನುಡಿಗಳು.

5) ಸಂಸ್ಕೃತಿವಾಹಕಗಳು: ಗಾದೆಗಳು ಆಯಾ ಮಣ್ಣಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಕಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಉದಾ: 'ಮೂಗಿಗಿಂತ ಮೂಗುತಿ ಭಾರ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೂಗುತಿ ಎಂದರೇನು? ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹಿಟ್ಟು (ಮುದ್ದೆ) ಎಂಬ ಆಹಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

6) ಕೆಲವೊಂದು ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಗಾದೆಗಳೂ ಉಂಟು: ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಗಾದೆಗಳು ಎರಡು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ 'ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಸುಟ್ಟರೂ ಹೋಗದು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟರೆ 'ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೆಟ್ಟ' ಎಂಬುದು ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ ಯಾರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನಾದರೂ ಬದಲಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಗಾದೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಒಂದು ಕಲೆ. ನೀಡಿರುವ ಗಾದೆಯ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕಥೆ ಅಥವಾ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನ ಅರ್ಥಬರುವ ಗಾದೆಗಳು ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಗಾದೆಗಳು- ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1) ಹನುಮಂತ ಹಗ್ಗ ತಿನ್ನುವಾಗ ಪೂಜಾರಿ ಶಾವಿಗೆ ಬೇಡಿದಂತೆ

ಇದೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಗಾದೆ. 'ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರೇ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದವರ ಗತಿ ಏನು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಈ ಗಾದೆಯು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ, ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಆಂಜನೇಯನೇ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಗ್ಗ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಪೂಜಾರಿ ರುಚಿಕರವಾದ ಶಾವಿಗೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ಹನುಮಂತ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಕೊಟ್ಟಾನು!! ಹಾಗೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ನಾವು ಅನುಕೂಲಸ್ಥರು ಎಂದುಕೊಂಡವರೇ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರಿಂದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ.

2) ನಾಲಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೆ ನಾಡೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದು

ಮಾತಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಗಾದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ನಾಲಿಗೆ' ಎಂದರೆ 'ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು'. 'ನಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಬಹುದು' ಎನ್ನುವುದು ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ. ಮಾತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ

ದೊರೆತಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವರ. ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ನಾವು ಸಮಾಜದ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಆಡುವ ಮಾತು ತೂಕವಾಗಿರಬೇಕು, ಗೌರವಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಘನತೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾತು ನಮಗೆ ಗೆಳೆಯರನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲದು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲದು. 'ಮಾತು ಆಡಿದರೆ ಹೋಯಿತು, ಮುತ್ತು ಒಡೆದರೆ ಹೋಯಿತು', 'ಮಾತೇ ಮುತ್ತು ಮಾತೇ ಮೃತ್ಯು' ಮುಂತಾದ ಗಾದೆಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು:

- 1) ಉಪ್ಪು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೇಬೇಕು.
- 2) ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು.
- 3) ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ.
- 4) ಉಪ್ಪಿಗಿಂತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ, ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ.
- 5) ಹೊಳೆಯುವುದೆಲ್ಲ ಚಿನ್ನವಲ್ಲ.
- 6) ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೀರ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು.
- 7) ಅತಿ ಆಸೆ ಗತಿ ಕೇಡು.
- 8) ಗಿಡವಾಗಿ ಬಗ್ಗದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿತೆ?
- 9) ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು.
- 10) ಬೆಳ್ಳಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ.
- 11) ತಾನೊಂದು ಬಗೆದರೆ ದೈವವೊಂದು ಬಗೆದೀತು.
- 12) ಮಾತು ಬೆಳ್ಳಿ ಮೌನ ಬಂಗಾರ.
- 13) ಎತ್ತು ಹೇರಿಗೆಳೆದರೆ ಕೋಣ ನೀರಿಗೆಳೆಯಿತು.
- 14) ದೇವರು ವರ ಕೊಟ್ಟರೂ ಪೂಜಾರಿ ವರ ಕೊಡ.
- 15) ಆರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅತ್ತೆ ಕಡೆ, ಮೂರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸೊಸೆ ಕಡೆ.
- 16) ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಂತೆ/ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆ ತೊಳೆದಂತೆ
- 17) ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳಹುಳ್ಳಗೆ.
- 18) ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಹೆಗಲು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ.
- 19) ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಡೋದು ಅಲ್ಲದೆ ವನವೆಲ್ಲಾ ಕೆಡಿಸಿತು.
- 20) ಜಟ್ಟಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದರೆ ಅದು ಒಂದು ಪಟ್ಟು.

2. ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಸಮಗ್ರವಾದ ವಿವರಗಳ ಗದ್ಯರೂಪದ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ಪ್ರಬಂಧ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ 'Essay' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಬಂಧ ಅಥವಾ ನಿಬಂಧ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಭಾವಗೀತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಂತೆ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು, ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮುಂತಾದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಧಗಳು

ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

1) ವಸ್ತು ಆಧಾರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು:

ಪ್ರಬಂಧವು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸರಿಯಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಹಲವು ಅಂಶಗಳು ಸೇರಬಹುದಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹಲವು ವಿಧಗಳಾಗಿ ಮುಂದಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದೆ:

2) ಸ್ವರೂಪ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು:

i) ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ: ಸಂಗತಿಯ ವಿವರಗಳ ನಿಖರತೆಗಿಂತ ವರ್ಣನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ.

ಉದಾ: ದಸರಾ ವೈಭವ

ಸೂರೋದಯದ ಸೊಬಗು ಇತ್ಯಾದಿ.

ii) ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ: ಖಚಿತವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ವಿವರಣೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ.

ಉದಾ: ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

iii) ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ: ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಕುರಿತು ಓದುಗನನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಉದಾ: ಭಾರತಕ್ಕೆ ಏಕರೂಪದ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ ಬೇಕೆ?

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈಗಿನ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹೊರೆಯಲ್ಲವೇ? ಇತ್ಯಾದಿ.

iv) ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ: ಆಯ್ದ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವಿಷಯದ ಗುಣ ಹಾಗೂ ದೋಷಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಇದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಉದಾ: ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಚಿತ್ರಣ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

v) ವ್ಯಾಂತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ: ಅನುಭವಗಳ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವಾಳ.

ಉದಾ: ನಮ್ಮ ಜೋಗ್ ಪ್ರವಾಸ

ನಾನು ಕಂಡ ಲೋಕ ಅದಾಲತ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

vi) ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪ್ರಬಂಧ (ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ/ಹರಟೆ): ಕಲ್ಪನೆಯ ಎಳೆಯೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ ಲಘು ಬರಹ.

ಉದಾ: ಮಸಾಲೆದೋಸೆ (ವಿ.ಸೀ.)

ನಮ್ಮ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಮಾತು ತಿಳಿಯುವುದೇ? (ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್)

ಈಚಲು ಮರದ ಕೆಳಗೆ (ಪುತಿನ)

ರಾಗಿಮುದ್ದೆ (ಚ.ಹ. ರಘುನಾಥ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆಗೆ ಮುನ್ನ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

1) ವಿಷಯ ಏನು?

ವಿಷಯದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

2) ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟು?

ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆಗೆ ಇರುವ ಕಾಲಾವಕಾಶ, ಪದಗಳ ಮಿತಿ ಅಥವಾ ವಿಷಯವು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

3) ಯಾರಿಗೆ, ಏಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ?

ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಯಾರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಟಿ.ವಿ., ರೇಡಿಯೋ, ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ಪರೀಕ್ಷೆ - ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಓದುಗ-ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಅವರವರ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ:

ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನ ಕೆಳಕಂಡ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ.

1) ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ: ಪ್ರಬಂಧವು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿಯ ವಿವರಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

2) ಆದ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ: ಮೊದಲು ತಯಾರಿಸಿದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಆದ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮರುಜೋಡಿಸಿ. 1, 2, 3, 4 ಹೀಗೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮರುಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

3) ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ: ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕಿರುವ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ನಕ್ಷೆಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು, ಕೋಷ್ಟಕಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಪ್ರಬಂಧದ ಭಾಗಗಳು

ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ: 1) ಪೀಠಿಕೆ, 2) ವಿಷಯ ವಿವರಣೆ, 3) ಉಪ ಸಂಹಾರ/ಮುಕ್ತಾಯ.

1) **ಪೀಠಿಕೆ:** ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಬಂಧವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದು/ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫ್‌ಗಳಷ್ಟಿರುವ ಈ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯದ ಅರ್ಥ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿರುತ್ತದೆ.

2) **ವಿಷಯ ವಿವರಣೆ:** ಇದು ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ. ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಸಮಗ್ರ ಚರ್ಚೆಯು ಇಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯು ವಿಷಯದ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯು ಹಲವು ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುತ್ತದೆ.

3) **ಉಪಸಂಹಾರ/ಮುಕ್ತಾಯ:** ಇದು ಪ್ರಬಂಧದ ಅಂತಿಮ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಸಾರಾಂಶ, ಮುಂದೆ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬಹುದಾದ ಇತರ ಅಂಶಗಳು, ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ:

1) **ಸಮಗ್ರತೆ:** ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ವಿಷಯದ ಸಮಗ್ರ ವಿವರವನ್ನು ಪ್ರಬಂಧವು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಓದಿದನಂತರ ಓದುಗನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣ ದೊರಕಬೇಕು.

2) **ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತತೆ:** ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ. ಮಾಹಿತಿ ಎಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

3) **ಖಚಿತತೆ:** ಖಚಿತತೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಗುಣ. ಹೇಳಬೇಕಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದಾಗ ಓದುಗನಿಗೆ ಆ ಬರಹದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೇಳಿಕೆ, ಹಾರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಪ್ರಬಂಧದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

4) ಶುದ್ಧಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ: ವ್ಯಾಕರಣ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ, ಶುದ್ಧವಾದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ತವಾದ ಪದಪುಂಜಗಳು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬರವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ.

5) ಚೇತೋಹಾರಿ ನಿರೂಪಣೆ: ಎಷ್ಟೇ ಕಠಿಣತರವಾದ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಓದುಗರ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನೇರ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆ, ಸೂಕ್ತವಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳು, ನಕ್ಷೆ, ಚಿತ್ರ, ಕೋಷ್ಟಕ ಮುಂತಾದ ಪೂರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಬಳಕೆ, ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಗಳ ನೀಡುವಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಓದುಗನ್ನೇಹಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು.

3. ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನ

ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಬರಹವೊಂದರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವ ಲೇಖನಕಲೆಯೇ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನ (Precis). ಮೂಲ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಗೊಳಿಸುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಕಲೆ. ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಇದರ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದುವ ಶ್ರಮ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪದಂತೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸವಿವರವಾದ ಬರಹವನ್ನು ನೀಡಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸಲು ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂಲಲೇಖನದ ಒಟ್ಟು ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸಬೇಕಿರುವ ಪದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿರಲಾಗುತ್ತದೆ (ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮೂಲಬರಹದ ಪದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಸರಾಸರಿ ಪದಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಅದನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸಾಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭದ ವಿಧಾನ).

ಮೂಲಲೇಖನವನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಓದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನದ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾದರೂ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ, ಆದರೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬಿಡದಂತೆ ಬರೆಯುವ ಕಲೆ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ

ಮೊದಲಿಗೆ ಮೂಲಲೇಖನಗಳನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಕಠಿಣ ಪದಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಮೂಲಲೇಖನಕ್ಕೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀವೇ ಒಂದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬರಹದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ನಿಮಗೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸಂಕ್ಷೇಪಣದ

ನಂತರ ಇರಬೇಕಾದ ಒಟ್ಟು ಪದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ನಂತರ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿ.

ಗಮನಿಸಿ :

1. ಇಡಿಯ ಬರಹ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಮೂಲದ ಪದಗಳಿದ್ದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಇಡಿಇಡಿಯಾಗಿ ನಕಲು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ.
2. ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಸಮಗ್ರ, ಸ್ವಯಂ ಅರ್ಥಬೋಧ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿ.
3. ಕತ್ತರಿಸಿ ಅಂಟಿಸುವ (cut and past) ವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಒಟ್ಟು ಬರಹದ ಪುನರ್ನಿರೂಪಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಕೊಡಿ.
4. ಪುನರುಕ್ತಿಗಳು, ವರ್ಣನೆಗಳು, ಅತಿಯಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಆಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಷೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಿ.
5. ಮೂಲ ಬರಹದ ಆಶಯ, ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಇರಲಿ.
6. ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ವಿವರಣೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಡಿ.
7. ಸಂಭಾಷಣಾರೂಪದ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ.
8. ಬರಹ ಸಿದ್ಧವಾದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ.

ಮಾದರಿ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಲೇಖನ

ಮೂಲ ಬರಹ

ಇಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಗಳು ಸಹ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮಯವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂದು ನಾವು ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವುಗಳ ಬಣ್ಣ , ಆಕಾರ, ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಅಥವಾ ಕ್ವಾಲಿಟಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲೋರೈಡ್, ಆರ್ಸೆನಿಕ್ ಮತ್ತು ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂ ನಂತಹ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ನೀರಿನ ಸೇವನೆ ನಿಧಾನವಾದ ವಿಷದ ಸೇವನೆಯನೆಯೇ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್

ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ, ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ನೇರವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಬೀಳುವಂತೆ ಇಡುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಹನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವುದುಂಟು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲ್‌ಗಳು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಡಯಾಕ್ಸಿನ್ ಎಂಬ ಮಹಾನ್ ವಿಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯು ಮಹಾಮಾರಿ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬಯೋ ಫೀನೈಲ್ ಎ ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕವು ಮಾನವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಸಾಯನಿಕವುಳ್ಳ ನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಮಧುಮೇಹ, ಬೊಜ್ಜು, ಫಲವಂತಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಬಾಲಕಿಯರ ಆರಂಭಿಕ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಥಾಲೆಟ್ಸ್ ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕದಿಂದಾಗಿ ಲಿವರ್ ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಲಿವರ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ನಂತಹ ಅಪಾಯವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ವೀರ್ಯಾಣುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಅಪಾಯವೂ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಾವು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾಯಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದಾಗಿ ದೇಹದ ಪ್ರತಿರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದೇಹದ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯವು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಕಾದು ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವ ನೀರಿನಿಂದ ಅಪಾಯಗಳು ಖಂಡಿತಾ ಇವೆ. ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಒಂದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅಲ್ಲದೇ ಇಂದು ತಾಮ್ರದ ಬಾಟಲಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

*

*

*

ಸಂಕ್ಷೇಪಿತ ಬರಹ

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲ್ ಬಳಸುವಾಗ ಎಚ್ಚರ

ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನೀರಿನ ಬಾಟಲ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್, ಆರ್ಸೆನಿಕ್, ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂನಂತಹ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಾಗ ಬಾಟಲುಗಳು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಡಯಾಕ್ಸಿನ್ ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಕಾರಕವಾದ ವಿಷವಸ್ತು. ಅಂತೆಯೇ 'ಬಯೋ ಫಿನೈಲ್ ಎ' ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕದಿಂದ ಮಧುಮೇಹ, ಬೊಜ್ಜು, ಫಲವಂತಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ; ಥ್ಯಾಲೀಟ್ಸ್ ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದಾಗಿ ಲಿವರ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸದಿರುವುದು ಉತ್ತಮ. ಬಳಸಲೇ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಾಟಲ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಒಳಿತು.

4. ಭಾಷಾಂತರ

'ಭಾಷಾಂತರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು 'ಭಾಷೆ' ಮತ್ತು 'ಅಂತರ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಅಂತರ' ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಮನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಕಲೆಯೇ ಭಾಷಾಂತರ. ಮೂಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದೋ ಅದೇ ಪರಿಣಾಮ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಓದಿದವರ ಮೇಲೂ ಆಗುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿ ಭಾಷಾಂತರವೆನ್ನಬಹುದು. ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ 'ಅನುವಾದ' ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರವು ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ನಾವು ಇಂದು ಮಿಶ್ರಭಾಷಾ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಜಗತ್ತು ಒಂದು 'ವಿಶ್ವಗ್ರಾಮ'ವಾಗಿ ಭದಲಾಗಿದ್ದು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಗಾದರೂ ಇಂದು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ರವಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವುದು ಹೌದಾದರೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಮಹತ್ವ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಧರ್ಮ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ, ಆಡಳಿತ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಸಂವಹನಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ಭಾಷಾಂತರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ.

ಭಾಷಾಂತರದ ಪ್ರಕಾರಗಳು:

1. ಪದಶಃ/ತದ್ಧತ್ ಅನುವಾದ

ಈ ಬಗೆಯ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೀತಿ ನಿಬಂಧನೆಗಳು, ಆಡಳಿತ ಸಂಬಂಧಿ ಆದೇಶಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನ ಸ್ವಂತ ಕಲ್ಪನೆಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಬರಹದ

ಆಶಯವನ್ನು ಪದಶಃ ಅನುವಾದಗೊಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕ. ಶಬ್ದಪುಂಜಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಗಳು ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಬಗೆಯ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟ.

2. ಸರಳಾನುವಾದ

ಆದಷ್ಟು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ವಸ್ತು, ರೀತಿ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ **Basic Translation** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳ ಜಟಿಲತೆ, ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗ, ಸ್ತರ ಮತ್ತು ವಯೋಮಾನಗಳ ಓದುಗರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟಪದಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸರಳ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರೂ ಮೂಲದ ವಸ್ತು, ರೀತಿ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

3. ಸಂಗ್ರಹಾನುವಾದ

ಕೆಲವು ಬರಹಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿನ ಎಷ್ಟೋ ವಿವರಗಳು ಅನುವಾದಿತ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವೆನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಹಳ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳಿರುವ ಪ್ರೌಢಪ್ರಬಂಧವೊಂದನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂದು ಅನುವಾದಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿ ಅನಗತ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಷ್ಟನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಸಂಕ್ಷೇಪರೂಪದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಬರಹದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾವುವೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದಂತೆ ಗಮನವಹಿಸ ಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

4. ವಿಸ್ತೃತಾನುವಾದ

ಮೂಲಬರಹಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಅನುವಾದವೇ ವಿಸ್ತೃತಾನುವಾದ. ಮೂಲಬರಹವು ಬಹಳ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸಿದಾಗ ಪೂರಕವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ, ವಿವರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಓದುಗಸ್ನೇಹಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಅನುವಾದವನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಭಾವಾನುವಾದ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅನುವಾದ

ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಓದಿ ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ ಅನುವಾದಕ ಆ ಕೃತಿಯ ಸೊಬಗು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅದರ ಭಾವವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದರೆ ಅದು ಭಾವಾನುವಾದ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅನುವಾದ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಆಶಯವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಪದಶಃ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸುವ, ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಿಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸುವಾಗ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ.

6. ರೂಪಾಂತರ

ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾದ ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬರಹವನ್ನು ತನ್ನ ನೆಲದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಅನುವಾದವೇ ರೂಪಾಂತರ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ರೂಪಾಂತರಿತ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಸ್ಥಳ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರಿನ ಬದಲಾವಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳ ರೂಪಾಂತರ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಈ ಬಗೆಯ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ 'ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್'ನನ್ನು 'ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರದೇವ'ನೆಂದು, 'ರೋಮಿಯೋ ಜೂಲಿಯಟ್'ರನ್ನು 'ರಾಮವರ್ಮ ಲೀಲಾವತಿ'ಯೆಂದೂ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಆದರ್ಶ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಭಾಷಾಂತರ ತುಂಬ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸ. ಭಾಷಾಂತರಕಾರ ಮೂಲಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಿಷಯ (matter)ವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ 'ಶೈಲಿ' (manner)ಯ ಗುಣವನ್ನೂ ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಮೂಲದ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ಸಹಜ. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಮರ್ಜಿ, ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭುತ್ವವಿರಬೇಕು. ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ ಉಪಲಬ್ಧ ಶಬ್ದಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಅರಿವು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಔಚಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ.

ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಿಗೆ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಲದು, ಜೊತೆಗೆ ವಿಷಯದ ಪರಿಜ್ಞಾನವೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ವಿಷಯದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ನಾಶವಾಗಬಾರದು. ಭಾಷಾಂತರಕಾರ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆಗೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಈಜು ಕಲಿಯದೆ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ಕಲೆ. ಅದೊಂದು ಪ್ರತಿಭಾಮೂಲವಾದ ಅನುಸೃಷ್ಟಿ, ಪುನಃಸೃಷ್ಟಿ. ಮೂಲ ಲೇಖಕನಿಗೆ ರಸಾವೇಶ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳು ಕೃತಿರಚನೆಗೆ ಸಾಕಾಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಿಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಜಾಗೃತಿಯೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶನಶಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಮೇಳವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಸೋಮಾರಿಗಳ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ. ಜೊತೆಗೆ ಅದು ಅಪಾರವಾದ ಓದುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಭೆ, ವಿದ್ವತ್, ವಿನಯ, ಅಭ್ಯಾಸ, ತಾಳ್ಮೆ, ಶ್ರಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಲೋಕಾನುಭವ, ಅನ್ಯಾನ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಜ್ಞಾನ-ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಆದರ್ಶ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಿಗಿರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು.

ಭಾಷಾಂತರಕಾರರು ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಎರಡೂ ದಡಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಪೀಡಿತವಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. 'ನಾನು ಲೇಖಕಿ' ಎನ್ನುವ ಅಹಮಿಕೆಗಿಂತ "ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಗೆ ನಾನೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾತ್ರ" ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಭಾಷಾಂತರದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು

“ಭಾಷಾಂತರಕಾರರು ಕೊಲೆಗಡುಕರು” ಎಂಬುದೊಂದು ಇಟಾಲಿಯನ್ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷಾಂತರ ಮೂಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಲಾವಣೆಯನ್ನೂ, ಗೌರವವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ

ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಜಗತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಾಷಾಂತರದ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಷಾಂತರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಪದಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು, ಹೊಸ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಭಾಷಾಂತರದಿಂದ. ಭಾಷಾಂತರಿತ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಹೊರಗಿನವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ; ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾಂತರದಿಂದಾಗಿ ಕೊಡುವ-ಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆಗಳೆರಡೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ನಡೆದು ಉದಾತ್ತವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸಲು ಭಾಷಾಂತರ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಳೆಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪ್ರಬಂಧ, ಭಾವಗೀತೆ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಭಾಷಾಂತರದ ಮೂಲಕವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

1. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಾಕ್ಯರಚನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅರಿತು ಭಾಷಾಂತರಿಸಬಹುದು. ಉದಾ: ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃ, ಕ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಪದಗಳು ವರಸೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

Nagesh went to school

ಇದನ್ನು 'ನಾಗೇಶ ಹೋದ ಶಾಲೆಗೆ' ಎಂದು ಅನುವಾದಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃವಿನ ನಂತರ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಆನಂತರ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಬರುವುದು ರೂಢಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದರ ಸರಿಯಾದ ರೂಪ 'ನಾಗೇಶನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು' ಎಂದಾಗಬೇಕು.

2. ನುಡಿಗಟ್ಟು, ಗಾದೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅನುವಾದಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ: 'To kick the bucket' ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಚ್ಯಾರ್ಥ 'ಬಕೆಟನ್ನು ಒದೆ' ಎಂದು. ಆದರೆ ಅದರ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ 'ನಿಧನನಾಗು' ಎಂದು. ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅನುವಾದಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ.

3. ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಸರಳ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾಷಾಂತರಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಉದಾ: Ancient India has believed in the principles like "Vasudhaiva kutumbakam" which means the World is one family and "Ahimsa paramo dharmam" which means non-violence is a top most duty of a person.

“ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರು 'ವಸುದೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ', 'ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮೋಧರ್ಮಃ' ಎಂಬ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇವೆರಡರ ಅರ್ಥ ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ' ಮತ್ತು 'ಅಹಿಂಸೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂದು.”

ಕಾನೂನು ಭಾಷಾಂತರದ ಸವಾಲುಗಳು

ಕಾನೂನು ಸಂಬಂಧಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಮಾತೃಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಲಾರರು. ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಖಚಿತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಸತತವಾದ ಪರಿಶ್ರಮ ಉಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಭಾಷಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳಾದಲ್ಲಿ ಅವು ಕ್ಷಮ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಾನೂನು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು

ತಪ್ಪು ಕೂಡಾ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅನುವಾದಕ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ರಚನಾಶೈಲಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವೂ, ಕ್ಲಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಲದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನೂ ಅನುವಾದಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಸಮರ್ಪಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾನೂನು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಲಾಗದೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಿಗೆ ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವಿರಬೇಕು.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದೇಶದ ಕಾನೂನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಭಾಷಾಂತರಕಾರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಆ ನೆಲದ ಕಾನೂನು ವಿವರ ಅನುವಾದಿಸಲಾರ.

ಭಾಷಾಂತರ : ಮಾದರಿ - 1

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವಿವಾಹ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ವಿವಾಹ ವಿಧಿ ನಿಯಮದಂತೆ ನಡೆಯುವ ವಿವಾಹದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಕಾನೂನು ಮಾನ್ಯತೆ ಮಾಡಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ವಯ ಮದುವೆಯಾದ ದಂಪತಿಗಳು ವಿವಾಹ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿವಾಹದ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಪನೋಂದಣಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಸಹಿ ಹಾಕಿಸಿ ಹಾಜರುಪಡಿಸಿದರೆ, ವಿವಾಹ ನೋಂದಣಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಮತೀಯ ವಿವಾಹವಾಗುವವರು ಅಥವಾ ಯಾರೇ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ವಿವಾಹ ಅಧಿನಿಯಮದಡಿಯಲ್ಲಿ “ರಿಜಿಸ್ಟರ್ಡ್ ಮದುವೆ” ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಮೂವರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಡ್ಡಾಯ.

ಮಾದರಿ - 2

ಕಾನೂನು ರಚನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ಕಲೆಯೂ ಹೌದು. ಅದು ವಿಜ್ಞಾನವೂ

ಹೌದು. ಅದು ಕಾನೂನು ಪದವಿ ಗಳಿಸಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲ. ಕಾನೂನು ರಚನಾಕಾರರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವಿರಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು. ಈಗ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರದೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 124ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಸ.ನ್ಯಾ.ದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೊಂದಿಗೆ “ಸಮಾಲೋಚನೆ” ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದಿದೆ. ಈ “ಸಮಾಲೋಚನೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ.ನ್ಯಾ.ದ ಮೂರು ನವಸದಸ್ಯರ ಪೂರ್ಣಪೀಠಗಳು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿ ಈಗ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಸೇರಿವೆ. 1982ರಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಪಿ. ಗುಪ್ತಾ ಮತ್ತು ಇತರರು- ವಿರುದ್ಧ-ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ (A.I.R. 1982, S.C. 149) ಸಮಾಲೋಚನೆ (Consultation) ಎಂದರೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸರಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಂಧನಕಾರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಆದರೆ 1994ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ನವಸದಸ್ಯರ ಪೂರ್ಣಪೀಠ ಭಾರತದ ವಕೀಲರ ಪರಿಷತ್ತು ವಿರುದ್ಧ-ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ (A.I.R. 1994, S.C. 269) ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ “ಸಮಾಲೋಚನೆ” ಎಂದರೆ ಸ.ನ್ಯಾ.ದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಕೊಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂಧನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು!

ಮಾದರಿ - 3

ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಅಧಿನಿಯಮ:

ಕರ್ನಾಟಕ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾನೂನು ಎಂದರೆ “ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಅಧಿನಿಯಮ 1961” ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು 21ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಮೀನ ಮೇಷ ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ 60ರ ದಶಕದಲ್ಲೇ “ಉಳುವವನೇ ಹೊಲದೊಡೆಯ”ನಾಗಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಸದುದ್ದೇಶದ ಕಾನೂನನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. 1-3-1974ರಿಂದಲೇ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯದೆ, ಬೇಸಾಯದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೋ ಹಿರಿಯರು ಯಾವಾಗಲೋ ಹಣ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬಡರೈತರಿಂದ ಗೇಣಿ ವಸೂಲು

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಮಾಲೀಕರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಾಲೀಕ-ಒಕ್ಕಲು ಎಂಬ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಿ ಯಾರು ಯಾರು, ಯಾವ ಯಾವ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಆ ಭೂಮಿಯ ಸಾಗುವಳಿದಾರರೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಸಾಗುವಳಿ ಪತ್ರ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಗುವಳಿದಾರ ಆ ರೀತಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅದರ ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲೀಕರು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎದುರುದಾರರೇ ಹೊರತು ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಡಿಕ್ರಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕರಣ. ಭೂಮಾಲೀಕರಿಗೆ ಸರಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಪರಿಹಾರ ಧನವನ್ನು ಸರಕಾರವೇ ಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೂ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬಡರೈತರು ಅಧಿಕೃತ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಈಗ ಅದೇ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಮಾಲೀಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾದರಿ - 4

ದಂಡ ಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಾರರು ಬಯಸಿದರೂ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದರೂ ರಾಜೀ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಾರರೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ರಾಜೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿವಿಚಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಕಾಟಾಚಾರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಸಾಕ್ಷಿ ಕಟಕಟೆ ಹತ್ತಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರು ಅಧಿಯೋಜನೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಅಧಿವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಿರರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದುಂಟು. ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಾರರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ರಾಜೀಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾರದು. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ವೈವಾಹಿಕ ಮನೆಯ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವರು ವೈವಾಹಿಕ ಮನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಫಿರ್ಯಾದನ್ನು ರಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಅಕವಾಶವಿರಬೇಕು. ಫಿರ್ಯಾದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಸುಖಾಂತ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು. ಆದರೆ ಈಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಒಂದು ಸಲ ಅಪರಾಧಿಕ ಪ್ರಕರಣ ದಾಖಲಾದರೆ ಅದನ್ನು ರಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾಷಾಂತರ : ಮಾದರಿ - 1

Ancient writers state that the earliest laws of Athens were inscribed upon labels of wood put together in a pyramidal state. These, owing to their material, have perished. But there are some very early codes of law preserved on stone, notably at Gortyna Crete. There, an inscription of great length is incised on the slabs of a theatre-shaped structure in 12 columns of 50 lines each. It is mainly concerned with the law of inheritance, adoption etc.

In contrast, Sparta had no written code at all and Lycurgus was supposed to have forbidden written laws. But this must have been a very unsatisfactory situation. Aristotle in the fourth century B.C. speaks of the danger of allowing the Sophers (the persons who had wide-ranging executive and judicial powers in Sparta) to administer a traditional oral law with no check from any other authority.

ಭಾಷಾಂತರ : ಮಾದರಿ - 2

The concept of adoption is not the one that came into existence after the enactment of Hindu Adoption and Maintenance Act, 1956. It has its past even from the days of Manu. However, the pre and post enactment nuances concerning adoption have their own distinction. Prior to the enactment of the said Act for example, a woman could adopt a child only for her husband. The Act has brought with it several changes. Under the Act a widow can adopt a child on her own will, however, nobody can compel her to do the same. The Act validates an adoption which is carried out in accordance with the provisions of the Act wherein the ceremony of giving and taking is mandatory. The Act restricts adoption of a person aged 15 years. However, the court have held, where the custom of a community permits, such a person can be validly adopted. Under the Act the expression 'parents' means natural parents only. As a result, for instance a step-mother cannot give a step-son in adoption.

ಭಾಷಾಂತರ : ಮಾದರಿ - 3

A litigation begins with the drafting of the pleadings and ends with the signing of the judgment. In drafting the pleadings a lawyer has to follow certain principles and also to take care to place his client's case before the court in as precise and concise a manner as possible and in a form prescribed by the law. A Judge has also to take no less a care in writing his judgment while deciding the cause litigated before him. Even in the case of a judgment there are certain principles which have to be kept in view by the Judge or a Magistrate, and there are also some statutory requirements of law which are to be kept in mind by them while writing the judgment. The observations of the High Courts as well as the Supreme Court from time to time in various reported decisions give an indication of the form which the judgments should adopt and the manner in which the Judges should express themselves.

ಭಾಷಾಂತರ : ಮಾದರಿ - 4

Over the years, there has been an increase in demand for skills and experiential learning within the frame work of the curriculum of education in general and of professional education in particular including Legal Education. Much emphasis needs to be put on the importance of intellectual and personal skills development as a part of academic package in the law schools so that law is understood and appreciated in its operational context. A law student can acquire competence in a range of skills such as : drafting, Research, Interviewing, Negotiation, Advocacy and Communication. Other skills of importance are Legal Analysis and Mooting. The moot exercises as a process of skill development and learning in the class room address to, research and teach law students through a doing "Law" process of learning.

ಅನುಬಂಧ

1. ಎರವಲು ಅಥವಾ ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ಪದಗಳು

ನಾವು ಆಡುವ ಭಾಷೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವ ಪದಗಳೇ ಎರವಲು ಪದಗಳು ಅಥವಾ ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆಯುವುದು ಬಹಳ ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ.

ಸಂಸ್ಕೃತವು ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆಯಾದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನಡವು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಾರಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿದೆ ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಅಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು (ತತ್ಸಮಗಳು) ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿವರ್ತಿತ ರೂಪಗಳನ್ನು (ತದ್ಭವಗಳು) ನಾವು ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳಾದ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳಂ, ತುಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಎರವಲು ಪದಗಳು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಕವಲು ಒಡೆದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾತಿ ಭಾಷೆಗಳು ಎಂದೂ, ಅವುಗಳ ಪದಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅರಾಬಿಕ್, ಪರ್ಷಿಯನ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳನ್ನು ಎರವಲು ಪದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಪದಗಳು ಎರವಲಾಗಲು ಕಾರಣಗಳು:

- 1) ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಜನರು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದಾಗ:

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಆಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ಕೋರ್ಟು, ಬಸ್ಸು, ರೈಲು ಇತ್ಯಾದಿ.

2) ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ:

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಮಸೀದಿ, ಚರ್ಚು, ನಮಾಜು, ಶಿಲುಬೆ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಅನ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ.

3) ಗಡಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ:

ಎರಡು ಹೆಚ್ಚು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನರು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಪದಗಳು ಎರವಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಬೆಳಗಾವಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಷೆಯಾದ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಎರವಲಾದ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪಾವಾಣೆ, ಅಥೇ ರೂಪಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

4) ವ್ಯಾಪಾರ-ವಹಿವಾಟಿನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ:

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ-ವಹಿವಾಟಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಪದಗಳು ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ದೀನಾರ, ದ್ರಮ್ಮ, ಜಹಜು, ಕೆ.ಜಿ., ಪೌಂಡ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

5) ವೃತ್ತಿಪರ ಜನರಿಂದ:

ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೃತ್ತಿಗಳು ಬೇರೆ ದೇಶದ ಜನಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಗೊಂಡಾಗ ಅದರೊಂದಿಗೇ ಆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳೂ ಎರವಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

1) ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ: ಕಾಯಿಲೆ, ಜಖಂ ಇತ್ಯಾದಿ

2) ಸೇನೆ: ಅಂಬಾರಿ, ರಾವುತ, ಮಾಹುತ ಇತ್ಯಾದಿ

3) ವ್ಯವಸಾಯ- ರೈತ, ಗುಲಾಬಿ ಇತ್ಯಾದಿ

6) ಆಹಾರದ ವಿನಿಮಯದಿಂದಾಗಿ:

ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಪರಿಚಯಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಪದಗಳು ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಎರವಲಾಗಿ ಬರಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಜಾಮೂನು, ನಾಷ್ಟ, ಪುಲಾವು, ಫಿಚ್ಚಾ, ಟೀ, ಕಾಫಿ, ಮಂಚೂರಿ, ಬರ್ಗರ್.

7) ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ:

ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರು ಬಳಸುವ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಎರವಲಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಜುಮುಕಿ, ಲೋಲಾಕು, ಚಮಚಿ, ಪ್ಯಾಂಟು, ದುಪ್ಪಟು, ಸಫಾರಿ, ಕರ್ಚೀಫ್, ಟೈ, ಸೂಟ್, ಗಾಗ್ರಾಂ, ಷರಟು.

ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರವಲು ಪದಗಳು

ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ತಾ, ದಾಯಭಾಗ, ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅರಾಬಿಕ್, ಪರ್ಷಿಯನ್, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳ ಎರವಲು ಪದಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಈ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳತೊಡಗಿದಾಗ ಅವರು ಅರಾಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಪದಗಳು ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು. ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಳಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಮರಾಠಿಯೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಎರವಲಾಗಿ ಬಂದವು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ್-ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಬಹುಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೈದರಾಲಿ ಹಾಗೂ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರು ಆಳಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅರಾಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದವು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು 16-17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗೋವೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು. ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಲ್ಲದೇ ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಪದಗಳು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಎರವಲು ಪದಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ.

1) ಅದಾಲತ್ (ಅರಾಬಿಕ್ > ಹಿಂದಿ) - ನ್ಯಾಯಾಲಯ

2) ಅಮಲ್ದಾರ್ (ಅರಾಬಿಕ್) - ಭೂ ಕಂದಾಯದ ಅಧಿಕಾರಿ

- 3) ಅಮೀನ (ಅರಾಬಿಕ್) - ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ
- 4) ಅಂದಾಜು (ಅರಾಬಿಕ್) - ಊಹಿಸಿದ ಅಳತೆ/ಪ್ರಮಾಣ
- 5) ಬಾಂದು (ಅರಾಬಿಕ್) - ಗಡಿ
- 6) ಬಂದೀಖಾನೆ (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಜೈಲು, ಕಾರಾಗೃಹ, ಸೆರೆಮನೆ
- 7) ಬಂಜರು (ಹಿಂದಿ) - ಒಣಭೂಮಿ
- 8) ಬಟವಾಡೆ (ಹಿಂದಿ) - ವಿತರಣೆ
- 9) ಬೇಚಿರಾಕ್ (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಉಳದೇ ಇರುವ ಭೂಮಿ
- 10) ಚೌಕಾಸಿ (ಮರಾಠಿ) - ವಿವರವಾದ ಪರಾಮರ್ಶೆ
- 11) ಛಾಪಾಕಾಗದ (ಹಿಂದಿ) - ಸರ್ಕಾರದ ಮುದ್ರೆವುಳ್ಳ ಕಾಗದ
- 12) ಫೈಸಲ್ (ಅರಾಬಿಕ್ > ಹಿಂದಿ) - ತೀರ್ಮಾನ
- 13) ಖೈದಿ (ಅರಾಬಿಕ್ > ಹಿಂದಿ)
- 14) ಇಸ್ತಿಹಾರ್ (ಅರಾಬಿಕ್ > ಹಿಂದಿ) - ಪ್ರಕಟಣೆ
- 15) ಇನಾಂ (ಹಿಂದಿ) - ಬಹುಮಾನ/ಮೆಚ್ಚುಗೆ
- 16) ಹವಾಲ್ದಾರ್ (ಹಿಂದಿ) - ಪೊಲೀಸ್ ಪೇದೆ
- 17) ಫಸಲ್ (ಹಿಂದಿ) - ಬೆಳೆ
- 18) ಗುಮಾಸ್ತ (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಗುಮಾಸ್ತಾ- ಲೆಕ್ಕಿಗ
- 19) ಹಂಗಾಮಿ (ಹಿಂದಿ) -ತಾತ್ಕಾಲಿಕ
- 20) ಹುಕುಂ (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಆಜ್ಞೆ
- 21) ಗಲ್ಲು (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ನೇಣು ಹಾಕು
- 22) ಜಮೀನು (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಜಮೀನು - ಭೂಮಿ
- 23) ಜುಲ್ಮಾನೆ (ಪರ್ಷಿಯನ್ > ಅರಾಬಿಕ್) - ದಂಡ
- 24) ಕಛೇರಿ (ಹಿಂದಿ > ಮರಾಠಿ) - ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳ
- 25) ಕರಾರು (ಅರಾಬಿಕ್) -ಒಪ್ಪಂದ
- 26) ಮಾಲಿಕ (ಅರಾಬಿಕ್) - ಸ್ವತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಇರುವವ
- 27) ಜಪ್ತಿ (ಅರಾಬಿಕ್) - ಜಬ್ತು - ವಶಪಡಿಸಿಕೊ

- 28) ಮುನ್ಸಿಫ್ (ಅರಾಬಿಕ್) - ಕೆಳ ಹಂತದ ನ್ಯಾಯಾಲಯ
- 29) ರೈತ (ಅರಾಬಿಕ್) ರಕುಯ್ಯತ್ - ಕೃಷಿಕ
- 30) ಸರ್ಕಾರ (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರ
- 31) ವಕಾಲತ್ (ಅರಾಬಿಕ್) - ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಲಾದ ವಾದ
- 32) ವಕೀಲ (ಅರಾಬಿಕ್) - ನ್ಯಾಯವಾದಿ
- 33) ಬೇನಾಮಿ (ಹಿಂದಿ) - ಬೇರೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ
- 34) ಖುಲಾಸೆ (ಅರಾಬಿಕ್ > ಹಿಂದಿ) - ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು
- 35) ಫಿಯಾದು (ಪರ್ಷಿಯನ್) - ದೂರು

2. ಕಾನೂನು ಪದಕೋಶ

ಅಡಮಾನ/ಆಧಾರ	– Mortgage
ಅಭಿಯೋಜನೆ	– Prosecution
ಅಧಿನಿಯಮ	– Act
ಅನುಮೋದನೆ	– Sanction
ಅರ್ಜಿ	– Petition
ಅಡ್ಡಿ	– Bar
ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿ	– Jurisdiction
ಅನಗತ್ಯ ವಿಳಂಬ	– Undue delay
ಅನೈತಿಕ	– Immoral
ಅಪರಾಧ	– Offence
ಅಪೀಲುದಾರ	– Appellant
ಅಬಕಾರಿ	– Excise
ಅಭಿಯೋಜಕ	– Public Procecutor
ಅಮಾನತ್ತು	– Suspension
ಅರೆನ್ಯಾಯಿಕ	– Qusi Judicial
ಅಲ್ಲಗಳೆ	– Contradict / Deny
ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ	– Joint Family
ಅಸಿಂಧು	– Invalid, Void
ಅಹವಾಲು ಮಂಡನೆ	– Hearing
ಆಜ್ಞೆ	– Order
ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ	– By virtue of
ಆಪಾದನ ಪತ್ರ	– Charge sheet
ಆಪಾದನೆ	– Allegation / Accusation

ಆಕ್ಷೇಪ, ತಕರಾರು – Objection
ಇನಾಂ – ಬಹುಮಾನ
ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯ – High Court
ಉಪಖಂಡ – Sub Clause
ಉಲ್ಲಂಘನೆ – Violation
ಎತ್ತಿಹಿಡಿ – Uphold
ಎದುರು ದಾವೆ – Cross suit
ಏಕಪಕ್ಷೀಯ – Ex-parte
ಬತ್ತೆ, ಆಧಾರ – Hypothecation
ಒಪ್ಪಂದ – Agreement
ಕಕ್ಷಿದಾರ – Client
ಕರ, ತೆರಿಗೆ – Tax
ಕೃತಿಸ್ವಾಮ್ಯ – Copy right
ಕಲಮು – Section
ಕ್ರಮ – Action
ಕ್ರಯಪತ್ರ – Sale deed
ಕ್ರಮಬದ್ಧ, ಸಿಂಧು – Valid
ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ – Reserved
ಕೋಂ, – ರವರ ಪತ್ನಿ
ಖಂಡ / ಕಲಂ – Clause
ಖಾತೆ ಬದಲಾವಣೆ – Mutation
ಮಿಲಾಸೆ / ಬಿಡುಗಡೆ – Release
ಕುಷ್ಠ ಜಮೀನು – Dry land
ಚರಾಸ್ತಿ – Movable Property
ಚೆಕ್ಕುಬಂದಿ – Boundary
ಛಾಪಾಕಾಗದ – Stamp paper
ಜಮಾಬಂದಿ – Settlement

- ಜಪ್ಪಿ ಮಾಡು - Attach
 ಜರೂರು - Urgent
 ಜುಲಮ್, ಬಲಾತ್ಕಾರ - By force
 ಡಿಕ್ರಿ - ತೀರ್ಪನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆಜ್ಞೆ ಹುಕುಂನಾಮೆ - Decree
 ತಡೆಯಾಜ್ಞೆ - Stay order
 ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆ - Confession
 ತಲಾಷ್, ಝಡ್ಡಿ, ಹುಡುಕು - Search
 ತಿದ್ದುಪಡಿ - Ammendment
 ತೆಗೆದುಹಾಕು, ವಜಾಮಾಡು - Write off
 ದಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆ - Criminal Procedure Code
 ದತ್ತು ಪುತ್ರ - Adopted son
 ದತ್ತಿ, ಉಂಬಳಿ - Endowment
 ದರಖಾಸ್ತು - Land granted by Govt. on application; a kind of application
 ದಸ್ತಗಿರಿ, ಬಂಧನ - Arrest
 ದಿವಾನಿ - Civil
 ದೃಷ್ಟಿಕೋನ - View point
 ದಾನಗ್ರಾಹಿ - Donee
 ದಾನಿ - Doner
 ದಸ್ತಾವೇಜು - Deed, Document
 ದಾನಪತ್ರ - Gift deed
 ದಿವಾಳಿತನ - Insolvent, Bankruptcy
 ದಾವೆ - Suit
 ದಾವೆಹೂಡು - Sue
 ದುರಸ್ತಿ - Repair
 ದೋಷಾರೋಪಣೆ - Charge
 ದೋಷಾರೋಪಣಾ ಪಟ್ಟಿ - Charge Sheet
 ದೋಷಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು - Vitiate

ನಷ್ಟ - Damage

ನ್ಯಾಯಮಂಡಲಿ, ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣ - Tribunal

ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸು - Pronounce

ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನಿಂದನೆ - Contempt of Court

ನ್ಯಾಯಾಲಯ - Court

ವಕೀಲರ ಪರಿಷತ್ತು - Bar Council

ನಿರ್ದೇಶನ - Direction

ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು - Directive Principles

ನಿರ್ದೋಷಿ - Acquitted Person

ನಿಬಂಧನೆ - Regulation

ನಿರ್ಮೂಲನೆ - Abolition

ನೋಟೀಸು, ಕರೆಪತ್ರ - Summons

ನೋಂದಣಿ - Registration

ಪರಾಮರ್ಶೆ - Review

ಪರಿಷ್ಕರಣ, ಪರಾಮರ್ಶೆ - Restoration

ಪಹಣಿ, ಬೆಳೆಯ ಲೆಕ್ಕ - Cadastre

ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆ - Prohibitory Order

ಪ್ರತಿವಾದಿ - Defendant

ಪ್ರತಿಪಾದನೆ - Argument

ಪ್ರದರ್ಶಿಕೆ - Exhibit

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ - Affidavit

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ/ಘೋಷಣ ಪತ್ರ - Affidavit

ಪಾಟಿ ಸವಾಲು - Cross examination

ಪುರಾವೆ, ರುಜುವಾತು, ಸಾಕ್ಷ್ಯ, ಪ್ರಮಾಣ - Proof, Evidence

ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ - Hereditary

ಪೀಠಿಕೆ - Preamble

ಪೂರ್ವನಿದರ್ಶನ - Precedent

ಪೇದೆ – Constable
 ಫಲಾನುಭವಿ – Beneficiary
 ಫೈಸಲಾತಿ – ಮುಕ್ತಾಯ
 ಬಗರ್ ಹುಕುಂ, ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ – Unauthorised
 ಬದಿಗೊತ್ತು, ರದ್ದು ಪಡಿಸು – Set aside
 ಬಂಧನ, ತಡೆ – Detention
 ಬಂಧಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಣ – Habeas Corpus
 ಬಾಂದು – ನೆಲದ ಅಳತೆಯ ಗುರ್ತು – Boundary mark
 ಬಿಕ್ಕಲಂ – ಬರೆದವರು, Written by
 ಬಿನ್ – ಮಗ, Son
 ಜಾಮೀನು – ಷರತ್ತು ಸಹಿತ ಬಿಡುಗಡೆ – Bail
 ಭೂಕಂದಾಯ – Land Revenue
 ಭೋಗ್ಯ – Lease
 ಮನ್ನಾ ಮಾಡು – ನಿಲ್ಲಿಸು – Waived
 ಮಧ್ಯಂತರ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ – Interim
 ಮಹಜರು – ಪಂಚನಾಮೆ
 ಮಸೂದೆ – Bill
 ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ – Will
 ಮಾನಹಾನಿ – Defamation
 ಮುಂಗಡ – Advance
 ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ – Bond
 ಮುಂದೂಡು – Adjourn
 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು – Fundamental Right
 ಮೇಲ್ನೋಟ – Prima facie
 ಮೊಕ್ಕಾಂ, ತಂಗುವಿಕೆ – Camp
 ಮೊಕ್ತಿಯಾರ್ ನಾಮೆ – Power of Attorney
 ಮೇಲ್ಮನವಿ – Appeal
 ರುಜುವಾತು, ಪ್ರಮಾಣ – Proof
 ರುಷುವತ್ತು, ಲಂಚ – Bribe

ರೂಬುರೂಬು, ಎದುರಿಗೆ – Infront of
 ಲುಕ್ಸಾನು, ನಷ್ಟ – Loss
 ವಂಚನೆ – Cheating
 ವಜಾ – Dismiss
 ವೃಥಾ, ವಿಫಲ, ಶೂನ್ಯ – Null and void
 ವಾದಿ – Plaintiff
 ವಾರಸುದಾರ, ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ – Heir
 ವಾಸ್ತವವಾಗಿ – In fact
 ವಿಚಾರಣೆ – Inquiry
 ವಿಚಾರಣಾರ್ಹ – Cognizable
 ವಿವೇಚನಾ ಅಧಿಕಾರ – Discretionary power
 ವೇತನ – Pay
 ಶಾಸನ, ಕಾಯಿದೆ, ಅಧಿನಿಯಮ – Act
 ಶಾಸನಬದ್ಧ ಆದೇಶ – Statutory order
 ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ – Punishable
 ಶೂನ್ಯ – Void
 ಶೋಧನೆ – Investigate
 ಸಕ್ರಮ – Regularised
 ಸತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ – Sessions Court
 ಸದರಿ – ಈ (ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ/ವಸ್ತು)
 ಸರಹದ್ದು – Boundary
 ಸಹ ಅಪರಾಧಿ – Co accused
 ಸ್ವತ್ತು – Property
 ಸ್ವಂತ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ – Personal bond
 ಸ್ವಯಂಜಿತ – Self acquired
 ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ – Suo motu
 ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ – Supreme Court

ಸಾಕ್ಷಿದಾರ – Witness
 ಸಾಗುವಳಿ – Cultivation
 ಸ್ವಾಧೀನತೆ – Possession
 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತ – Public interest
 ಸುತ್ತೋಲೆ – Circular
 ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ – Immovable property
 ಸ್ಥಿರೀಕರಣ – Ratification
 ಹಕ್ಕು – Claim
 ಹರಾಜು – Auction
 ಹಸ್ತಾಂತರ – Transfer
 ಹೆಚ್ಚುವರಿ – Additional
 ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ – Liability

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ, ಭಾಷಾಂತರ ಕಲೆ (2007).
 ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ., ಭಾಷಾಂತರ ಭಾರತಿ (2009).
 ಜಯತೀರ್ಥ ರಾಜಪುರೋಹಿತ, ಕನ್ನಡ ತೀರ್ಪುಗಳು (1977).
 ಕಂಠೀರಾವ್, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ.
 ಕಂಠೀರಾವ್, ಭಾರತೀಯ ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ (1985).
 ಎಚ್ಚೆಸ್ಸೆ, ಕಾನೂನು ಕನ್ನಡ (2018).
 ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಎರವಲು ಪದಕೋಶ.
 ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ.
 ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ, ಕಾನೂನು ಪದಕೋಶ.
 ರಾ.ಯ. ಧಾರವಾಡಕರ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಸಾಹಿತ್ಯ.
 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಚಂದ್ರು ಮತ್ತು ಡಾ. ಎ. ಮುರಿಗೆಪ್ಪ, ಆಡಳಿತ ಕನ್ನಡ (2009)
 ಜ್ಯೋತಿ ಮುತಾಲಿಕ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕ ಹಕ್ಕು
 ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ (2017).
 ಎಚ್. ಎಂ. ಚನ್ನಪ್ಪಗೋಳ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೋಕ್ತ ಅಪರಾಧ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಳು
 (2009)

* * *